

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Національний університет «Львівська політехніка»
Львівський національний аграрний університет
Georgian Institute of Public Affairs (GIPA)
Psychology SWPS University of Warsaw, Poland
УО «Гродненский государственный университет
имени Янки Купалы», Республика Беларусь

Збірник
матеріалів Міжнародної науково-практичної
конференції

«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ТА СТРАХУВАННЯ : СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В КРИЗОВІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ»

02-03 березня 2020 року

ДДАЕУ
м.Дніпро

Фінанси, банківська система та страхування: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці України: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 02-03 березня 2020р.- ДДАЕУ, 2020.- 180 с.

Матеріали конференції висвітлюють актуальні проблеми та перспективи фінансування, розвитку банківської та страхової сфери в умовах кризової економіки. Збірник рекомендується для ознайомлення з результатами досліджень студентам, аспірантам, викладачам, науковцям, а також фахівцям-практикам, які цікавляться питаннями розвитку фінансової, банківської та страхової сфер в цілому, так і окремих підприємств різних галузей економіки.

УДК 336.77

Матеріали друкуються в авторській редакції. Погляди, висловлені в публікаціях, є виключно позицією авторів. Відповідальність за науковий рівень публікацій, обґрунтованість висновків, достовірність результатів, наявність плагіату несуть автори.

Материалы публикуются в авторской редакции. Взгляды, изложенные в публикациях, являются исключительно позицией авторов. Ответственность за научный уровень публикаций, обоснованность выводов, достоверность результатов, наличие плагиата несут авторы.

© Автори текстів, 2020

© ДДАЕУ, 2020

Мета конференції – залучення зацікавлених осіб до обговорення актуальних проблем і перспектив фінансування, інвестування, кредитування та страхування; інтеграція теоретичного і практичного досвіду зарубіжних і вітчизняних фахівців у галузі фінансування, банківської та страхової справи.

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

КОБЕЦЬ А.С. – голова, доктор наук з держуправління, професор, ректор Дніпровського державного аграрно-економічного університету (ДДАЕУ)

ГРИЦАН Ю.І. – доктор біол. наук, професор, проректор з наукової роботи ДДАЕУ (заступник голови)

ПАВЛОВА Г.Є. – доктор екон. наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економіки ДДАЕУ (заступник голови)

КАТАН Л.І. – доктор екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДДАЕУ, (заступник голови)

ELIZAVETA BAKRADZE - Georgian Institute of Public Affairs (GIPA)

M. SERHIEIEVA - Psychology SWPS University of Warsaw, Poland

ПЛАТОНЕНКО О.І. – канд. екон. наук, доцент, заведуюча кафедри фінансов и бухгалтерского учета, УО «Гродненский государственный университет имени Янки Купалы», Республика Беларусь

ДЕМЧУК Н.І. – доктор екон. наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДДАЕУ

ПИРОГ О.В. - доктор екон. наук, професор, завідувач кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОКОПИШИН О.С. - канд. екон. наук, доцент кафедри обліку та оподаткування, Львівський національний аграрний університет

**ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАУКОВІ ІНСТИТУТИ,
ПРЕДСТАВНИКИ ЯКИХ БРАЛИ УЧАСТЬ В РОБОТІ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Georgian Institute of Public Affairs (GIPA)
University of Cordoba, Spain
University of Missouri, USA
Universitat Wien

Psychology SWPS University of Warsaw
Академія Міністерства внутрішніх дел Республіки Беларусь
УО «Гродненський державний університет ім. Я. Купалы»
УО «Гродненський державний аграрний університет»
ЧУО «БІП-Інститут правоведення» Гродненський філіал БІП

Бердянський державний педагогічний університет
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Дніпровський політехнічний коледж
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України»
Запорізький національний університет
Львівський національний аграрний університет
Львівський національний університет імені Івана Франка
Львівський торговельно-економічний університет
Миколаївський національний аграрний університет
Національна металургійна академія України
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
Національний університет «Львівська політехніка»
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
Подільський державний аграрно-технічний університет
Полтавська державна аграрна академія
Університет державної фіскальної служби України
Університет митної справи та фінансів
Харківський державний університет харчування та торгівлі
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Черкаський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

СЕКЦІЯ 1.
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ
В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

УДК 338.2

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Л.І. Бровко

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В ринкових умовах вимоги до якості планування стають більш жорсткішими, оскільки воно повинно забезпечувати не тільки процес виробництва конкурентоспроможної продукції та прибуткову діяльність, а й унеможливити банкрутство та ліквідацію підприємств.

Якісне планування ресурсів і результатів діяльності визначається обсягом і якістю необхідної й достатньої інформації, на підставі якої формується вектор досягнення мети. Більшість проблем фінансового планування пов'язано з відсутністю організації самого процесу планування, а саме відсутністю орієнтації на кінцевий результат, викривлення інформації під час її передачі, узгодженість дій між функціональними відділами, надмірна тривалість процедур узгодження рішень, тощо.

Стабільність функціонування підприємства ґрунтується на достатності фінансових ресурсів та їхньому стабільному кругообігу, що забезпечується шляхом розроблення ефективного фінансового плану. Фінансові плани складаються через бізнес-плани та бюджети для встановлення можливості балансування доходів підприємства з необхідними витратами.

Значні відхилення фактичного виконання від планових показників мають місце в тих фінансових планах, в яких необґрунтованими є дані щодо збуту, обсягу окремих складових витратної частини, заниженими термінами погашення

дебіторської заборгованості, надмірними потребами у фінансуванні, що свідчить про їх нереальність і є головною проблемою при складанні фінансових планів.

Не менш важливою проблемою є неоперативність складання планів, оскільки економічні служби підприємств готують значну кількість не придатних для фінансового аналізу документів, а відсутність комунікації між відділами призводить до викривлення інформації та втрати оперативності на етапі підготовки фінансового плану і, як слідство, такий план стає непотрібним, оскільки втрачає свою актуальність.

Ще однією, на наш погляд, важливою проблемою є незрозумілість показників фінансового плану для керівництва, оскільки фінансове планування включає в себе певну специфіку бухгалтерського обліку і є не зовсім зрозумілим для керівників. Тому в окремих випадках керівнику потрібні пояснення щодо формування окремих статей та для виключення ризику прийняття помилкових управлінських рішень.

Зміна послідовності операцій планування та врахування побажань керівництва часто призводить до неузгодженості довгострокових та короткострокових фінансових планів.

Крім вище зазначених проблем, слід звернути увагу на відсутність дієвого контролю з боку керівника підприємства за фактичним виконанням фінансового плану та аналізом причин значних відхилень і, як наслідок, оперативного реагування на ситуацію, що склалася.

Проблема не комплексного підходу полягає тільки в заповненні форми фінансового плану економічною службою без урахування планів розвитку окремих структурних підрозділів підприємства, руху заборгованості, інвестиційних проектів, податкового планування та складання планового балансу у формі, зручній для керівництва. Відсутність планового балансу, аналізу його структури, динаміки зміни фінансової стійкості та ліквідності на етапі як короткострокового, так і довгострокового планування істотно знижує його ефективність.

Не зайвим буде відмітити і те, що всі показники фінансового плану повинні бути обґрунтованими, логічно побудованими і мати високу вірогідність. Як зазначають науковці, фінансовий план лише тоді стане реальним інструментом управління компанією, коли його виконання можна буде оперативно контролювати.

ОСНОВНІ ФАКТОРИ НЕОБХІДНОСТІ ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Н.В. Гавриленко

к.е.н., доцент кафедри обліку і економічного аналізу
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

К.І.Філіпішина

здобувачка освітнього рівня бакалавр
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Складний циклічний процес функціонування підприємства пов'язаний з безперервним динамічним рухом грошових коштів. Саме досвід аналізу руху грошових потоків на підприємстві дозволяє певним чином виявити практичні потреби управління та можливості виходу підприємства із кризового стану.

Такі автори як Авакян М. Ю., Барабаш Н. С., Джонс Е., Коласс Б., Мартякова О. В., Никонович М. О., Поддєрьогін А. М., Харченко В. А. присвячують значну кількість своїх праць саме управлінню грошовими потоками. Зокрема Б. Коласс подає таке визначення поняттю «грошовий потік»: «Під загальним грошовим потоком слід розуміти надлишок коштів, який утворюється на підприємстві в результаті всіх операцій, пов'язаних і не пов'язаних із господарською діяльністю» [1, с. 6]. Поддєрьогін А. М. так характеризує даний термін: «грошовий потік можна визначити як сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані із відособленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових коштів у зв'язку з виконанням договірних зобов'язань між економічними агентами (суб'єктами господарювання, державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями)» [2, с. 57].

Більшість статей присвячені різноманітним теоретичним підходам щодо трактування поняття «грошовий потік» без зазначення конкретних проблем з якими стикається підприємство під час планування грошових потоків та шляхів їх вирішення.

Фінансова діяльність підприємства охоплює безліч елементів, зокрема грошові

потоки та управління ними складають її важливу частину. Фінансової стійкості та платоспроможності підприємства можна досягти за допомогою правильного планування та управління грошовими потоками.

Отже, ефективне управління потоками коштів дає змогу підвищити рівень оборотності капіталу, забезпечити ритмічність виробництва та виділити окремі кошти для здійснення інвестиційної діяльності. Вагоме значення ефективного управління грошовими потоками випливає з таких факторів:

- фінансова рівновага підприємства досягається тим, що різні види грошових потоків повинні бути синхронізовані за обсягами і часом;

- цілеспрямоване планування потоків грошових коштів дає можливість зменшення потреби підприємства у залученні кредитів;

- раціональне планування та формування грошових потоків дозволяє зменшити ризик неплатоспроможності підприємства та правильно синхронізувати його надходження та видатки;

- правильне управління грошовими потоками забезпечує зменшення потреби в капіталі і тривалості виробничого та фінансового циклів.

Серед основних проблем щодо планування грошовими потоками на підприємствах можна визначити такі: управління грошовими засобами скоріше всього являє собою управління залишком грошових коштів на рахунках; процес планування грошовими потоками не скоординований з цілями самого підприємства; підприємствам властива неоднозначність планування грошових потоків в розрізі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності або повна його відсутність; у більшості вітчизняних підприємств відсутні посади фінансового та інвестиційного менеджера.

Література

1. Коласс, Б. Управление финансовой деятельностью предприятия [Текст]: пер. с франц. под ред. проф. Я. В. Соколова. - М. : ЮНИТИ, 1997. - 576 с.

2. Фінансовий менеджмент: [підручник] / Поддєрьогін А. М. [та ін.]; кер. кол. авт. і наук, ред. проф. А. М. Поддєрьогін. - К. : КНЕУ, 2011. - 535 с.

ВПЛИВ РИЗИКУ НЕЗБАЛАНСОВАНОЇ ЛІКВІДНОСТІ НА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Я. А. Дроботя

к.е.н. доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія

В. О.Гаращенко

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Полтавська державна аграрна академія

Діяльність підприємств – це постійне маневрування між фінансовим ризиком, прибутком, конкурентоспроможністю та інтересами кінцевих споживачів. Фінансовий ризик у своєму складі має окремі види, одним із цих видів і є ризик незбалансованої ліквідності[1]. Варто зазначити, що ризик незбалансованої ліквідності є внутрішнім стосовно діяльності підприємства, тобто є ризиком який залежить від конкретних рішень підприємства. Даний вид ризику пов'язаний з неоптимальною структурою оборотних активів, що призвела до фінансового ризику.

Варто сказати, що даний фінансовий ризик підсилюється галуззю, в якій здійснює діяльність підприємство. Виділимо основні особливості ризику незбалансованої ліквідності в сільському господарстві:

- сезонність виробництва та довготривалість виробничого процесу провокує те, що галузь сільське господарство вимагає формування значного обсягу виробничих запасів, що без сумніву знижує платоспроможність у короткостроковій перспективі та збільшує ризик незбалансованої ліквідності;

- сезонність виробництва та довготривалість виробничого процесу провокує те, що галузь сільського господарства вимагає формування значного обсягу запасів готової продукції, оскільки виробництво сезонне, а споживання ні, що без сумніву впливає на зниження платоспроможності та провокує фінансовий ризик незбалансованої ліквідності, оскільки вимагає завантаження оборотних активів в запаси на тривалий строк, що збільшує тривалість операційного та фінансового циклів;

- діяльність сільськогосподарських виробників залежить від особливостей росту та розвитку живих організмів, що є предметами праці, а тому вивільнення коштів з обороту може бути непередбачуваним, що також збільшує можливість виникнення ризику незбалансованої ліквідності;

- на вивільнення коштів з обороту, а отже і на ризик незбалансованої ліквідності також впливають погодно-кліматичні умови;

- місце розташування ділянок для виготовлення продукції рослинництва, якість та родючість ґрунтів – це також аспект зростання чи зниження ризику незбалансованої ліквідності;

- кваліфікація агронома, який визначає які саме культури можна вирощувати на конкретній ділянці, визначає чергування вирощування культур також позначається на родючості, а отже на прибутку, на тривалості операційного, фінансового циклу, що збільшує або ж навпаки зменшує фінансовий ризик;

- хвороби, що можуть виникати в рослинництві та тваринництві також провокують зміну у прибутках, а отже і провокують ризик незбалансованої ліквідності;

- галузь здійснення сільського господарства вимагає інвестування значного обсягу оборотних активів в паливо для здійснення виробничого процесу, що також підвищує рівень ризику незбалансованої ліквідності;

Отже, без сумніву галузь здійснення діяльності позначається на даному виді операційного ризику, але за кваліфікованого управління, за врахування впливу особливостей господарювання на ризик незбалансованої ліквідності даний ризик можна контролювати.

Література

1. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками: учебник.К.: Ника-Центр, 2005. 600 с.
2. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. У. Ризикологія в економіці на підприємстві: монографія. К.: КНЕУ, 2004. 480 с.
3. Пікус Р. В. Управління фінансовими ризиками: навч. посібник.2-ге вид., виправ. К.: Знання, 2011. 598 с.

АНАЛІЗ ПОРОГУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ТА ЗАПАСУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРИ ОЦІНЦІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Н.П. Дуброва

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Оцінювання фінансового стану підприємства також передбачає аналіз факторів формування показників, які характеризують стабільність функціонування підприємства з точки зору забезпечення прибутковості операційної діяльності. Розрахунок показників здійснено за методикою наведеною Тютюнником Ю.М., Дорогань-Писаренко Л. О. та Тютюнник С. В. [1].

Серед таких показників чільне місце належить порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості, що узагальнені у табл. 1. Поріг рентабельності або точка безбитковості вказує на обсяг продажів підприємства при якому виручка від реалізації повністю покриває всі витрати на виробництво і реалізацію продукції. Особливість розрахунку даного показника полягає у точному розподілі витрат підприємства на постійні та змінні. Практична користь полягає у можливості точного визначення припинення виробництва або в цілому, або окремого виду продукції; вирішити проблему максимізації прибутку за рахунок скорочення витрат; дозволяє визначити мінімальний обсяг виробництва та реалізації продукції, при якому досягається безбитковість виробництва і показати, наскільки фактичний обсяг виробництва перевищує цей показник (запас фінансової міцності фірми).

За даними табл. 1 за період 2014-2018 рр. операційний дохід підприємства зріс у 3,2 рази, а операційні витрати – у 2,7 разів. Така тенденція вплинула на зростання прибутку від операційної діяльності у 5,6 рази. В складі операційних витрат змінні витрати зросли у 2,7 разів, а постійні – у 3,5. Показник порогу рентабельності зріс у 2,5 рази, що з точки зору динаміки фінансової стійкості є негативною тенденцією, а його частка в операційному доході зросла з 30% до 42% (на 12 в.п.). Тобто, якщо у 2014 р. для покриття операційних витрат використовувалась сума операційного

доходу, що становила 30% від фактичного доходу, то у наступному 2015 р. – 49%, 2016 р. – знов 30%, 2016 р. – 24%, а в 2018 р. – 42%.

Таблиця 1

Розрахунок і факторний аналіз порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017р.	2018 р.	Відношення 2018 р. до 2014 р.	
						+, -	рази
Операційний дохід, тис. грн	115798	298032	249481	283933	374942	259144	3,2
Операційні витрати, тис. грн	98507	207616	209208	254713	278848	180341	2,8
у тому числі:							
а) змінні витрати	80822,7	152848,8	175190,5	215531,3	217434	136611,3	2,7
б) постійні витрати	17684,3	54767,2	34017,55	39181,72	61413,96	43729,66	3,5
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток), тис. грн	17291	90416	40273	29220	96094	78803	5,6
Маржинальний дохід, тис. грн)	34975,3	145183,2	74290,55	68401,72	157508	122532,7	4,5
Частка (коефіцієнт) маржинального доходу в операційному доході	0,30	0,49	0,30	0,24	0,42	0,12	1,4
Поріг рентабельності, тис. грн	58550	112426	114237	162642	146194	87644	2,5
Частка порогу рентабельності в операційному доході, %	50,6	37,7	45,8	57,3	39,0	-11,5712	0,8
Зона фінансової стійкості, тис. грн	57248	185606	135244	121291	228748	171500,4	4,0
Запас фінансової стійкості, %	49,4	62,3	54,2	42,7	61,0	11,6	-

Запас фінансової стійкості зріс на 11,6 в.п., з 49,4% у 2014 р. до 61% у 2018 р. Рівень даного показника і свідчить про стабільність роботи підприємства за критерієм забезпечення прибутковості операційної діяльності.

Література

1. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. – Полтава : ПДАА, 2016. – 430 с.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

А.В. Зеленський

к.е.н., асистент кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем

Подільський державний аграрно-технічний університет

В.А. Зеленський

к.с-г.н., доцент кафедри садівництва і виноградарства, землеробства та ґрунтознавства
Подільський державний аграрно-технічний університет

Аграрний сектор є пріоритетною та стратегічно важливою галуззю національної економіки, сучасний стан якої характеризується наявністю проблем, що викликані специфікою сільськогосподарського виробництва та зумовлені сезонністю виробництва, великою залежністю від природно-кліматичних факторів, нестабільністю цін на аграрну продукцію, недостатньою інвестиційною привабливістю галузі, складністю залучення кредитних ресурсів. Тому дослідження теоретико-методологічних аспектів фінансів сільськогосподарських підприємств набуває особливого значення, з огляду на обмеженість фінансових ресурсів суб'єктів аграрного ринку, тенденцію до скорочення бюджетних видатків на розвиток галузі, загострення соціально-економічних проблем внаслідок політичної та економічної нестабільності в країні.

Фінанси підприємств галузей народного господарства є одним з елементів вихідної основи всієї фінансової системи країни. Тому від стану фінансів даних підприємств залежить можливість задоволення потреб суспільства, поліпшення фінансового становища країни [1, с.82]. Основні принципи організації фінансів підприємств усіх галузей єдині, що обумовлено загальними економічними законами товарного виробництва, сутністю грошей і грошових відносин, єдиною природою основних фінансових категорій. У той же час фінанси підприємств кожної галузі мають свої суттєві особливості, які з техніко-економічних особливостей галузі. Сільське господарство відрізняється яскраво вираженою сезонністю, значним розривом між часом виробництва (весь період від початку сівби до збирання сільськогосподарських

культур, від народження тварини до його відгодівлі і продажу державі) і робочим періодом (час, протягом якого виробляються витрати праці на окремі види робіт), великою тривалістю виробничого циклу (те ж, що і час виробництва).

На сільськогосподарське виробництво, що знаходиться в різних природно-кліматичних зонах нашої країни, впливають погодні умови. Для забезпечення стійкої бази виробництва діє система державного страхування та резервування коштів. Оскільки в сільському господарстві виробничий рік не збігається з календарним, обчислення фактичної собівартості продукції і фінансових результатів здійснюється тільки при складанні річного звіту. За підсумками року проводиться розподіл прибутку і утворення фондів економічного стимулювання. Специфічним і головним засобом виробництва в сільському господарстві є земля, має якісну оцінку в балах і економічну оцінку виходячи з середньої по країні вартість гектара-бали. Як галузь матеріального виробництва сільське господарство має свої технологічні, економічні та організаційні особливості, що впливають на госпрозрахунок і фінанси, утворення та використання фінансово-кредитних ресурсів [2, с.125].

Сільськогосподарські підприємства, як і підприємства інших галузей народного господарства, беруть участь у формуванні загальнодержавного фонду фінансових ресурсів, відраховуючи до бюджету від прибутку, чистого доходу. Економічний зміст відрахувань від прибутку сільськогосподарських підприємств до бюджету принципово відрізняється від платежів до бюджету підприємств інших галузей народного господарства. Сільськогосподарські підприємства здійснюють розширене відтворення і ведуть будівництво об'єктів невиробничого призначення, як правило, за рахунок власних коштів і кредитів банку. Виділення бюджетних асигнувань сільськогосподарським підприємствам виробляється головним чином на витрати з подальшого розвитку матеріально-технічної бази для нарощування виробництва сільськогосподарської продукції та вирішення соціальних проблем [3, с.14]. За рахунок бюджетних асигнувань здійснюється фінансування широкого кола заходів. Більше половини виділених бюджетних коштів припадає на капітальні вкладення. Разом з тим бюджетні асигнування спрямовуються на покриття збитків від експлуатації житлово-комунального господарства, погашення заборгованості по позиках банку, сплату страхових платежів.

Нинішня практика фінансового забезпечення сільськогосподарських товаровиробників України не відзначається комплексністю та системністю, має низку недоліків, що не дають змоги задовольнити фінансові потреби суб'єктів агропромислового виробництва. Фінансове забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств України в нинішніх умовах здійснюється переважно в трьох формах: самофінансування, тобто використання власних ресурсів для розвитку; кредитування на основі мобілізації та перерозподілу тимчасово вільних коштів; бюджетне фінансування державних і регіональних програм і проектів на безповоротній основі за рахунок коштів державного і місцевого бюджетів. Діють кілька програм фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств, спрямованих на забезпечення економічного паритету між сільським господарством та іншими галузями економіки, а також стимулювання розвитку перспективних процесів у сфері виробництва.

Отже, фінанси сільськогосподарських підприємств мають такі ж засади, що й інші підприємства, але мають певні особливості, серед яких: залежність від сезону, використанням «живих» основних виробничих фондів, значна тривалість виробничого циклу, значна частина продукції не приймає товарної форми (корми, насіння, молодняк тварин) і в своєму натуральному вигляді продовжує процес відтворення, високі ризики у процесі виробництва (природно-кліматичні умови, що мають вагомий вплив на процес виробництва) та інші.

Література

1. Фінанси підприємств / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк [та ін.] ; 5-е вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 546 с.
2. Іванько А.В. Регулювання агропродовольчого виробництва: регіональний аспект : [монографія] / А.В. Іванько. – К. : НЦ ІАЕ, 2008. – 230 с.
3. Зеленський А.В. Фінансове регулювання аграрного сектору економіки України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / А.В. Зеленський – Київ, 2016. 22 с.

ВПЛИВ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

Г.П. Костенко

к.е.н., доц. кафедри економіки, підприємництва та фінансів
Бердянський державний педагогічний університет

Д.О. Георгінова

магістрантка гуманітарно-економічного факультету
Бердянський державний педагогічний університет

Необхідною умовою прибуткової діяльності будь-якого підприємства є правильна та раціональна організація його фінансів. Для ефективного використання фінансових ресурсів підприємства та з метою реалізації процесу управління фінансами підприємств застосовується механізм фінансового регулювання.

Фінансове регулювання діяльності підприємства – це певна цілісна сукупність взаємопов'язаних методів, форм та інструментів впливу на діяльність суб'єктів господарювання з метою забезпечення макроекономічної рівноваги й моніторингу стану економіки на кожному конкретному етапі її розвитку [1].

Фінансове регулювання діяльності підприємства доцільно розглядати на двох рівнях:

- 1) макрорівень (зовнішнє, державне регулювання);
- 2) мікрорівень (внутрішнє, «корпоративне» регулювання).

Основними засобами регулюючого впливу з боку держави, згідно з істаттею 12 ГК України є: державне замовлення, ліцензування, патентування; сертифікація та стандартизація; застосування нормативів та лімітів; врегулювання цін і тарифів; надання інвестиційних та податкових пільг; надання дотацій, субсидій та ін. [2].

Стабільність функціонування підприємства визначається досягнутою ним фінансовою рівновагою, яка полягає у підтриманні належного рівня платоспроможності та ліквідності суб'єкта господарювання, що досягається шляхом відповідної організації руху грошових потоків у часі та просторі завдяки ефективному управлінню вхідними та вихідними грошовими потоками такого

суб'єкта господарювання. Тому для зменшення ризику банкрутства потрібно забезпечувати фінансову рівновагу на довгостроковий період.

Рівняння фінансової рівноваги можна подати в такому вигляді (рис.1) :

початковий стан резервів ліквідності		поточні виплати в рамках операційної діяльності
+		+
виручка від реалізації продукції		інвестиції
+		+
надходження від інвестиційної діяльності	=	погашення заборгованості (основна сума, відсотки)
+		+
надходження від фінансової діяльності		виплата дивідендів
		+
		кінцевий обсяг резервів

Рисунок 1. Рівняння фінансової рівноваги

Використання моделей фінансової рівноваги з метою забезпечення платоспроможності та ліквідності підприємства, що перебуває у кризі, спрямоване на збільшення вхідних грошових потоків і зменшення вихідних.

На практиці необхідність прогнозування руху грошових коштів зумовлена тим, що менеджмент підприємства повинен мати інформацію не лише про зміни в складі майна підприємства та джерелах його формування, доходах і витратах, а й про грошові надходження та виплати, які очікуються протягом планового періоду[3].

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок, що кваліфіковане управління грошовими потоками забезпечує фінансову рівновагу підприємства у процесі його стратегічного розвитку. З метою узгодження термінів надходження грошових коштів з термінами виконання платіжних зобов'язань необхідно складати платіжний календар та активніше використовувати прогресивні методики управління грошовими потоками, що дасть можливість прискорити оборот капіталу, і тим самим забезпечити зростання прибутку та знизити ризик неплатоспроможності підприємства.

Література

1. Фінансово-економічний словник : словник-довідник / кол. авт. : Юнін О. С., Круглова О.О., Савельєва М.О. та ін.. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2018. 164 с.
2. Господарський кодекс України із змінами, внесеними згідно із Законами № 440-ІХ від 14.01.2020. / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

3. Васьківська К.В., Сич О.А. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 236 с.

УДК 338:658

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

І.В.Лисуха

Науковий керівник: Дуброва Н.П., доц. кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В науковій літературі багато праць присвячено категоріям «оборотні кошти» та «обігові кошти». Науковці у своїх роботах по-різному трактують поняття «оборотні кошти», часто ототожнюючи з поняттям «обігові кошти». Тому розглянемо різні підходи щодо визначення економічної сутності оборотних коштів. Крім того науковці прирівнюють поняття оборотного капіталу до поняття оборотних коштів чи оборотних активів. Наприклад, А.М. Поддєрьогін в своїй роботі «Фінанси підприємств» визначає оборотні кошти як «кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку» [1]. Дане визначення є виправданим, виходячи з того, що будь-яке підприємство має на меті отримання прибутку.

Схоже визначення оборотних коштів можна знайти у праці «Економіка підприємства» професора С. Покропивного, який вважає, що «...оборотні кошти – це сукупність грошових коштів підприємства, необхідних для формування й забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів та фондів обігу» [2]. На думку Роштейна Л.О., якому належить робота «Оборотные средства в промышленности», «...оборотні кошти – це грошові кошти, що знаходяться у розпорядженні об'єднання для створення запасів сировини, матеріалів та інших матеріальних цінностей» [3]. Дане трактування є спірним, оскільки до матеріальних цінностей відносяться будь-які товари, майно, продукція, а також обладнання, транспортні засоби, які беруть участь у процесі виробництва тривалий час. А оборотні кошти за своєю економічною сутністю мають бути використані протягом одного операційного циклу.

Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель та Р.М. Михайленко спільно видали навчальний посібник «Фінанси підприємств» в якому визначають, що «...оборотні кошти – це грошові ресурси, які вкладено в оборотні виробничі фонди та фонди обігу для забезпечення безперервного виробництва та реалізації виготовленої продукції, які беруть участь у виробничому процесі один раз і повністю переносять свою вартість на собівартість продукції» [4].

М.Д. Білик в своїй роботі «Управління фінансами державних підприємств» трактує оборотні активи як «...групу мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їхньої ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями» [5].

Неможливо ототожнювати значення оборотних коштів та оборотних активів, так як оборотні активи – це більш широке поняття, яке включає в себе виробничі запаси, готову продукцію, а також грошові кошти.

Отже, досліджуючи різні погляди вчених-економістів на тлумачення оборотних коштів, можна виділити основні три підходи:

- 1) кошти, які авансуються у виробничі оборотні фонди та фонди обігу;
- 2) сукупність матеріальних цінностей;
- 3) активи, які перетворюються у грошові кошти протягом одного року.

Проаналізувавши основні поняття економічної сутності оборотних коштів, оборотного капіталу та оборотних активів, потрібно розрізнити ці три визначення. Таким чином, оборотні кошти – це кошти, які спрямовані на фінансування виробничого циклу з метою отримання прибутку, а оборотний капітал – об'єднує в собі як матеріальну-речову, так і вартісну форму капіталу, в той же час оборотні кошти відображають тільки вартісну форму.

Література

1. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – [6-те вид., перероб. та допов.]. – К.: КНЕУ, 2008. – 552 с.

2. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник / С.Ф. Покропивний. – 2-ге вид., перероб. та доп.]. – К.: КНЕУ, 2006. – 528 с.

3. Роштейн Л. А. Оборотные средства в промышленности / Л.А. Роштейн. – М.: ФиС, 1990. – 93 с.

4. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. [для самот. вивчення дисципліни] / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Знання-Прес, 2010. – 287 с.

5. Білик М.Д. Управління фінансами державних підприємств / М.Д. Білик. – К: Знання, КОО. – 2000. – 312 с.

УДК 657.3

ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПРИ ВИКОРИСТАННІ КРИПТОВАЛЮТИ

А.А. Макурін

к.е.н., асистент кафедри обліку

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Докторант кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Кожна транзакція яка відбувається між підприємствами формується у один блок даних, який шифрується та має зашифровану копію блока даних з попереднього. Після цього блоки формують собою ланцюг дій який об'єднано за допомогою криптографічних підписів. Інформація в блоках має часові мітки здійснених транзакцій, розподілені та захищені від підробки. Насамперед це дозволяє отримати певний рівень захисту даних та проведеної операції оскільки не існує можливості непомітно змінити дані в одно із блоків, адже система постійно здійснює перевірку даних та слідкує за їх актуальністю. Відповідно до цього, Blockchain автоматично виступає в ролі бухгалтера[1].

Оскільки в режимі реального часу відстежує фінансові операції, не допускає помилок або навмисних маніпуляцій з даними. Така технологія значно розширює можливості бухгалтерського обліку та підвищує довіру суспільства до облікової інформації.

Вітчизняні підприємства постійно контролюють обсяг та критичний рівень дебіторської заборгованості в цілому та за кожним дебітором окремо, проте не достатньо уваги приділяють термінам її погашення. У зв'язку з цим на підприємствах формується значний обсяг сумнівної заборгованості, що в

подальшому впливає на фінансовий стан підприємства. Тому, якщо підприємства по перше запровадять інтегровану систему обліку на основі технології блокчейн, ще перед тим як здійснити операцію з іншим підприємством буде надано первинному інформацію по ньому.

А по-друге будуть використовувати криптовалюти як платіжних засобів система автоматично прорейтингує кожне підприємство та відобразить інформацію по ньому, стосовно подібних операцій здійснених у минулому. Виходячи з цього Підприємство А та Б одразу визначать подію та визначать як саме будувати взаємовідносини, відвантажувати продукцію та чекати оплати, чи навпаки отримати передоплату, а потім відвантажувати продукцію [2].

Важливою умовою перш за все є визначення, яким саме способом здійснити операцію та який вид платіжного засобу використовувати [3]. Тому необхідно прийняти управлінське рішення виходячи з наступних умов:

- Початкова ціна на товар P_1 ;
- Чи включені транспортні витрати до первинної ціни;
- Якими грошовими засобами буде здійснено розрахунок;
- Який рейтинг у підприємства та за якою «подією»;
- Який показник платоспроможності та рівень дебіторської (кредиторської) заборгованостей

Як було зазначено, технологічний прогрес та швидкий інноваційний розвиток вимагають значних змін та гнучкого реагування від компаній у різних сферах. Питання конфіденційності та надійності збереження інформації стають більш гострими, саме тому, одним з варіантів гарантії прозорості даних є впровадження блокчейн-технології.

Подальшими перспективними дослідженнями за даним напрямком можна виділити використання цифрової валюти на ринку платежів та подальше розвинення системи обліку на підприємстві.

Література

- 1) Wang M., Han M., Huang W. Debt and stock price crash risk in weak information environment //Finance Research Letters. – 2019.

2) Della Seta M., Morellec E., Zucchi F. Short-term debt and incentives for risk-taking //Journal of Financial Economics. – 2020.

3) Li J., Yuan Y., Wang F. Y. A novel GSP auction mechanism for ranking Bitcoin transactions in blockchain mining //Decision Support Systems. – 2019. – Т. 124. – С. 113094.

УДК 351.37

НЕОБХІДНІСТЬ ТА РОЛЬ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

А. І. Міхалець

здобувач вищої освіти СВО – магістр,
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Полтавська державна аграрна академія

На фінансово-господарську діяльність підприємства впливає багато факторів, як внутрішніх, так і зовнішніх. Пристосовуючись до нових умов господарювання, підприємства стикаються зі значними фінансовими труднощами в зв'язку з неправильним перерозподілом коштів і джерел їхнього утворення. Тому в сучасних умовах господарювання зростає роль всебічного аналізу фінансового стану підприємства.

Фінансовий стан підприємства, це в першу чергу, показник його конкурентоздатності, тобто спроможності виконання зобов'язань перед державою, постачальниками, банківськими та іншими установами. Фінансовий аналіз – це засіб оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської та фінансової звітності. На практиці використовуються такі види фінансового аналізу:

- внутрішній;
- зовнішній.

Внутрішній аналіз проводиться співробітниками аналізуємого підприємства. Інформаційна база такого виду аналізу є значно ширшою та включає всю інформацію, яка знаходиться всередині підприємства. Тому такий вид аналізу є

найбільш інформативним та корисним для прийняття ефективних управлінських рішень керівництвом підприємства.

Зовнішній аналіз проводиться сторонніми особами, які не мають доступу до внутрішньої інформаційної бази підприємства, тому він є менш деталізованим.

Аналіз фінансового стану будь-якого підприємства включає наступні напрямки:

- аналіз майнового стану підприємства та джерел утворення фінансових ресурсів;

- аналіз ліквідності балансу, платоспроможності та фінансової стійкості;

- аналіз руху грошових коштів, дебіторської і кредиторської заборгованості;

- аналіз ефективності використання капіталу та джерел його формування;

- аналіз кредитоспроможності та оцінка ділової активності;

- аналіз оборотності оборотних коштів та інше.

За допомогою своєчасної діагностики підприємства можна оцінити рівень ефективності діяльності; планувати, прогнозувати, визначати потребу у фінансових ресурсах; ефективно формувати та використовувати грошові потоки; визначати резерви покращення фінансового стану підприємства; визначати рівень кредитоспроможності для ефективного здійснення господарської діяльності; розробляти сценарії економічного розвитку суб'єкта господарювання; своєчасно реагувати на потенційні загрози шляхом прогнозування банкрутства та швидко приймати успішні управлінські рішення.

Отже, зміст фінансового аналізу полягає в оцінюванні фінансового стану та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання, виявленні можливостей підвищення ефективності його функціонування за допомогою фінансової політики [1, с. 21].

За дослідженнями Кожанової Є.П. та Отенко І.П., основними функціями фінансового аналізу є:

- об'єктивна оцінка фінансового стану об'єкта аналізу;

- виявлення чинників і причин досягнутого стану;

- підготовка і обґрунтування управлінських рішень, що приймаються в сфері фінансів;

- виявлення і мобілізація резервів поліпшення фінансового стану діяльності підприємницьких структур [2, с. 15-16].

Фінансовий аналіз є невід'ємною частиною розробки практично всіх бізнес-процесів та суттєвим елементом управління фінансами в цілому. Практично всі користувачі фінансової звітності застосовують методи фінансового аналізу для прийняття рішень стосовно оптимізації своєї діяльності. За результатами дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства стає можливим процес удосконалення фінансової стратегії розвитку підприємства, що позитивно впливає на результати підприємницької діяльності.

Аналіз фінансово-господарської діяльності показує, за якими конкретними напрямками необхідно вести цю роботу, дає можливість виявити найважливіші аспекти і найбільш слабкі позиції у фінансовому стані підприємства [3, с. 108].

Таким чином, фінансовий аналіз - це складова аналітичного економічного дослідження щодо вивчення рівня, змін і динаміки фінансових показників у їх взаємозв'язку і взаємозалежності для прийняття ефективних управлінських рішень з метою забезпечення внутрішньої і зовнішньої діяльності господарюючих систем, сталого економічного розвитку і стійкого фінансового стану.

Література

1. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : [навчальний посібник]; частина I. Полтава: РВВ ПДАА, 2014. 358 с.
2. Кожанова Є.П., Отенко І.П. Економічний аналіз: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003. 208 с.
3. Семенов А. Г., Ярошевська О. В. Роль фінансового аналізу у формуванні фінансової стратегії підприємства. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво, 2014, № 1 (76). С. 106-110.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

О. О. Олійник

к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

На відміну від інших суб'єктів господарювання, фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств має свої особливості, оскільки пов'язаний з потенціалом інших ресурсів. На це має вплив виробничі особливості таких підприємств, і необхідно відзначити, що одним з основних об'єктів цілеспрямованого використання фінансового потенціалу, виступає капіталовкладення в потенціал землі. Останній, виступаючи у вигляді виробничої сфери, забезпечує в цілому формування фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства, що становить його категоріальну сутність як величину динамічну, а не статичну.

Сприймаючи багатоаспектність наукових досліджень, проведених великою плеядою вчених у різні часи[1], дозволили визначити основні стадії формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, а саме: на етапі «ресурси» - фінансовий потенціал характеризується наявними фінансовими ресурсами, що направлено на встановлення ступеня укомплектованості та забезпеченості фінансовими ресурсами, які потенційно необхідні для здійснення фінансово-господарської діяльності.

На етапі «можливості» - фінансовий потенціал характеризує потенційну придатність ресурсів щодо практичної їх реалізації у виробничій діяльності. На стадії «готовність» - фінансовий потенціал характеризує готовність відповідних ресурсів для використання в господарській діяльності.

Загалом, з позицій підприємства, корисним елементом потенціалу є не стільки його можливості, скільки реальне забезпечення досягнення поставленої мети. Проте в процесі управління фінансовим потенціалом в діяльності сільськогосподарських

підприємств, необхідно враховувати особливість галузита чинники впливу на неї. Оскільки певна частина процесів носить циклічний характер, то управління фінансовим потенціалом сільськогосподарських підприємств передбачає управління його формуванням і використанням, яке знаходяться у тісному взаємозв'язку. У досягнення цієї мети, для сільськогосподарського підприємства необхідний дієвий інструментом, яким виступає система бюджетування, що дозволяє з певним ступенем імовірності забезпечувати відповідний рівень фінансової стійкості підприємств.

Завершальний етап, етап відстеження використання фінансового потенціалу, це «моніторинг». Даний процес дозволяє простежити взаємозв'язки фінансового потенціалу з іншими складовими економічного потенціалу сільськогосподарського підприємства. В даному разі на основі факторного аналізу визначаються результати діяльності підприємства і тим самим рівень використання його фінансового потенціалу.

Таким чином, процес управління фінансовим потенціалом сільськогосподарських підприємств є циклічним, оскільки існує зворотний зв'язок між прийняттям управлінських рішень за результатами аналізу ступеня досягнення мети з подальшим коректуванням розроблених заходів з використання потенціалу в цілому, і зокрема фінансового. Дієвість взаємозв'язку усіх складових потенціалу здатна забезпечити логістична система сільськогосподарського підприємства, яка виконує обслуговуючу функцію – функцію трансформації фінансового потенціалу у забезпеченні сталого розвитку.

Література

1. Должанський І.С. Управління потенціалом підприємства : Монографія. / І.С. Должанський, Т.О. Загорна, О.О.Удалих та ін. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСУВАННЯ І КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

І.Л. Солодовникова

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Традиційно ключовою галуззю економіки України було, є та буде - сільське господарство. В свою чергу сільськогосподарські підприємства забезпечують вирішення проблем продовольчого характеру, забезпечують зайнятість сільського населення і соціального розвитку села.

Стан сільського господарства першочергово залежить від обсягів коштів, вкладених в його розвиток, оскільки сезонний характер виробництва, уповільнений обіг оборотного капіталу, значна залежність від природно-кліматичних умов накладають певні особливості на діяльність аграрних підприємств. На розвиток сільського господарства України значний вплив має держава. Сучасний стан надання державної підтримки аграрним підприємствам є недостатньо ефективним.

Проблеми створення, функціонування та подальший розвиток фермерських господарств забезпечення їх конкурентоспроможності всі ці питання напряду залежать від державної системи фінансово-кредитної підтримки дрібних агропідприємств.

В першу чергу потреби існують в доступному фінансуванні, яке має відповідати двом основним параметрам: бути дешевим та тривалим. Зокрема, більшість суб'єктів аграрного виробництва розглядають як оптимальний термін фінансування період від 5 до 7 років. Це зумовлено тим, що всі порівнюють власні умови із розвинутими країнами, де термін кредитування становить від 10 років і більше. З невисокою ціною капіталу та довгим періодом фінансування можна гідно вести бізнес, інвестувати, розвивати. Розвиток нашої країни стримує те, що фінансування агробізнесу зазвичай є занадто дорогим та нетривалим. [1]

У лютому 2020 року на засіданні КМУ прийнято постанову, якою визначаються напрями підтримки аграріїв за програмою 1201150 «Фінансова

підтримка сільгосптоваровиробників». Для реалізації цієї програми у Державному бюджеті закладено 4 млрд грн.

Визначення скільки коштів на який напрям піде з передбачених 4 млрд грн. відбудеться відповідно до внутрішнього наказу Мінекономіки.

На сьогодні працює ще одна бюджетна Програма підтримки сільського господарства за якою від уряду компенсується до 40% від вартості придбаної техніки та обладнання:

- 25% за рахунок бюджетної програми КПКВК 2801580 «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» за напрямом «Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва»;
- 15% за рахунок бюджетної програми КПКВК 2801230 «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств».

Процедура та вимоги щодо отримання державної допомоги на закупівлю техніки та обладнання фермерським господарствам визначені Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва, затвердженим постановою КМУ від 1 березня 2017 р. № 130. Отримати компенсацію підприємство може на розрахунковий рахунок в державному банку.

Також з 1 березня 2020 року в Україні діє додаткова опція державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» – кредитна гарантія. Нею найперше можуть скористатися ті аграрії, що збираються створювати бізнес «з нуля». Відповідно до держпрограми, підприємствам з річним оборотом до 50 млн. грн. і на яких працює не більше ніж 50 працівників можуть виділити до 1,5 млн. грн. Чим більше робочих місць – тим нижча ставка. [2]

Фонд розвитку підприємництва, який управляє програмою «Доступні кредити 5-7-9%», вже узгодив проект договору про надання часткових кредитних гарантій з усіма уповноваженими банками (АТ «Укрексімбанк», АТ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк», АБ «Укргазбанк»), а також підписав угоду з одним із цих банків.

Відповідно до прогнозів Міністерства фінансів, у 2020 році пільговим кредитуванням зможуть скористатися біля 50 тисяч малих і середніх підприємств

Серед пріоритетів Уряду та Мінагрополітики є стимулювання фермерського руху та створення успішної моделі господарювання в Україні – формування ефективного та соціально відповідального власника на селі. Потужний агросектор – запорука власної продовольчої безпеки, утримання лідируючих позицій в світовій торгівлі, а головне – основа розвитку українського села, яке поступово відновлюється.

Отже, першочерговими завданнями держави є проведення заходів щодо відновлення кредитування аграрної галузі, а також пошук шляхів удосконалення кредитного механізму з метою нарощування обсягів кредитування підприємств аграрного сектору економіки.

Література

1. Агробізнес в Україні: очікування та реальність/
ULR: https://biz.ligazakon.net/ua/news/186177_agrobznes-v-ukran-ochkuvannya-ta-realnst

2. Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%». ULR:
<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/02.2020/infographics-5-7-9-2.pdf>

УДК 658.15-043.86

КОМПОЗИЦІЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ

Т.О. Ставерська

к.е.н., доцент кафедри фінансів та обліку
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Глобалізація соціо-еколого-економічних проблем довела необхідність переорієнтації всіх сфер суспільного життя на принципи сталого розвитку. Провідним суб'єктом реалізації цілей сталого розвитку мікрорівня є підприємство, яке як відкрита система функціонує сьогодні в умовах

турбулентного зовнішнього середовища, що зумовлює необхідність пошуку адаптивних механізмів, орієнтованих на принципи сталого розвитку, здатних запобігати впливу реальних та потенційних негативних чинників, забезпечувати збалансованість СЕЕ стану та сталий розвиток підприємства в довгостроковій перспективі [1]. У контексті нашого дослідження досить актуальним доцільно виокремити такі інституції сталого розвитку, ефективна функціональна реалізація яких сприятиме вирішенню суперечностей на шляху до впровадження концепції сталого розвитку шляхом налагодження дієвих соціально-еколого-економічних відносин на всіх рівнях товаропросування.

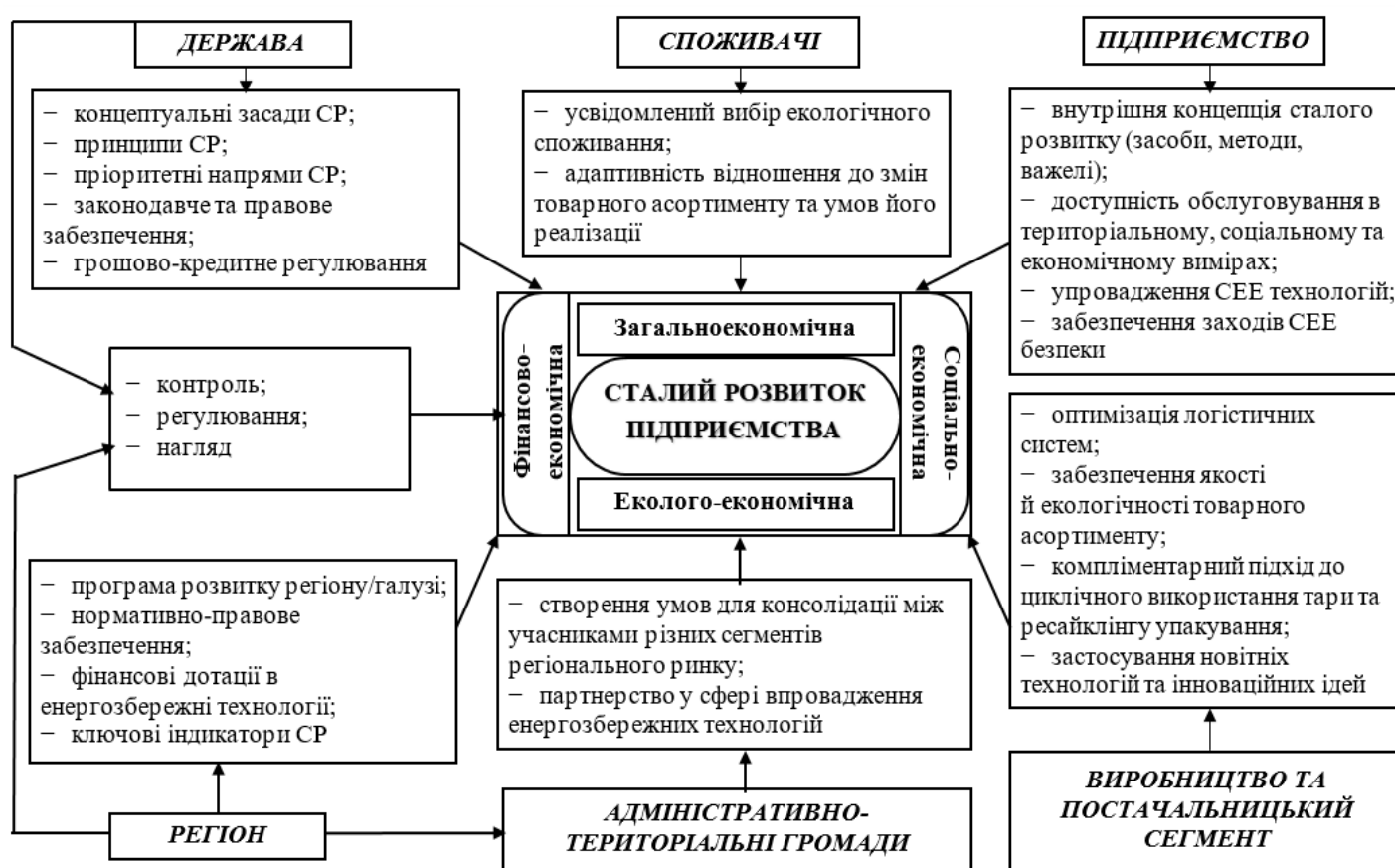

Рисунок 1. Композиція інституційного забезпечення фінансово-економічного механізму сталого розвитку торговельного підприємства

Запропонована композиція інституційного забезпечення формування фінансово-економічного механізму сталого розвитку торговельного підприємства базується на галузевому ієрархічному структуруванні трансформації правил та традицій поведінки інститутів забезпечення (держава, регіон, адміністративно-територіальні одиниці, виробничий та логістично-постачальницький сектор,

споживачі) [2] в контексті формування свідомої необхідності функціонування в умовах, спрямованих на гармонізацію економічного, соціального й екологічного розвитку суспільства.

Література

1. Фінансові механізми антикризового управління: сучасні реалії та стратегічні орієнтири : кол. монографія / за заг. ред. А. С. Крутової – Х. : Видавець Іванченко І. С., 2018. – С. 170–183.

2. Концептуалізація формування економічного механізму забезпечення сталого розвитку підприємства торгівлі // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. – Харків : ХДУХТ, 2019. – Вип. 2 (30). – С. 68-77

УДК 336:005.934:658

ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИКО – ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО – ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА В ПЕРІОД КРИЗИ

Д. В. Ясинська

аспірантка

Науковий керівник: Н.І. Демчук, доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, банківської справи і страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Виникнення, зміна та припинення соціальних відносин у сфері фінансово – економічної безпеки суб'єктів господарювання регулюється нормативно – правовими актами, до яких віднесемо, згідно до встановленої загальноприйнятої ієрархії: Конституцію України, міжнародні нормативно – правові акти (ратифіковані державою Україна), а кодифікації, закони, та підзаконні нормативно – правові акти.

Економічна безпека суб'єктів господарювання, як одного з об'єктів національної безпеки, передбачає, що його економічна діяльність і розвиток

знаходяться у правовому полі, яке встановлюють, регулюють і контролюють законодавчі та нормативно-правові акти держави.

Так, положеннями статті 17 Конституції України, функція забезпечення економічної безпеки України безпосередньо визначається як одна з найважливіших функцій держави [1].

Протягом останніх років спостерігається негативна тенденція припинення значної кількості суб'єктів господарювання. Одним із чинників, що зумовлює ліквідацію підприємств є кризовий стан, який формується на підставі внутрішніх та зовнішніх загроз.

Кожний етап кризи розвивається внаслідок впливу факторів, які поділяються на:

- 1) незалежні від діяльності підприємства (екзогенні);
- 2) залежні від діяльності підприємства (ендогенні).

Та, відповідно до теоретичних аспектів, до стратегічної кризи приводить відсутність або недостатнє розвинення системи стратегічного управління на підприємстві, в частині:

- відсутність чіткої структуризації стратегічних цілей підприємства;
- розробка стратегії підприємства не розглядається як важливий етап планування;
- орієнтація вищих керівників на розв'язання оперативних та поточних завдань за умови невизначеності стратегічних цілей.

В свою чергу, суспільні відносини в сфері економічної безпеки підприємства в період кризи також регулюються кодифікованими нормативно – правовими актами. Так, революційним кроком у господарських правовідносинах, що виникають в процедурі банкрутства стало ухвалення Верховною Радою та введення в дію 21.10.2019 року Кодексу України з процедур банкрутства – кодифікації, яка складається з чотирьох книг (загальні положення і терміни, діяльність арбітражних керуючих, а також банкрутство фізичних та юридичних осіб) [2].

Так, системний аналіз норм Кодексу України з процедур банкрутства дає підстави зробити позитивні висновки, наприклад, щодо вдосконалення регулювання процедури продажу активів Боржника, який відтепер здійснюватиметься відкрито та

прозоро на електронних майданчиках, що нівелюватиме різноманітні розповсюджені корумповані ризики, які суперечать нормам діючого законодавства про захист економічної конкуренції. Більшість практикуючих юристів та економістів плекають надію на дану кодифікацію, яка зумовить більш цивілізоване та відкрите врегулювання спорів, які виникають в процедурі банкрутства.

Разом з тим, одним із факторів, який призводить до кризи на підприємстві і, як наслідок, банкрутства – є низький рівень фінансово – економічної безпеки.

Так, для здійснення систематичного контролю на підприємстві з метою нівелювання ризиків виникнення кризи рекомендується регулярно проводити оцінку аналізу фінансової стійкості за наступними формулами:

$$E_e = BK - A$$
$$\pm = E_e - Z$$

де BK – власний капітал;

A1 – необоротні активи;

Z – величина запасів.

Однак, згідно із дослідженнями Світового банку Doing Business 2020 за показниками «врегулювання неплатоспроможності» Україна займає низьке місце в рейтингу (146-те місце із 190 країн світу), що свідчить про те, що керівники підприємств не досить активно проводять оцінку аналізу фінансової стійкості підприємства.

Основні загрози правовому забезпеченню економічної безпеки становлять також: низький рівень правосвідомості населення, в тому числі, суб'єктів господарювання, який призводить до вчинення правопорушень з причини відсутності обізнаності. З вищезазначеної причини виникає наступна теза з приводу незахищеності інтересів суб'єктів господарювання у зв'язку із некоректним складанням договірної документації із контрагентом, що призводить до зовнішніх загроз фінансово – економічної безпеки підприємства.

Разом з тим, прийняття Кодексу України з процедур банкрутства не зменшить динаміку припинених підприємств в Україні. В даному зв'язку, цікавим представляється досвід Швеції, де державний орган з питань банкрутства діє консолідовано із судовими та податковими органами, що призводить до «реанімації» підприємства, здійснює комплексний контроль правовідносин з питань банкрутства та дотримання чинного законодавства. Отже, в даному контексті

зазначимо необхідність імплементації досвіду Швеції до національного законодавства України, а також наголосимо на ефективності фінансово – економічної безпеки в період кризи, яка залежить, в тому числі, від систематичної оцінки стійкості фінансового стану підприємства.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141;
2. Кодекс України з процедур банкрутства: прийнятий 18 жовтня 2019р. // Відомості Верховної Ради України. – 2019. - №19 – Ст. 74;
3. Комплексне забезпечення фінансово – економічної безпеки К 63 [текст]: Навч. посіб./ Г.Є. Павлова, І.П. Приходько, Н.І. Демчук, Л.І. Катан.-Дніпро: Акцент ПП, 2018. – 560 с.

СЕКЦІЯ 2.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА НАПРЯМКИ ВИХОДУ З КРИЗИ

УДК 336.71

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Т. Я. Андрейків

к.е.н., доцент кафедри фінансів, кредиту страхування
Львівський торговельно-економічний університет

Банківська система є однією із найважливіших складових фінансового ринку, а її стабільність та розвиненість – необхідною умовою розвитку національної економіки. Відповідно, ключовим її завданням є перерозподіл фінансових ресурсів між населенням, суб'єктами господарювання та державою у пріоритетні галузі економіки. Концентруючи основну масу фінансових ресурсів і спрямовуючи кредитні потоки в ефективні галузі економіки, банки відіграють провідну роль у розвитку кожної країни. Крім того, банківська система України є одним з визначальних факторів забезпечення ефективного здійснення відтворювальних процесів підприємств та виступає одним із головних джерел інвестування фінансових ресурсів в економіку країни, а також сприяє підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, виступає запорукою її довгострокового зростання.

Стабільність фінансової системи багато в чому визначається розвитком банківського сектору, складовою якого є стабільне функціонування окремих банків [2]. На кінець 2019 р. в Україні було 75 діючих банків, тоді як у 2015 р. їх налічувалось 119 од. Таке різке скорочення кількості комерційних банків, що відбувалося починаючи з 2014 р., стало результатом кардинальної трансформації засад і механізмів роботи всієї вітчизняної банківської системи. Загалом, на кінець 2019 р. банківський сектор залишається у хорошому фінансовому стані: прибуток банківського сектору був у 2,7 рази вищим, ніж за 2018 р., і становив 59,6 млрд грн. (понад половину прибутку сектору сформував Приватбанк); рентабельність капіталу

сектору є рекордною (34%)[1,3]. Проведене у 2019 р. стрес-тестування показало, що у системі залишається кілька банків, зокрема два державних, із суттєвими проблемами. Їхня фінансова стійкість є низькою, тому вони можуть потребувати значних обсягів капіталу за несприятливим макроекономічним сценарієм. Саме тому, державні банки залишаються у фокусі уваги НБУ, оскільки вони є значущими для банківської системи. Так, НБУ очікує швидких рішень незалежних наглядових рад, спрямованих на розчищення балансів від непрацюючих кредитів, зміну бізнес-моделей, оптимізацію операційних витрат[3].

Важливим аспектом забезпечення фінансової стабільності банківської системи є ідентифікація, аналіз, оцінка та регулювання усіх ризиків, які виникають у процесі її функціонування, а також низки екзогенних та ендогенних чинників, які впливають на цей процес. Згідно з дослідженнями, проведеними НБУ, сьогодні в Україні існує низка системних ризиків банківського сектору, основними з яких є: короткий термін фондування банків, значний рівень доларизації банківського сектору, високу частку державного капіталу в банківському секторі, стрімке зростання споживчого кредитування, перетікання активів та операцій до небанківського фінансового сектору, високу концентрацію кредитних ризиків та непрацюючих кредитів. Відповідно, за необхідності НБУ вдаватиметься до вжиття заходів макропруденційного реагування за допомогою інструментів капіталу, ліквідності та ін.

Література

1. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2019 р.// Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2019-H2.pdf?v=4.

2. Коваленко В. В. Моніторинг фінансової стабільності банківської системи України/ В.В.Коваленко, Н.В. Радова// Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2019. – Вип. 19. – С. 321-331.

3. Показники банківської системи. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593

СТАН ТА РОЗВИТОК БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ

І.В.Баришевська

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет

На розвиток економіки значно впливає впровадження високоефективної системи грошового обігу та використання сучасних платіжних механізмів, які застосовують для проведення безготівкових розрахунків, а також постійно зростаючими потребами банків та їхніх клієнтів у доступі до зручних, оперативних, надійних і безпечних платіжних послуг.

Безготівкові розрахунки - перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів. [3]. Безготівкові розрахунки поступово витісняють готівкові розрахунки в грошових системах різних країн. Безготівкові розрахунки в Україні становлять понад 50%, в економічно розвинених країнах - до 90 відсотків.

Широкому застосуванню безготівкових розрахунків сприяє наявність розгалуженої мережі банків, а також зацікавленість держави в їх розвитку з метою регулювання макроекономічних процесів.

Розширення платіжної інфраструктури та зростаюча популярність інноваційних способів оплати сприяє сталому розвитку безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток в Україні.

Загальна кількість операцій (безготівкових та отримання готівки) із використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, за результатами першого півріччя 2019 року становила 2 352 млн шт., а їхній обсяг — 1 667 млрд грн. Ці показники, якщо порівняти з першим півріччям 2018 року, зросли на 28 % кожен. Водночас кількість безготівкових операцій становила 1 918,1 млн шт., а їхній обсяг — 823,2 млрд грн. Тобто сьогодні безготівковими є вісім із десяти операцій з платіжними картками.

Частка безготівкових розрахунків з початку цього року зросла на 4,3 % і становила 49,4 % (у першому та другому кварталах 2019 року — 49,6 % та 49,2 % відповідно).

Зберігається тренд щодо поширення безконтактних платежів, зокрема за допомогою смартфонів та інших NFC-пристроїв. Їхня популярність зумовлена безпекою, швидкістю та зручністю таких операцій.

Так, безготівкові операції за допомогою безконтактних та токенизованих карток разом становлять майже третину від загальної кількості та обсягу безготівкових операцій з використанням платіжних терміналів (30 % та 29 % відповідно). При цьому продовжує зростати й кількість таких карток. З початку цього року кількість безконтактних платіжних карток збільшилась більше, ніж на третину (на 36 %) — до 5,3 млн шт., токенизовані платіжні картки зросли майже на чверть (на 24 %) — до 1,4 млн шт. Тобто кожна сьома платіжна картка в Україні є безконтактною[2].

Отже, безготівкові розрахунки – швидкий, зручний та безпечний спосіб оплатити товари та послуги. Безготівкові розрахунки відіграють значну роль в економіці країни, так як вони сприяють акумуляції і концентрації грошових ресурсів у банківській системі, сприяють забезпеченню кругообігу грошових коштів, забезпечують умови, для планування і контролю за грошовим обігом у країні. При цьому, розширення сфери застосування безготівкового розрахунку, дозволяє більш точно планувати і контролювати обсяги емісії та вилучення готівкових коштів з обігу в рамках економіки країни.

Література

1. Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, від 21.01.2004 р. № 22, № 377/8976 [Електронний ресурс]. — Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>

2. Офіційний сайт Національного банку України. Розвиток безготівкових розрахунків позитивно впливає на фінансові звички українців [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://bank.gov.ua/news/all/rozvitok-bezgotivkovih-rozrahunkiv-pozitivno-vplivaye-na-finansovi-zvichki-ukrayintsiv>

3. Закон України "Про банки та банківську діяльність" від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

УДК 336.7

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ

О. М.Бартош

старший викладач кафедри фінансів та банківської справи
Черкаський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

Фінансова криза негативно позначилась на банківській системі України, що призвело до масової ліквідації банківських установ. На сучасному етапі розвитку де Україна вже майже вийшла із кризового періоду, ситуація в банківській сфері стабілізувалася і для банків актуальним є відновити основні джерела отримання прибутку одним із яких є надання кредитів. Ефективне використання кредитного потенціалу комерційних банків - один з важливих факторів розвитку економіки. Банківський кредит надається на розвиток поточної та інвестиційної діяльності господарств різних форм власності, на задоволення споживчих потреб населення. В умовах сьогодення на ступінь розвитку кредитних відносин та підвищення їх ефективності впливають різні чинники (Таблиця 1).

Необхідність урахування цих чинників пов'язана з вивченням ринкової ситуації на рівні країни та особливостей діяльності банку. Сучасна ситуація в економіці України характеризується не стабільністю правового поля, та не розвиненістю елементів кредитних відносин. Недосконала нормативна база зумовили наявність у банків проблемних кредитів. На сьогодні розроблена модель очікуваних кредитних збитків, яка запроваджена МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».

Основні чинники впливу на кредитні операції банків

Внутрішні чинники	Зовнішні чинники
1. Рівень кредитного потенціалу банку	1. Стан економіки країни, темпи інфляції, дефіцит бюджету тощо
2. Стабільність та вартість ресурсної бази	2. Рівень доходів населення
3. Величина ризику та рівень прибутковості окремих видів кредитів	3. Грошово-кредитна політика Національного банку
4. Забезпеченість кредитів	4. Рівень конкуренції в банківській сфері
5. Види кредитних операцій і послуг	5. Рівень цін на банківські продукти та послуги
6. Кваліфікація і досвід персоналу кредитного відділу	6. Специфіка функціонування банку
7. Клієнтура банку	7. Стабільність політичної ситуації в країні
8. Цінова політика банку на кредитному ринку	8. Розвиток окремих галузей економіки тощо

Перехід на оцінку фінансових активів за даним стандартом призвів до збільшення обсягу банківських резервів під знецінення в результаті визнання очікуваних збитків, а також збільшення обсягу резервів, спричинених визнанням резервів у розмірі очікуваних збитків на весь термін кредитних відносин. Тому стримуючими факторами кредитування є дуже велика кількість непрацюючих кредитів у банках. У 2019 році обсяг проблемних кредитів в українських банках знизився та станом на 1 січня 2020 року становив 48,4%. Основними факторами покращання кредитних портфелів є:

- зростання нового роздрібного кредитування, як наслідок у 2019 році частка непрацюючих кредитів у цьому сегменті зменшилася на 11,9%, до 34,1%;
- значні реструктуризації кредитного портфеля двома держбанками на суму понад 30 млрд.грн. З урахуванням цих заходів, державні банки (крім ПриватБанку) скоротили частку непрацюючих кредитів з 55% до 49%;
- очищення портфелів іноземними банками шляхом продажу проблемних кредитів та списання за рахунок резервів. Частка проблемних кредитів у банках іноземних банківських груп (крім російських) скоротилася з 23,1% до 16%;
- зміцнення національної валюти, що призвело до відповідного скорочення гривневого еквіваленту проблемних кредитів у іноземній валюті[1].

Тому банківська сфера потребує такого стилю роботи, в основі якого лежить постійний пошук нових можливостей, вміння залучати й використовувати для вирішення поставлених завдань ресурси з найрізноманітніших джерел, домагаючись підвищення ефективності й одержання максимально можливого результату при мінімальному ризику втрати коштів.

Література

1. Частка непрацюючих кредитів у банках впала нижче 50%- НБУ[Електронний ресурс]. Режим доступу:<https://www.epravda.com.ua/news/2020/02/11/656916/>

УДК 370.14.543

РАЗВИТИЕ СФЕРЫ ПЛАТЕЖНЫХ КАРТ В ОАО «АСБ БЕЛАРУСБАНК»

В.С. Гальцов

к.ю.н., доцент кафедры экономической безопасности
Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь

Итогом всестороннего изучения платежных систем является вывод о том, что наиболее распространенными среди клиентов являются платежные системы на основе платежных карт [1]. Сравнительный анализ показал, что рынок платежных карт в Республике Беларусь востребован и популярен: с 2016 г. по 2019 г. общий объем платежных карт увеличился на 1511,8 тыс. шт. и составил 13854,9 тыс. шт., количество безналичных платежей превалирует над наличными, улучшилась инфраструктура использования платежных карт [2]. ОАО «АСБ Беларусбанк» является одним из лидеров рынка банковских услуг в Республике Беларусь, в том числе услуг, предоставляемых посредством платежных карт. Анализируя международный опыт повышения рентабельности платежных карт и текущую ситуацию в данной сфере в Республике Беларусь, следующим этапом развития сферы платежных карт в ОАО «АСБ Беларусбанк» является их интеграция с банковской экосистемой. Для этого необходимо создать среду, где банк в качестве автора либо посредника формирует для клиентов определенный набор сервисов.

При наявності у клієнта одного з банківських продуктів, система стимулює користувача функціоналом інших компаній, що входять в екосистему, зменшуючи витрати на залучення споживача в дружественні сервіси.

Література

1. Платіжна система Республіки Білорусь. Загальні відомості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nbrb.by/payment/>
2. Карточний бізнес в Білорусі і перспективи формування національної платіжної системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nbrb.by/bv/articles/1375.pdf>

УДК 330.556:330.322

ІНТЕГРАЦІЯ КРЕДИТНОГО РИНКУ В ІННОВАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНУ ЕКОНОМІКУ

Н.І. Демчук

д. е. н., професор, кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

А.Є.Сергієнко

здобувач наукового ступеня кандидата економічних наук
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Для інтеграції кредитного ринку в інноваційно-орієнтовану економіку необхідно як створення зовнішніх умов, так і структурні зміни всередині самого кредитного ринку. Зовнішні умови включають: побудову інноваційної системи, що пронизує вітчизняну інституційну систему як по вертикалі, так і по горизонталі (в територіальному розрізі), що забезпечує залучення широкого кола учасників в інноваційний процес і передбачає субординацію відповідальності за інновації; ³/₄ створення інноваційної інфраструктури, головним призначенням якої має бути скорочення інноваційних ризиків.

Підприємства інноваційної інфраструктури різних форм власності, що діють на основі різних принципів, повинні акумулювати інноваційні проекти, сприяти

інвесторам в експертній оцінці проектів, доробки, оформленні права власності, пошуку потенційних покупців і продавців інновацій; формування системи державно-приватного страхування кредитів, що спрямовуються на реалізацію інноваційних проектів або беруть участь у проектному фінансуванні; створення особливих норм регулювання діяльності банків, що скеровують на кредитування інновацій понад 10 % активів; стимулювання створення галузевих інноваційних банків, припускаючи можливість рефінансування інноваційних кредитів і можливість участі в капіталах підприємств відповідних галузей. Структурні зміни всередині кредитного ринку також повинні бути пов'язані з інноваційними технологіями.

Сучасній економіці необхідний інноваційний прорив, який повинен бути забезпечений продуманою та гарантованою державою інноваційною системою. У зв'язку з цим до першочергових завдань інноваційної політики слід віднести формування формальних і неформальних інноваційних інститутів, створення цивілізованого ринку інновацій і забезпечення умов інтегрування кредитного ринку в інноваційну систему.

Інвестори, інноваційні підприємства, організації інноваційної інфраструктури та кредитні установи повинні навчитися взаємодіяти між собою, забезпечуючи при цьому безперервне відтворення інновацій. Важливе значення в налагодженні та регулюванні цього процесу належить державі, яка повинна виступати не як інвестор, а передовсім як організатор і регулятор інвестиційної діяльності в країні, створювати сприятливе для інновацій середовище, впроваджувати стимули для інноваційних підприємств і санкції для тих, хто застосовує застарілі технології.

Структурні зміни всередині кредитного ринку також повинні бути пов'язані з інноваційними технологіями. Для активізації діяльності банків в інноваційній сфері необхідно розробити Стандарт процесу інноваційного кредитування, який являє собою узагальнення кращого у банківській практиці у сфері інвестиційного кредитування.

Цей стандарт має забезпечувати вироблення єдиних вимог і підходів до організації процесу інноваційного кредитування: від характеристики банківського продукту - інноваційного кредиту, до комерційного банку щодо забезпечення умов,

необхідних для проведення інноваційного кредитування, організації процедур розгляду кредитних заявок, видачі позичок, супроводу позикової заборгованості, моніторингу ходу реалізації проекту, погашення кредиту та ін.

Література

1. Чичкало-Кондрацька І.Б. Інноваційний розвиток регіональних науково-виробничих систем [Текст] /І.Б.Чичкало-Кондрацька.-Полтава: Полтавський літератор,2011.-392с.

2. Державне регулювання інноваційної інфраструктури на регіональному рівні [Текст]: монографія/[О.Ю. Амосов, А.О. Дегтяр, М. А.Латинін та ін.];за заг.ред. А. О. Дегтяра.-Х. : Вид-во ХарРІНАДУ “Магістр”,2011-192с.

3. Жилінська О.І. Розвиток інноваційної інфраструктури/О.І. Жилінська, Д. В. Чеберкус//Фінанси України [Текст].-2005.-№ 7.-С.57-67.

УДК 657

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТУ IBAN В УКРАЇНІ

Н.М. Жидовська

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівський національний аграрний університет

13 січня 2020 року відбувся остаточний перехід усіх розрахункових операцій клієнтів українських банків на міжнародний стандарт IBAN, який був введений в Україні 5 серпня 2019 року.

IBAN (International Bank Account Number) – це стандартизований міжнародний номер банківського рахунку для прискореного автоматичного проходження платежів на рахунки і з рахунків контрагентів з країн Європейського Союзу.[3]

Спочатку IBAN було призначено для стандартизації міжбанківських платежів на території ЄС. Наразі цей стандарт використовують більш ніж у 60 країнах світу.

Загальні вимоги стандарту коду IBAN: 1-2 символ — код країни (за стандартом ISO 3166-1 alpha-2), де розташований банк, який обслуговує відповідний IBAN; 3-4 символ — контрольне число, що розраховується за алгоритмом MOD 97-10 (відповідно до стандарту ISO 7064); 5-34 символ — внутрішньодержавний номер

рахунку (англ. *Basic Bank Account Number — BBAN*), що містить як власне номер рахунку, так і ознаку банку, який його обслуговує. Довжина IBAN не може перевищувати 34 знаки. Приклади коду IBAN в різних країнах світу подано в таблиці.[3]

Таблиця

Приклади коду IBAN в різних країнах світу

№ п.п.	Країна	Приклад коду IBAN
1.	Велика Британія	GB29 NWBK 6016 1331 9268 19
2.	Німеччина	DE89 3704 0044 0532 0130 00
3.	Нідерланди	NL91 ABNA 0417 1643 00
4.	Україна	UA85 399622 0000 0002 6001 2335 661
5.	Фінляндія	FI21 1234 5600 0007 85
6.	Швеція	SE45 5000 0000 0583 9825 7466

Впровадження IBAN як стандарту в Україні було ініційовано Незалежною асоціацією банків України. Наприкінці 2018 року НБУ ухвалив постанову, за якою з 1 квітня 2019 року всі банки України мали відкривати клієнтам нові рахунки у стандарті IBAN, а до 31.10.2019 мали самостійно змінити номери рахунків клієнтів на IBAN зі збереженням чинного номеру аналітичного рахунку. У лютому 2019 року початок запровадження нового стандарту було відтерміновано до 5 серпня. Планувалося, що в перехідний період (із 5 серпня по 30 жовтня 2019 року) застосовуватимуться і старий, і новий стандарти. Із 1 листопада 2019 року в розрахункових документах реквізит «Рахунок» мав заповнюватися тільки за стандартом IBAN [3]. Національний банк Постановою Правління від 26.09.2019 № 118 продовжив термін приймання до оплати платіжних доручень за старими рахунками (не IBAN) до 12.01.2020 включно, для забезпечення виконання бюджетних програм.[1]

Як виглядає IBAN-код України подано на рисунку.[2]

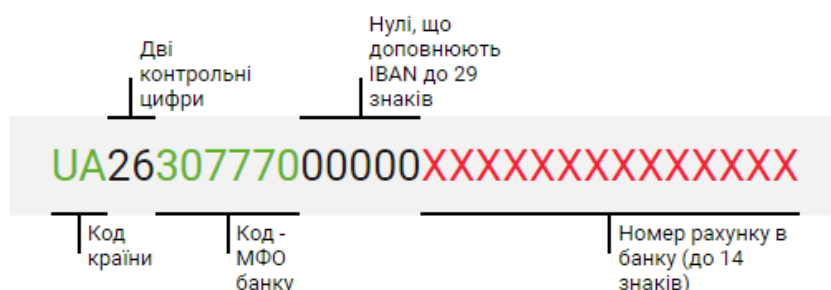

Рисунок 1. IBAN-код України.

Використання стандарту IBAN, завдяки скороченню реквізитів, допоможе спростити і зробити більш зручним оформлення розрахункових документів. IBAN оптимізує переказ і отримання коштів, ідентифікацію платника і одержувача коштів, а також дозволить уникати помилок у реквізитах рахунків завдяки їхньому скороченню у розрахункових документах.[4]

Таким чином, переведення банківських рахунків на новий стандарт дозволить наблизити український платіжний простір до європейського та сприятиме подальшій модернізації системи електронних платежів.

Література

1. https://bank.gov.ua/legislation/Resolution_26092019_118
2. <https://a-bank.com.ua/business/iban>
3. https://uk.wikipedia.org/wiki/International_Bank_Account_Number
4. <https://ua.112.ua/golovni-novyni/evrointehratiia-bankivskykh-rakhunkiv-shcho-take-standart-iban-i-navishcho-tse-potribno-502648.html>

УДК 336.717(477)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ P2P КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

С.В. Запорожець

к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи
Черкаський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

Аналізуючи сучасні тенденції розвитку ринку фінансових послуг, стає очевидним той факт, що фінансові операції, зокрема кредитні, все більше переходять в онлайн-простір щодо формату їх виконання, створюючи таким чином, нові альтернативні канали продажу традиційних банківських продуктів, видозмінюючи та диверсифікуючи концепцію більшості з них. Утворення та функціонування FinTechs створює серйозну альтернативу традиційним банківським послугам. Так, майже всі види банківських послуг представлені на ринку окремими FinTechs або онлайн-ресурсом, які, як правило, пропонують клієнтам більш

привабливі умови співпраці. P2p кредитування є одним із різновидів банківських онлайн-продуктів, що останнім часом набуває високої популярності.

Щодо впливу розвитку p2p відносин в Україні на діяльність банків, варто відмітити, що банківські технології, канали продажу і навіть продукти в переважній більшості відстають від розвитку технологій у принципі та галузі FinTechs зокрема. Тому з появою принципово нового продукту чи альтернативного каналу продажів банки довгий час залишаються законодавчо не врегульованими, не мають певних стандартів роботи і відповідно дуже часто такого роду інновації залишаються поза контролем банківської системи, що певною мірою негативно відбивається на роботі банківської системи.

Головними перевагами p2p-кредитування є оптимальний рівень вартості кредитних ресурсів та швидкий налагоджений механізм комунікації учасників кредитної угоди щодо швидкості досягнення цілей. Щодо недоліків такої системи кредитування варто відмітити відносний рівень обмеженості ресурсів.

У традиційному форматі p2p модель кредитування спрямована на створення повноцінної альтернативи для банку та не передбачає його участь у ролі контрагента. Але, досить перспективною, ж на нашу думку, є розробка та впровадження заходів щодо реалізації кредитного посередництва банків в межах p2p моделі. Таким чином, можна сформулювати найголовніші заходи для підвищення рівня ефективності кредитної діяльності банків через формування та розвиток p2p майданчиків: розроблення і впровадження нормативно-правових засад інституційної присутності та організації діяльності банків на p2p майданчиках; формування якісного внутрішнього потенціалу банку для забезпечення оптимальної конкурентної позиції; розроблення ефективних методик посередництва для банку серед учасників p2p майданчика; забезпечення оптимального рівня технологічної підтримки інноваційної діяльності банку.

Суб'єктна характеристика досягнення економічного ефекту від впровадження дієвих заходів впливу на кредитну діяльність банків шляхом їх посередництва на p2p майданчиках, наведена в табл. 1.

Суб'єктна характеристика ефектів від впровадження р2р кредитування в Україні

Суб'єкт кредитних відносин	Характеристика економічного ефекту
Позичальник – фізична особа	Спроможність підвищити рівень фінансової обізнаності, придбати дорогі товари довгострокового користування, автомобілі, покращити житлові умови, розпочати власну справу
Банк посередник	Нарощення рівня дохідності кредитної діяльності поряд з розширенням рівня диверсифікації кредитних продуктів, підвищення рівня конкурентоспроможності
Інвестор - кредитор	Забезпечення високого рівня дохідності інвестицій, використання оптимальних методів управління інвестиційним ризиком
Держава	Формування платоспроможного попиту на дорогі товари, розвиток пріоритетних галузей виробництва, зростання надходження податків до Державного бюджету, підвищення життєвого рівня населення, розвиток малого підприємництва

Отже, Р2р-кредитування формує певний альтернативний різновид кредитної діяльності банків. З огляду на це доцільним вважаємо запровадити розробку та імплементацію спеціальних інституційно-правових норм і рекомендацій, націлених на ефективне функціонування даного сегменту кредитного ринку в Україні за участі банківського посередництва.

УДК: 35.078.7

КРИЗА БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА

Л.І. Катан

д. е. н., професор, кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Д.К. Павлова

магістрант

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Важливість аналізу кризи банківської системи витікає не лише з особливостей функціонування банківської системи, а й з її значимості як для економіки та фінансової системи держави загалом, так і безпосередньо для кожного її суб'єкта. Тому гостро стоїть питання, по-перше, якісної діагностики банківської системи, передбачення ймовірних криз та мінімізації їх негативних наслідків для кожного суб'єкта економічних відносин, для гарантування економічної безпеки країни, по-

друге, визначення ролі державних органів в цьому процесі, зважаючи на значний рівень державного регулювання банківської системи.

Неможливо передбачити або спрогнозувати кризу банківської системи, визначити необхідний інструментарій і розробити будь-яку антикризову програму без якісного детального дослідження природи та сутності кризи, її характеристик, особливостей проявів та параметрів.

Банківська криза (banking crisis) – різка зміна зовнішніх і внутрішніх умов діяльності банківської системи, внаслідок чого вона стає неспроможною стабільно функціонувати та виконувати свої основні функції. розрізняють кризу в окремому банку та системну кризу банківської системи.

Банківська криза характеризується різким зниженням ліквідності та платоспроможності банків, кризою платежів, невиконанням банками своїх зобов'язань перед кредиторами та вкладниками, збільшенням питомої ваги проблемних і прострочених кредитів, зниженням дохідності банківських операцій, а інколи й банкрутством банків.

Банківська криза супроводжується масовим вилученням коштів із банківської системи, зниженням темпів росту та обсягів кредитування, підвищенням процентних ставок і рівня доларизації економіки, падінням споживчого попиту та зниженням обсягів виробництва.

Причинами *кризи* можуть бути економічні кризи, кризи грошово-кредитної системи або специфічні кризи на окремих фінансових або крупних товарних ринках. Як правило, поштовхом до банківської кризи є зовнішні фактори, що супроводжуються різкою девальвацією національної валюти, значним дефіцитом бюджету, банківською панікою, біржовими кризами, високою інфляцією, знеціненням банківських вкладів і фінансових активів.

До внутрішніх причин банківської кризи відносять недостатній рівень капіталізації банків, низький рівень ризик-менеджменту та корпоративного управління, значну залежність від зовнішніх запозичень, недосконалість банківського регулювання та нагляду.

Головною відмінністю системної банківської кризи є те, що вона охоплює більшість банків, впливає на фінансовий стан небанківських фінансових установ та

інші сектори економіки, призводить до декапіталізації банківської системи внаслідок втрати значної частини банківського капіталу, а також до значних фінансових втрат населення, до зниження довіри до банківської системи та національної валюти.

Минулий рік був кращим для української банківської системи з початку кризи 2014-го й одним із найуспішніших в історії. Сукупний прибуток банків за 11 місяців 2019-го сягнув 59 млрд грн. Це у 2,6 раза більше, ніж за весь 2018-й, а лише два роки тому банки показали загальні збитки на 26,4 млрд грн. Показник cost-to-income ratio (відношення операційних витрат до операційних прибутків), що найкраще характеризує операційну прибутковість банків, за підсумками перших трьох кварталів становив 47,4%, тобто доходи від банківської діяльності майже вдвічі перевищували витрати на її здійснення.

Література

1. Глущенко В.В. Введение в финансовую кризисологию // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2009. – Вип. № 1 (2). – С.44-63.

2. Петик Л.О., Федорова С.В. Кризи банківської системи: характеристики та критерії класифікацій // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.2. – С. 225-230.

УДК 336.717.3 (477)

ДЕПОЗИТНІ ВКЛАДИ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: СТАН ТА ОЦІНКА ОКРЕМИХ ПОКАЗНИКІВ

А.В. Колодій

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівський національний аграрний університет

Формування кредитного ресурсу, здатного забезпечити економічне зростання є одним із важливих аспектів ефективного функціонування економіки будь-якої економічної системи. В основі даних ресурсів виступає депозитна база банків, а дослідження кількісних і якісних її показників дозволяє зрозуміти перспективи розвитку економіки держави.

Основою розвитку економічної системи держави вважається розвиток системи фінансового накопичення. У випадку України базовим елементом цієї системи є банківські депозитні вклади. Тому, власне вони і є ключовою ланкою формування позикового капіталу в ланцюгу вартості «розмір інфляції – депозитні вклади – вартість кредитних ресурсів», що забезпечує фінансове підґрунтя для економічного зростання. Згідно філософії економічного зростання. Безумовно в Україні проблемним питанням є філософія економічного сприйняття депозитних вкладів з боку економічних суб'єктів, вони (депозити) сприймаються як засіб збагачення і заробітку у вигляді сприйнятливих відсотків, тоді як в більшості розвинених світових економік (США, Німеччина, Франція, Японія, Великобританія) депозити розглядаються як засіб збереження купівельної спроможності (збереження вартості грошей). Зокрема, у Німеччині депозитні ставки можуть набувати від'ємного значення, тобто вже клієнт доплачує банку за зберігання його грошей. Такий стан справ зумовлений вдалою політикою таргетування інфляції їх центральними банками, яка дозволяє забезпечувати сталий економічний розвиток і прогнозованість.

Також, можемо стверджувати, що довіра економічних суб'єктів до фінансової системи країни загалом і банківської зокрема, відображається також і в показнику обсягу депозитів розміщених у банках (табл 1).

Таблиця 1

Обсяги депозитів розміщених у банках України
у розрізі їх терміновості, млн. грн.

Період	Усього	у тому числі за строками			
		на вимогу	до 1 року	від 1 року до 2 років	більше 2 років
2014 р.	675093	250153	210442	186535	27963
2015 р.	716728	305383	271454	120055	19836
2016 р.	793475	364547	271849	148497	8581
2017 р.	898844	419126	293337	151485	34896
2018 р.	932967	456467	322065	125571	28863
11. 2019 р.	1001030	515766	353684	106928	24652

Як видно з даних таблиці, на протязі останніх 6 років спостерігається зростання обсягу залучених банками депозитів. Зокрема, найбільше зростання відбулось у 2017 і 2019 році. На нашу думку, це свідчить про поступове відновлення довіри до банківської системи і зростання її ліквідності, і дуже важливим є те, що ці процеси

відбуваються на фоні збільшення вимог до показників капіталізації і надійності банків, зокрема розміру їх статутного капіталу (мінімум 500 млн грн), що корелюється з їх швидшим якісним оздоровленням.

Отже, проблема формування кредитного ресурсу в економіці України для забезпечення її економічного розвитку, лежить в площині впливу макроекономічних показників на депозитну базу вітчизняної банківської системи. Відповідно, спираючись на досвід розвинених економік, можемо стверджувати, що довготривалий економічний розвиток можливий лише за умови, що головним джерелом заощадження економічних суб'єктів є депозитні вкладення в кредитну систему.

Література

1. Береславська О. І., Овсяник В. А. Депозитні операції банків України: сучасний стан та напрямки розвитку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2013. Вип. 1. С. 54-60.
2. Жаворонок А. В. Тенденції розвитку ринку банківських депозитів в Україні. *Проблеми економіки*. 2018. № 3. С. 184-190.
3. Шевалдіна В. Г. Вплив макроекономічних факторів на формування депозитів населенням України. *Бізнес Інформ*. 2014. № 1. С. 286-291.

УДК 336.713

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ЯК ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ БАНКУ

Л.І. Лачкова

к.е.н., професор кафедри фінансів та обліку
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Н.О. Масюк

голова комісії економічних дисциплін
Дніпровський політехнічний коледж

Банківський прибуток є одним із найважливіших показників ефективності функціонування банку, його стабільності. Розмір прибутку комерційного банку важливий для всіх, хто бере безпосередню участь в економічному процесі. Інвестори (пайщики й акціонери) зацікавлені у прибутку як нормі доходу на вкладений

капітал. Позичальникам важливо, щоб банк отримував прибуток у достатньому обсязі, тому що спроможність банку надавати позики залежить від розміру і структури капіталу, а прибуток є одним з основних його джерел. Для співробітників банку прибуток – основа їх добробуту. Обсяг прибутку в цілому за банківською системою забезпечує її надійність, гарантує безпеку вкладів і наявність джерел кредиту, що є визначальним для споживачів банківських послуг. Узагальнюючи зазначимо, що прибуток – це основний фінансовий показник результативності діяльності банку, внутрішнє джерело його розвитку, головна мета інвесторів коштів у банківський бізнес, отже, управління прибутковістю є одним з першочергових завдань фінансового менеджменту банку, провідна тема досліджень науковців [1].

Показники діяльності банківських установ за 2018 рік та 9 місяців 2019 року дозволяють стверджувати, що банківська система України поступово відновлюється після системної кризи 2014-2017 років. За даними Національного банку України, платоспроможні банки у 2018 році отримали 21,7 мільярдів гривень чистого прибутку. Восанне банківська система була прибутковою за підсумками 2013 року, а розмір чистого прибутку становив 1,4 мільярда гривень. Позитивна динаміка фінансових результатів банківських установ зберігалась і у 2019 році. Так, у січні-вересні 2019 року платоспроможні банки отримали 48,35 млрд грн чистого прибутку, що в 4,4 рази більше, ніж за аналогічний період минулого року [2]. Підвищення прибутковості банківської системи в НБУ пояснюють активізацією банками кредитування, насамперед збільшенням роздрібного гривневого кредитування, стабільним зростанням процентного та комісійного доходів банків, зниженням відсоткових ставок закладами громадян та зменшенням відрахувань у резерви. Зростання прибутковості банків забезпечило фінансову безпеку банківських установ: за даними регулятора рівень банкрутств на ринку банківських послуг наразі мінімальний за останні 6 років.

Значна роль прибутку у розвитку банку, забезпеченні інтересів його засновників та персоналу визначає необхідність ефективного та безперервного управління ним. Управління прибутком банку являє собою процес розробки та прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу та використання. Забезпечення ефективного управління прибутком банку

обумовлює ряд вимог до цього процесу: інтегрованість із загальною системою управління банком, комплексний характер формування управлінських рішень, високий динамізм управління, багатоваріантність підходів до розробки окремих управлінських рішень, орієнтованість на стратегічні цілі банку [3].

Підсумовуючи, слід зазначити, що в умовах ринкової економіки прибуток характеризує стійкість кредитної установи, а ефективне управління прибутком забезпечує створення адекватних резервних фондів, стимулювання персоналу і керівництва до розширення та вдосконалення операцій, скорочення витрат і підвищення якості банківських послуг.

Література

1. Управління прибутком банку: монографія / О.А. Криклій, Н.Г. Маслак. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 136 с.
2. Офіційний сайт НБУ. URL : [http:// bank. gov.ua](http://bank.gov.ua)
3. Квасницька Р.С., Суцук Г.С. Суть та особливості управління прибутком банку. *Культура народів Причорномор'я*, 2011, № 205. С. 34 – 37.

УДК 338.124.4:336.71

РЕФОРМА БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА РИЗИКИ

Ю.В. Масюк

к. е. н., професор, кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Є.І.Бровко

магістрант
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

З початку 2014 року банківська система України пережила одну з найсильніших криз за свою історію. Криза в банківській системі стартувала практично під час Євромайдану. Саме через банківський сектор почав розкручуватись маховик економічної кризи в 2014 року. Політична ситуація в країні спровокувала виведення з України десятків мільярдів доларів. Почалася девальвація гривні, банки втратили ліквідність. Одним з ключових елементів реформи стало очищення ринку від

фіктивних і неякісних банків. Під процес очищення потрапили банки більшості українських олігархів: до початку 2018 року тимчасова адміністрація була введена в 94 банках, які не змогли провести докапіталізацію, виявилися неплатоспроможними, або ж були активними учасниками неформальної економіки.

У 2014 році за банківськими активами як % від ВВП банківський сектор України мав схожі розміри до Польщі та Росії. Однак до 2016 року закриття банків та зменшення кредитування призвели до різкого скорочення ролі банків в економіці. Потрібно враховувати, що активи українських банків у 2014 році були завищені через приховування кредитів пов'язаним особам. Зовнішні фактори такі як знецінення гривні стримували подальше падіння банківських активів відносно ВВП. Таким чином, за чотири роки спостерігається різке зменшення ролі банків в економіці – зараз суттєво менша, ніж у сусідніх країнах

В Україні різко зменшилась, хоча темпи падіння останнім часом сповільнились. З 180 банків, що працювали на початку 2014 року, 94 банки НБУ визнав неплатоспроможними або ліквідував. Отже, понад 50% банків припинили свою роботу в 2014-2017 роках. Станом на кінець квітня 2018 року, залишається 82 активних банків. З них 39 банків (47.6%) мають іноземний капітал.

Закриття банків та зростання активів державних банків стали причиною зростання ринкової частки 5 найбільших банків із 40% в 2013 році до 61% в 2017 році. Лише 3 з 15 найбільших банків (в 2013 році) припинили роботу. Втім, 11 з 15 наступних банків закрились. Приватбанк було визнано неплатоспроможним в грудні 2016 року, але він отримав допомогу держави. Зростання частки найбільших банків на 21 відсотковий пункт за 4 роки є суттєво більшим ніж в попередні роки

Одним з найбільш реалізованих ризиків банківської системи стала націоналізація Приватбанку. Приватбанк був націоналізований в кінці 2016 року, що усунуло можливу загрозу для всієї фінансової системи. Через величезні збитки (165 млрд грн в 2016 році), держава рекапіталізувала банк у кілька кроків, а зобов'язання перед певними кредиторами банку були списані. Поки що внесок держави до банку сягнув 140 млрд грн. Ключові зміни в Приватбанку після націоналізації: списано зобов'язань перед кредиторами на 29 млрд грн (оскаржується в судах); зміни до корпоративного управління; нова наглядова рада з міжнародною участю; розробка нової стратегії для банку; поки що реструктурування кредитів, виданих пов'язаним особам, не просунулось, то необхідних дієвий перехід до стягнення проблемних

боргів. Непрацюючі кредити різко зросли протягом кризи до 56,4% валових кредитів. НБУ посилив вимоги до класифікації кредитів, що призвело до різкого зростання непрацюючих кредитів у першому півріччі 2017 року.

Частка непрацюючих кредитів у сусідніх країнах (станом на 1-2 кв. 2017 року): Білорусь 13,7%, Польща 4,1%, Росія 9,7%. Також є відчутна різниця щодо рівня непрацюючих кредитів залежно від виду: кредити фізичним особам в іноземній валюті видані до їх заборони майже повністю не працюють (95%); - частка непрацюючих кредитів юридичним особам схожа як в гривні, так і в іноземній валюті (близько 56-59%); - найнижча частка непрацюючих кредитів фізичним особам в гривні.

Банківська криза спричинила втрати для ряду зацікавлених осіб наприклад: вкладники за негарантованими вкладами, платники податків через державну рекапіталізацію банків, виплату гарантованих вкладів і так далі.

Література

1. Унковська Т.В. Особливості розвитку глобалізації банківського сектору// Національна бібліотека України В. Вернадського - www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2019_6/7.pdf.

УДК 336.32

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ

Г.Є. Павлова

д. е. н., професор, директор Навчально-наукового інституту економіки
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сучасний стан економіки зумовлює численні виклики, відповідати на які потрібно сільськогосподарським підприємствам, які хочуть успішно працювати у нових ринкових умовах.

Досліджуючи зарубіжну практику інноваційного кредитування, зазначимо, що вітчизняні банки можуть успішно використовувати такий механізм (схему) «інноваційного кредиту». Потенційними позичальниками можуть бути наукові установи академії наук України, науково-дослідні інститути різних сфер діяльності,

проектно-вишукувальні інститути та проектні бюро, вищі навчальні заклади, технопарки, бізнес-інкубатори та інші суб'єкти інноваційної діяльності.

Цільове призначення такого кредиту - створення та впровадження науково-технічної продукції, а саме: науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт (НДДКР); розробка техніко-економічних розрахунків (ТЕР), техніко-економічних обґрунтувань (ТЕО) у складі передпроектної документації; пошукових і проектно-пошукових робіт; розробка креслень нестандартного та нестандартизованого обладнання; виготовлення промислових зразків; придбання нематеріальних активів та ін. У зв'язку із підвищеними ризиками інноваційної діяльності для розробки основних параметрів інноваційного кредиту пропонується:

- частку власних коштів клієнта (прибуток, амортизація) у загальному обсязі фінансування інновацій з використанням кредитних ресурсів банку встановити на рівні не нижче 40—50 %;

- збільшити вартість кредитних ресурсів банку на величину премії за ризик впровадження інновацій;

- пріоритетним забезпеченням зобов'язань позичальника за інноваційним кредитом встановити поруку кредитоспроможних клієнтів банку;

- встановити високі вимоги до якості аналізу на стадії оцінки кредитоспроможності позичальників та поручителів;

- встановити високі вимоги до якості моніторингу інноваційних робіт, оцінки вартості бізнесу для цілей інноваційного кредитування попередньої оцінки ефективності проектних рішень і т. д.

При цьому дуже важливим є укомплектування банківських кредитних підрозділів висококваліфікованими спеціалістами, що мають досвід фінансово-економічної роботи у сфері фінансування інвестиційних проектів, інженерної роботи у науково-технічній сфері, оціночної діяльності у сфері оцінки бізнесу, оцінки інтелектуальної власності та ефективності проектних рішень.

Пропонується гнучке використання трудових ресурсів на основі трудових угод та договорів підряду (відшкодування наданих послуг), у складних нестандартних ситуаціях запрошення на договірній основі експертів у відповідних сферах. На стадії «пілотного проекту» з метою зниження кредитних ризиків інноваційний кредит

варто пропонувати лише тим клієнтам, які будуть використовувати науково-дослідну продукцію, створену за рахунок кредитних коштів банку у своїй поточній або інвестиційній діяльності.

Передбачається, що задоволення потреб клієнтів у додаткових джерелах фінансування на найбільш ризикованому передінвестиційному етапі за рахунок інноваційного кредиту банку підвищить лояльність клієнтів і знизить кредитні ризики на наступних етапах інвестиційного кредитування, проектного фінансування або фінансування будівництва (за рахунок банківського контролю за кредитними ризиками на стадії інновацій).

Але для того, щоб банки були зацікавлені у видачі інноваційних кредитів, необхідно запровадити низку заходів щодо стимулювання кредитної діяльності банків у інноваційній сфері

Література

1. Воробйова, О. І. Підвищення інвестиційної активності банківських інститутів України [Текст] / О. І. Воробйова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 3. – С. 71-75.
2. Вашечко, Ю. В. Інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств в умовах кризи [Текст] / Ю. В. Вашечко // Науковий вісник – Глобальні та національні проблеми економіки. – Миколаїв, – 2015. – Випуск 7. – С. 270-273.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ БАНКІВСЬКОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ

О.В. Пирог

д.е.н., професор, завідувач кафедри
менеджменту і міжнародного підприємництва
Національний університет «Львівська політехніка»

В.О. Катан

к.ф.-м.н., доцент кафедри економічної кібернетики
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Потреби національної економіки України в активнішому залученні фінансових ресурсів іноземних банків зумовлені недостатнім рівнем капіталізації, потребою у прискореному розвитку фінансових ринків; залученні сучасних банківських технологій і досвіду банківського менеджменту як передумов для подальшого розвитку національної фінансової системи і підвищення прибутковості (сучасний рівень рентабельності комерційних банків – 11,1 % до оподаткування – є недостатнім для збереження рівня капіталізації в майбутньому). Відтак за рахунок використання досвіду і ресурсів іноземних банків передбачається розв'язання низки дисбалансів української банкової системи, а саме [1]:

- 1) розбалансування валютної структури активів і пасивів українських комерційних банків;
- 2) зростання різниці у термінах погашення активів та пасивів, пов'язаної з обмеженими можливостями українських банків залучати довготермінові ресурси в умовах прискореного зростання обсягів довгострокового кредитування;
- 3) загострення ресурсної проблеми в умовах поступового вичерпання такого джерела як кошти населення;
- 4) неефективне управління формуванням і розподілом ресурсної бази: отримані переважно за рахунок зовнішніх запозичень «довгі» грошові кошти спрямовуються на фінансування споживчих потреб населення.

Завдяки розширенню присутності іноземних банків в Україні інтенсифікується розвиток якісно нового фінансово-економічного середовища, головну роль в якому

відіграватимуть іноземні банки та іноземна валюта [2]. Раціональна стратегія державного управління процесом входження іноземних банків в Україну полягає в тому, щоб максимально інтегрувати їх в українську економіку, орієнтуючи на виконання пріоритетних національних завдань. У зв'язку з цим основним завданням має стати удосконалення механізмів розподілу фінансових ресурсів та переорієнтація з використання адміністративних важелів стримування експансії іноземного банківського капіталу на зміцнення конкурентоспроможності української банківської системи шляхом максимальної компенсації відсутності у неї переваг, якими володіють іноземні банки.

Макропруденційне регулювання спрямоване на забезпечення комерційного банку від банкрутства і передбачає як безвиїзний, так і виїзний види нагляду. Здійснюється тоді, коли банку дозволено перебувати на ринку, тобто він виконує усі умови доступу на нього. Мікропруденційний нагляд стосується відносин з індивідуальною фінансовою установою. Первинним джерелом інформації для моніторингу виступають інформація про банк. У той же час, макропруденційний нагляд може мати важливу інформацію про фінансові інновації, що запроваджуються на ринках фінансових послуг і можуть слугувати джерелом системного ризику, які не виникають одразу, а накопичуються в самій фінансовій системі [3, с. 49].

Для держави, яка обрала напрям щодо трансформації секторального нагляду та переходу до інтегрованої моделі нагляду, важливим завданням є співпраця із об'єднаннями фінансових установ задля отримання підтримки реформа державного нагляду та впровадженню міжнародно визнаних норм нагляду. Слід зазначити, що для всіх існуючих моделей характерним є залучення центрального банку, як установи, покликаної забезпечувати стабільність фінансового сектору, реалізовувати макропруденційну політику та виявляти кризові явища у фінансовій системі. За результатами проведених Світовим банком досліджень [4] зазначено, що незалежно від інституційної структури нагляду, критично важливим є наявність у центральних банків прямих наглядових відносин з великими, системно важливими фінансовими установами.

Література

1. Ткаченко Т.П., Волинець Д.П., 2016. Банкрутство комерційних банків: причини та шляхи запобігання // Актуальні проблеми економіки та управління –

Збірник наукових праць молодих вчених факультету менеджменту та маркетингу НТУУ «КПІ» - № 10. – 2016. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: are.fmm.kpi.ua/article/download/73396/68773.

2. Постанова Правління Національного банку України 26.03.1998 №118 «Про відкриття та функціонування кореспондентських рахунків банків - резидентів та нерезидентів в іноземній валюті та кореспондентських рахунків банків-нерезидентів у гривнях» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0231-98>.

3. Дерев'янко С.І., 2019. Центральний банк як ключовий елемент сучасної банківської системи // Науковий журнал «ЛОГОΣ. Мистецтво наукової думки» - №3.- 2019. - С. 47- 51.

4. Базові принципи ефективного нагляду за банківською діяльністю / Базельський комітет із питань Банківського нагляду [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs56.pdf>

УДК 370.14.543

ВИДЫ МИРОВЫХ И БЕЛОРУССКИХ ПЛАТЕЖНЫХ СИСТЕМ, СФОРМИРОВАННЫХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК

Е.И.Платоненко

к.э.н., доцент, зав.кафедры финансов и бухгалтерского учета
УО «Гродненский государственный университет им. Я. Купалы»

Самыми крупными международными финансовыми ассоциациями являются: Visa International, Mastercard, American Express, Union Pay, Diners Club и JCB International. Они представляют за рубежом своим клиентам практически любую услугу в любой сфере обслуживания [1, с.73]. Можно выделить два крупных игрока на рынке международных платежных систем: Visa и MasterCard, которые контролируют 80% рынка [2, с.27]. Управление бизнесом на рынках Европы осуществляется на основе стратегического партнерства с платежной системой Europay International. MasterCard International Corporation владеет 100% активов

компанії Cirrus Systems Incorporated, 51% акцій компанії Mondex International, також 50% активів в Maestro International (спільне підприємство з Europa International S. A.) [3, с.44].

Національна платіжна система Республіки Беларусь – «БЕЛКАРТ». Ринок карточек в Беларусі на сьогоднішній день представлений трьома основними системами: Visa, на долю якої припадає 41% всіх карточек, "БЕЛКАРТ" (38%), і MasterCard – 21% карточек. Таким чином, та чи інша платіжна система має свої особливості, які безпосереднім чином впливають на конкурентоспроможність міжнародних розрахунково-платіжних банківських послуг.

Література

1. Жугина Т. Банківські платіжні карточки: застосування і бухгалтерський облік // Національний бухгалтерський облік. – 2018. – №45. – С.70-77.
2. Кисель С. О розвитку в РБ системи безготівкових розрахунків // Банківський вісник. – 2018. – №31. – С. 26-28.

УДК 336.71

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

О.В. Ткаліч

к. е. н., доцент кафедри економіки
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Зважаючи на необхідність орієнтації системи державного регулювання на економічне зростання, стратегія розвитку вітчизняної банківської системи повинна передбачати: підвищення рівня її фінансової стійкості на основі уникнення системних банківських криз; підвищення якості реалізації банківською системою функцій акумулювання заощаджень населення, коштів підприємств та їх трансформацію в кредити та інвестиції; відновлення й зміцнення довіри до вітчизняної банківської системи з боку інвесторів; уникнення використання банківської системи у практиці відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом.

Особливо важливого значення для реформування банківської системи набуває вирішення проблеми послідовної політики держави щодо банківської системи. Зміст цієї політики повинен ґрунтуватися на необхідності розробки системи заходів щодо формування у банківській системі здорового конкурентного середовища й створення умов для стійкого розвитку банківських установ.

З початком світової фінансової кризи міжнародні банки, уникаючи ризиків, змушені були вивести ресурси з міжбанківського ринку, до чого українські банки не були готові. Вони звикли до можливості отримувати на простих умовах кредити від закордонних банків. Присутність іноземних банків на українському банківському ринку мала позитивні наслідки лише під час поживлення економіки.

В кризових умовах закордонні банки не стали згорти свою діяльність, зменшуючи асортимент послуг. Вони продовжували кредитувати, хоча й під інші, більш жорсткі, умови.

Фінансова глобалізація – складний і суперечливий процес, що не лише сприяє прискоренню економічного розвитку, а й збільшує ризики міжнародних фінансових операцій, значно розширює сферу впливу локальних фінансових катаклізмів. Біржові крахи, кризи державних фінансів раніше відбувалися в межах однієї країни, а тепер поширюються на цілі регіони й можуть навіть переростати у світові потрясіння. Річ у тім, що майже всі країни зв'язані кредитними відносинами, перехресними потоками грошових капіталів, купівлею іноземних активів і продажем своїх активів нерезидентам. Величезні фінансові ресурси, які обертаються на міжнародних і національних грошових ринках, здатні використовувати на свою користь найменшу помилку й огріхи в грошовій політиці економічно слабких країн. Актуальним завданням розвитку фінансової глобалізації є прийняття таких міжнародних правил переміщення короткострокових капіталів, які зводять до мінімуму втрати від цілеспрямованих спекуляцій.

Наслідком фінансової глобалізації є не тільки ймовірність виникнення фінансових криз, а й збільшення впливу цих криз на інші країни. Особливості міжнародного руху капіталів за умов глобалізації полягають у тому, що на глобальному фінансовому ринку посилюється диверсифікація фінансових інструментів і каналів розподілу інвестицій, при цьому виникають нові схеми

інвестування. Через глобалізацію у сфері міжнародних фінансових відносин зросла хаотичність і непередбачуваність міжнародних потоків капіталів, у край загострилися відносини боржників і кредиторів, значно посилилась нестійкість основних фінансових ринків.

Негативний вплив глобалізаційних процесів на фінансову стійкість вітчизняної банківської системи проявляється через високий ризик залежності від світових системних фінансових криз, тому банківська система України на сьогодні належним чином не виконує функцію фінансового забезпечення сталого економічного розвитку. Характерними для нього є: зменшення обсягів надання фінансових послуг, особливо обсягів кредитування бізнесу й населення; брак довгострокових фінансових ресурсів; низький рівень розвитку й низька прозорість фондового ринку.

Література

1. Гринин Л. Е. Глобализация и национальный суверенитет//Л.Е. Гринин//История и современность. № 1-2005. С. 6-31.

2. Башинська Г.І. Особливості розвитку глобалізації світової економіки// Національна бібліотека України В. Вернадського - www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_6/7.pdf.

УДК 336.71(477)

ОЦІНКА КОНСОЛІДАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

Н.М. Ткачук

к.е.н., доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи
та страхування

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Жорсткі умови конкуренції на внутрішньому та зовнішніх ринках вимагають від вітчизняних банків формування та розвитку конкурентних переваг на основі використання операцій консолідації у формі злиття й поглинання та створення інтегрованих структур, які спрямовані на поєднання банківських активів і концентрацію банківського капіталу з метою збільшення конкурентних переваг.

Для дослідження розвитку консолідаційних процесів у банківському секторі вважаємо за доцільне визначити необхідні групи показників консолідації, які дають можливість оцінити ступінь і швидкість концентрації банків:

- показники концентрації ринку (галузі): коефіцієнт концентрації (CR), індекс Херфіндаля-Хіршмана (ННІ), ранговий індекс концентрації (індекс Холф-Тайдмана, індекс Розенблюта);

- показники нерівності (нерівномірності) розподілу часток ринку його учасників: коефіцієнт Джині, індекс Аткинсона, індекс ентропії, коефіцієнт Тейля, коефіцієнт варіації та ін.

Розглянемо більш детально сутність і порядок їх визначення. *Коефіцієнт концентрації (CR)* показує яку частку ринку займають найбільші його учасники й визначається так [1]:

$$CR3 = S_1 + S_2 + S_3 + \dots + S_n,$$

де $S_1, S_2, S_3 \dots S_n$ - частки ринку у вигляді об'єму активів n-найбільших банків;

У світовій фінансовій практиці найбільш популярними є коефіцієнти концентрації CR3, CR4, CR5, CR10, CR15. Також можна розрахувати й обернений до CR показник, який показує кількість банків, на які припадає задана у відсотках частка ринку. Зазначені коефіцієнти концентрації дозволяють визначити та врахувати концентрацію ринку банківських послуг лише за найбільшими банками, ігноруючи при цьому результати діяльності дрібних і середніх банків.

Індекс Герфіндаля-Хіршмана - ННІ (Herfindahl-Hirschman Index) є базою для визначення інших показників концентрації ринку; його вважають індексом з повною інформацією (full information index), оскільки він враховує особливості розподілу суб'єктів ринку за їх розміром. *ННІ* являє собою суму квадратів часток усіх банків на даному ринку й визначається за формулою [2]:

$$ННІ = S_1 + S_2 + S_3 + \dots + S_n = \sum_{i=1}^n (S)^2,$$

де $S_1, S_2, S_3, \dots S_n$ - квадрати часток банків на ринку.

Даний індекс підкреслює значущість найбільшої інституційної одиниці в загальній їх сукупності; чим вище значення показника, тим вищим є рівень концентрації.

Коефіцієнт Джині – GC (Gini Coefficient) є показником нерівномірності розподілу банків. Максимальне значення коефіцієнта Джині дорівнює одиниці й

свідчить про абсолютну нерівність – коли один найбільший банк володіє всіма активами банківського сектору; визначається коефіцієнт Джині так [2]:

$$GC = \sum_{i=1}^N 2 * (X_i - Y) * \Delta X_i,$$

де X_i – частка кількості банків, упорядкованих за зростанням активів: $X_i = \frac{i}{N} * 100\%$;

ΔX_i – відхилення частки кількості банків за звітний період: $\Delta X_i = X_i - X_{i-1}$;

Y_i – кумулятивна частка банків, упорядкованих за зростанням активів.

Індекс Аткінсона – AI (Atkinson Index) є показником нерівності й дає можливість виміряти зміщення в розподілі серед найменших учасників ринку. Даний показник може бути перетворений у нормативний за умови введення параметру чутливості (ε), зміна якого від нуля до нескінченості дає можливість акцентувати увагу на особливостях розподілу дрібних учасників ринку.

Коефіцієнт ентропії – GE (Generalised Entropy index) є також показником нерівності, що містить заданий компонент чутливості (α), збільшення якого підвищує чутливість GE (α) до нерівномірностей розподілу серед найбільших банків. Частковим випадком коефіцієнта ентропії є коефіцієнт Тейля (Theil index), який визначається так [2]:

$$TI = GE(1) = \sum S_i * \log S_i$$

Коефіцієнт варіації – Var (Variation coefficient) є відношенням стандартного відхилення активів банків до середнього арифметичного розподілу банківських активів.

Головна сутність даних показників полягає у відображенні частки ринку та нерівності розподілу цих часток для учасників ринку (галузі). Ідеальний показник консолідації повинен відповідати таким вимогам:

- розрахунок показника не для n банків на ринку, а для k банків, які ранжовані за зниженням ринкової частки при $k < n$;
- зростання показника концентрації за умови збільшення частки великого банку за рахунок дрібних банків;
- зниження рівня концентрації при входженні на ринок нового банку;
- збільшення ступеня концентрації ринку при злитті та поглинанні банків.

З вищезазначених нами показників, у найбільшій мірі цим вимогам відповідає коефіцієнт концентрації та індекс Херфіндала-Хіршмана, тоді як інші показники (коефіцієнт Джині, варіація, дисперсія) частково узгоджуються з цими умовами (не

враховують кількості банків на ринку), тому їх можна вважати додатковими, а не повноцінними мірами консолідації банківського сектору. Але варто також врахувати й те, що зміна неоднорідності ринкової структури банківського сектору дає можливість зрозуміти причини зростання чи зниження концентрації. Отже, на нашу думку, ключовими показниками оцінки стану концентрації та консолідації банківського сектору є: коефіцієнт концентрації (CR3), індекс Герфіндаля-Хіршмана (HHI) та коефіцієнт ентропії (GE).

Література

1. Динз Г. К победе через слияние. Как обратить отраслевую консолидацию себе на пользу [Пер. с англ.]. М. Альпина Бизнес Букс, 2004. 252 с.
2. Rashkovan, V., Kornyluk, R. (2015). Concentration of Ukraine's Banking System: Myths and Facts. Visnyk of the National Bank of Ukraine, 234, 6-38. <https://doi.org/10.26531/vnbu2015.234.006>

УДК 336.771

БАНКИ ЯК ОСОБЛИВІ УЧАСНИКИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

М.М. Шелега

студентка 2 курсу спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Науковий керівник: Ткачук Н.М., к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Сучасний етап розвитку вітчизняної економіки характеризується підвищенням вимог до банківської системи, яка повинна сприяти стійкому економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності господарського комплексу в умовах поступової інтеграції у європейський та світовий економічний простір. Це обумовлено особливою роллю банків як провідних фінансових посередників, що забезпечують переміщення фінансових ресурсів між окремими регіонами, галузями та суб'єктами економіки з метою задоволення їх потреб та запитів. Інноваційно-інвестиційна модель розвитку країни потребує перетворення банківського сектору в ефективну систему акумулювання грошових ресурсів та спрямування їх у найбільш перспективні сектори економіки.

На сьогоднішній день до найбільших і найактивніших учасників фінансового ринку варто віднести банківські установи, основною функцією яких є фінансове посередництво, а також емісія зобов'язань у формі депозитів чи інших інструментів, залучення фінансових ресурсів, що включаються до грошових агрегатів.

Специфіка банківської діяльності виявляється в тому, що банки задовольняють потреби ринку в наданні послуг і отримують за це прибуток шляхом залучення коштів від інвесторів за певну плату і надання цих коштів у позику. Їхня додана вартість створюється шляхом забезпечення розподілу ризику та ліквідності, а також надання інформаційних послуг. Як і в будь-якому бізнесі, банки намагаються максимізувати прибуток; різниця між доходом, який отримують банки за надання кредитів, і вартістю залучення коштів для кредитування і є банківським прибутком; для досягнення успіху банк змушений здійснювати виважену кредитну та інвестиційну діяльність, яка б забезпечувала таку величину процента, яка б покривала його витрати та створювала прибуток [1].

Для отримання максимального прибутку банки повинні розв'язувати дві проблеми, які виникають у взаємовідносинах із клієнтами: зниження ризику та забезпечення ліквідності; банки мають організувати свою діяльність так, аби впевнити вкладників у тому, що вони найкращим чином відстоюють їхні інтереси, надають послуги з розподілу ризику, забезпечення ліквідності, а також пропонують інформаційні послуги, чого не можуть здійснювати інші фінансові установи.

Виходячи з цього, можна виокремити ознаки, які виділяють банків з-поміж інших суб'єктів господарювання на фінансовому ринку:

- банки є багатофункціональними фінансовими установами, що надають клієнтам різноманітні фінансові послуги з метою одержання прибутку;
- банки, як інституційні одиниці, є фінансовими корпораціями й відносяться до підсектору депозитних корпорацій, що здійснюють посередницьку діяльність, емісію зобов'язань і залучення фінансових ресурсів на законних підставах;
- продуктом діяльності банків вважаються фінансові (банківські) послуги, які мають нематеріальний характер; в їх основі лежить торгівля грошима як особливим товаром, що сприяє забезпеченню економіки держави необхідними платіжними засобами;

- дозволеною організаційною формою створення банківських установ в Україні є відкриті (публічні) акціонерні товариства;
- діяльність банків має виробничий характер, хоча і дуже специфічній в своїй основі, оскільки банківська продукція набуває вигляду наданих кредитів, здійснених розрахунків, наданих гарантій, поручительств тощо; саме це й відрізняє банки від інших суб'єктів господарювання [2];
- банки виконують посередницьку функцію в ринковій економіці, що обумовлено використанням ними чужих, залучених коштів підприємств інших суб'єктів економіки, діяльність яких здійснюється за рахунок власних коштів;
- функціонування банків ґрунтується на принципі комерційного розрахунку та визначається чинним законодавством України; в той же час, висуваються особливі вимоги та умови щодо порядку їх створення та реєстрації в законодавчих і нормативно-правових актах держави;
- банківська діяльність крім державної реєстрації потребує отримання ще й відповідної ліцензії НБУ, що дозволяє здійснювати широкий спектр різноманітних операцій і послуг.

Література

1. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України [Текст] : монографія / [Г. Т. Карчева та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г. Т. Карчевої ; Держ. ВНЗ "Ун-т банк. справи". - Київ : ДВНЗ "Університет банківської справи", 2016. - 279 с.

2. Ткачук Н. М. Теоретична сутність і особливості фінансів банків / Н. М. Ткачук // Світ фінансів. – 2012. - №3. – С. 170-177.

СЕКЦІЯ 3.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

УДК 342

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Л.І. Бровко

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

А.Ю. Сірко

асистент кафедри фінансів, банківської справи і страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В.Ю. Рудакова

студентка групи ФБС-1-17
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Медичне страхування — вид страхування, при якому його об'єктом є витрати, зв'язані з наданням медичної допомоги і відновленням здоров'я.

Основною проблемою у розвитку медичного страхування в Україні, з однієї сторони є питання управління медичною галуззю, а з іншої – фінансове забезпечення страхової медицини, саме це питання пов'язане з управлінням фінансовими ресурсами бюджету. Медичне страхування поділяється за формами на обов'язкове медичне страхування та добровільне медичне страхування.

В Україні на теперішній час існує система добровільного медичного страхування. Що стосується обов'язкового медичного страхування, то в країні практично відсутній механізм його здійснення, а також передбачено законодавством України, але поки, що не розроблене відповідне нормативне забезпечення для його впровадження. сьогодні існує ціла низка проблем, які затримують розвиток медичного страхування в Україні. Серед них можна виділити відсутність системи підготовки спеціалістів, неотримання лікарями належних зарплат та премій, відмова страховиків під будь-яким приводом оплатити лікування страхувальника, відсутність законодавства, яке б регулювало медичне страхування, недостатньо інформоване населення щодо переваг і недоліків медстрахування.

Для досягнення принципу надання медичної допомоги високого рівня і обсягу, забезпеченої конкретними цільовими джерелами фінансування, необхідно передусім встановити досить високий тариф на обов'язкове медичне страхування, що відповідно спричинить збільшення податкового навантаження.

Обов'язкове медичне страхування матиме такі переваги, як цільовий характер, незалежність коштів від держави та відокремленість від інших державних коштів.

Основними позитивними наслідками, що очікуються від введення обов'язкового медичного страхування в Україні перш за все є створення прозорих механізмів фінансових, правових і соціально-економічних взаємовідносин між лікарями та пацієнтами, надійність планування та рівномірність надання ресурсів на потреби системи охорони здоров'я, доступність медичної допомоги для всіх, оптимізація використання ресурсів системи охорони здоров'я.

Перспективи розвитку системи медичного страхування в Україні великі, оскільки потенційних споживачів страхових послуг дійсно багато. Але всі намагання будуть марними без належної підтримки держави, бо система державного медичного соціального страхування є важливою і стратегічною для неї, тому до її впровадження необхідно підійти зважено і конструктивно: розробити і у встановленому порядку затвердити закони та підзаконні акти про медичне страхування громадян; розробити положення про національний і територіальні Фонди медичного страхування і здійснити їх формування, а також захист прав пацієнта на отримання своєчасної і якісної медичної допомоги. Крім цього розроблені закони в галузі медичного страхування мають бути ретельно перевірені вітчизняними та зарубіжними спеціалістами.

Саме тому, якщо медичне страхування буде пріоритетним та визначальним в нашій країні, то це призведе до зростання сильної та здорової нації, а як наслідок-сильної та ефективної економіки.

Література

1. Шатковський Я. Обов'язкове медичне страхування в Україні: правові проблеми та перспективи їх вирішення / Я. Шатковський // Вісник Львів. ун – ту. Серія юридична. – 2010. – Вип. 46. – 145 с.
2. Міністерство охорони здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20090521_1.html

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОРТУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

О.Й. Жабинець

к.е.н., доцент, с.н.с. відділу просторового розвитку
ДУ “ІРД НАН України” (м. Львів)

Сфера послуг є важливим сектором національного та світового господарства, а розвиток експортно-імпоротної діяльності у цій сфері має важливе значення для нарощення експортного потенціалу України [1, с.63]. Сучасні процеси глобалізації та інтернаціоналізації страхового бізнесу повинні сприяти активізації міжнародної торгівлі страховими послугами, що в свою чергу забезпечить не тільки залучення вітчизняних страхових компаній та страхових посередників до міжнародних операцій купівлі-продажу та їх включення у міжнародні фінансові потоки, а також наповнення державного бюджету валютними надходженнями від експорту страхових послуг.

Аналіз експортної діяльності у сфері страхування в розрізі регіонів України свідчить, що вся вона концентрується виключно в м. Києві (рис. 1).

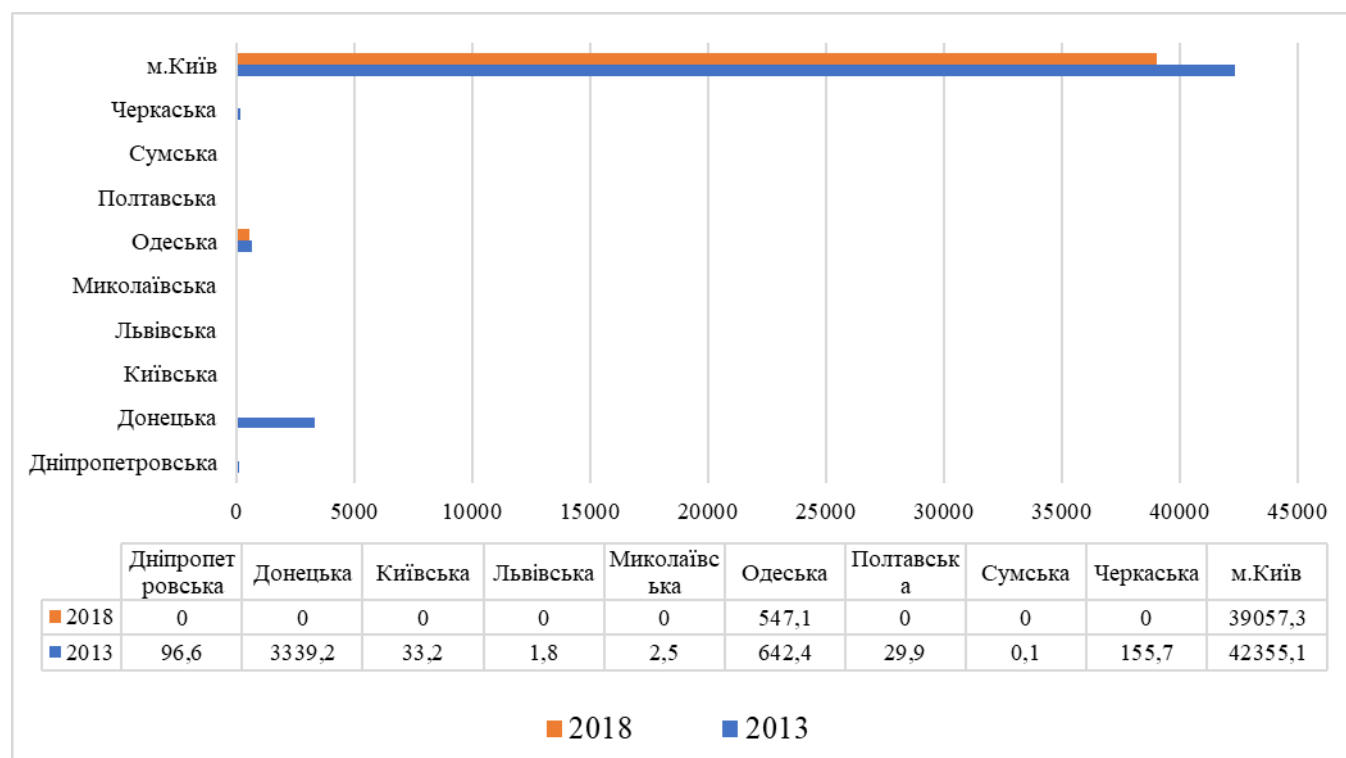

Рисунок 1. Концентрація експортної діяльності у сфері страхування в розрізі регіонів України у 2013 та 2018 рр., тис. дол. США

Джерело: побудовано за [2].

І якщо у 2013 р. до експортної діяльності у сфері страхових послуг (в тих чи інших обсягах) було залучено хоча б 10 регіонів України, то у 2018 р. лише Одеська обл. та м. Київ.

На відміну від експорту операції імпорту страхових послуг у 2013 р. здійснювались практично в усіх регіонах України, за винятком Закарпатської, Кіровоградської, Тернопільської та Чернівецької областей. У 2018 р. аналогічно експортній діяльності кількість областей, куди здійснювався імпорт послуг зі страхування, різко скоротилася: активними в операціях імпорту страхових послуг залишилися лише Дніпропетровська, Запорізька, Луганська, Полтавська, Хмельницька області та м. Київ. Беззаперечним лідером за обсягами імпорту страхових послуг (як і експорту) є м. Київ.

Література

1. Жабинець О.Й, Сухий О.О. Міста обласного значення у міжнародній торгівлі послугами в умовах глобалізації: регіональний зріз. *Проблеми економіки*. 2019. №4. С.62-71.

2. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК 368.914

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ – ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНИХ НАСЛІДКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

О.В. Жилякова

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та обліку
Харківський державний університет харчування та торгівлі

У процесі поглиблення інтеграції в світове економічне співтовариство відбуваються істотні зміни в системі управління державою, складовою якої є соціально-економічна система. Ці зміни повинні базуватися на ідеї сполучення економічної ефективності як результату дієвості ринкових сил та соціального компромісу. Пошук ефективних механізмів та дієвих методів функціонування

системи соціального захисту є нагальним напрямком наукових досліджень та актуальним практичним завданням.

Формування та реалізація соціальної політики держави стосовно будь-якої категорії громадян неможлива без здійснення їх соціального захисту, а соціальний захист - важлива складова соціальної політики та необхідний елемент функціонування держави в умовах ринкової економіки. Пенсійне забезпечення, як складова соціального захисту, знаходиться в процесі реформування. Повномасштабна реформа пенсійної системи України, як дуже важливої складової соціального захисту населення, розпочалася з прийняттям законів «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення» у 2003 році [1]. Причиною необхідності її впровадження стала, у першу чергу, демографічна ситуація, яка зробила існуючу на той момент систему солідарної відповідальності за забезпечення добробуту населення пенсійного віку неефективною та безперспективною. Крім того, наслідком економічної кризи став ріст дефіциту Пенсійного фонду України та неможливість виконання своїх зобов'язань у майбутньому. Вирішення цієї проблеми було покладено на впровадження трирівневої пенсійної системи, яка мінімізує видатки солідарної системи, та підвищує вагомість у формуванні доходів майбутніх пенсіонерів накопичувального рівня загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та системи недержавного пенсійного забезпечення. Але пролонгація процесу запровадження накопичувального рівня пенсійної системи поглиблює соціальні наслідки економічної кризи, подовжує їх вплив у часі. Таким чином, пенсійна система України сьогодні складається з солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду та системи недержавного пенсійного забезпечення. Система недержавного пенсійного забезпечення базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат та здійснюється страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду, банківськими

установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень у межах суми, визначеної для відшкодування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб.

Таким чином, саме формування та розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення сприятиме подоланню соціальних наслідків економічної кризи у перспективі. Враховуючи розвиток ринку страхування життя, що підтверджується ростом основних показників його функціонування за останні десять років [2], слід зазначити його спроможність задовольнити зростаючий попит населення на послуги зі страхування додаткової пенсії. Популяризація недержавного пенсійного забезпечення стає однією з основних задач нівелювання наслідків економічної кризи для населення, та потребує застосування усіх можливих методів з боку страховиків і держави.

Література

1. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>

2. Статистика страхового ринка України // Фориншурер. URL: <https://forinsurer.com/stat>

УДК 368 (075.8)

УПРАВЛІНСЬКА ТРІАДА СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Т.О.Журавльова

к.е.н., професор, завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова

І.Г. Аберніхіна

к.е.н., доцент кафедри фінансів

Національна металургійна академія України

Систему страхового менеджменту (*ССМ*) можна визначити як поєднання об'єкта управління (*Oy*), організації управління (*ОРГУ*) та механізму управління (*My*): $ССМ = f(ОРГУ, My, Oy)$

Об'єктом управління страхового менеджменту виступає організація та персонал страхової компанії, фінансова структура, власний капітал, внутрішні операції, інформаційні потоки, матеріальні активи, бухгалтерський процес і звітність, фінансові результати та податки, безпека, зв'язки з громадськістю, фінансовий інструментарій тощо.

Організацію страхового менеджменту (ОРГу) можна виразити функцією [1, с.10]:

$$ОРГу = f(Cу, \Phiу, Пу),$$

де $Cу$ – суб'єкти управління, $\Phiу$ – функції управління; $Пу$ – принципи управління .

Таким чином, організація страхового менеджменту визначається сукупністю суб'єктів управління, функцій управління та принципів управління - назовемо цю сукупність «управлінською тріадою» (рис.1)

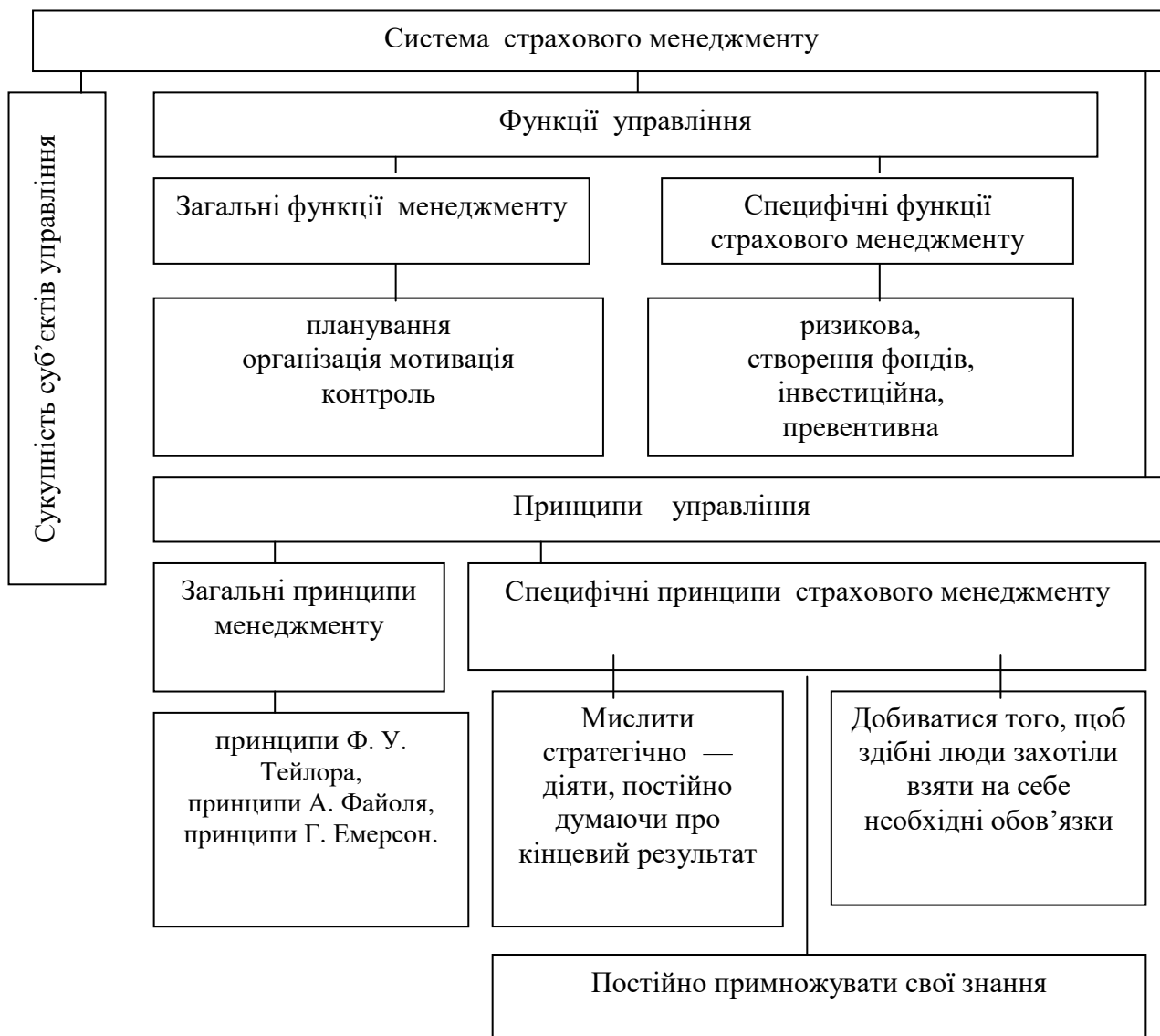

Рисунок 1. Система страхового менеджменту

Суб'єктом управління є відповідальна особа чи група осіб, уповноважена приймати управлінські рішення та нести відповідальність за ефективне управління страховою компанією; комплекс підрозділів, які за допомогою різноманітних управлінських форм впливу забезпечують ефективне управління фінансами.

Функції страхового менеджменту - конкретні види управлінської діяльності, які здійснюються спеціальними прийомами і способами, а також відповідна організація роботи і контроль діяльності страхової компанії [2].

Функції страхового менеджменту доцільно розділити на дві групи. Перша група - загальні функції (або наукові функції менеджменту, які були сформульовані А.Фавойлем) - планування, організація, мотивація і контроль. Друга група - група специфічних функцій страхового менеджменту, до якої відносять ризикову (випадкову) функцію, функцію створення страхових фондів (резервів) та їх використання, функцію заощадження коштів, інвестиційну та превентивну функції [3, с.7].

Джерела пропонують декілька груп принципів менеджменту:

- група принципів А. Файоля, який запропонував формалізований опис роботи управлінців і визначив 14 принципів (правил) управління [4];

- група принципів Г. Емерсона, якому належать знамениті 12 принципів продуктивності [5];

- новітні принципи страхового менеджменту, згруповані в американському енциклопедичному довіднику «AMA Management Handbook»[6]:

перший принцип — мислити стратегічно — діяти, постійно думаючи про кінцевий результат;

другий принцип — добиватися того, щоб здібні люди захотіли взяти на себе необхідні обов'язки — створювати організацію, у якій би персонал знав, яка стратегічна мета стоїть перед компанією й особисто перед кожним працівником, і був готовий її досягнути;

третій принцип— постійно примножувати свої знання. Це впливає з того, що єдиною константою є зміни. Щоб не відставати від змін, потрібно випереджаючими темпами поповнювати знання. Ці принципи повинні враховуватися в опрацюванні концепції сучасного страхового менеджменту.

Література

1. Страхувий менеджмент. Навчальний посібник / І.Г.Сокиринська, Т.О.Журавльова, І.Г.Аберніхіна – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. - 300 с.
2. . Шірінян Л. В. Страхувий менеджмент [Електронний ресурс]: конспект лекцій для студентів спеціальності 7.03050801, 8.03050801 «Фінанси і кредит» денної та заочної форм навчання / Л. В. Шірінян. – К.: НУХТ, 2014. – 143 с.
3. Конспект лекцій з дисципліни «Страхувий менеджмент» для студентів спеціальності 8.030.508.01 «Фінанси і кредит» для всіх форм навчання /Павлов В.І., Павлов К.В., Свєрдлюк І.В.- Рівне: НУВГП, 2014.-102с.: [Електронний ресурс].- Джерело доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2053/1/06-03-117.pdf>,
4. Бойдел Т. Как улучшить управление организацией: пособие для руководителя: перев. с англ. М .: ИНФРА.-М: Прем'єр, 2005.
5. Емерсон Г. Дванадцять принципів продуктивності: перев. з англ.: М., 2005
6. AMA Management Handbook (Современное управление/[Електронний ресурс] .- Джерело доступу: <http://deqide.ru/book1021070.html>

УДК: 368.9.06: 369. 04

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

С. В. Качула

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Проведення медичної реформи в Україні, виявило певні проблеми у фінансовому забезпеченні галузі «Охорона здоров'я». Так, з 1 квітня 2020 р. вже запрацює Програма медичних гарантій, коли кошти будуть виділятися на конкретного пацієнта, а не на ліжко-місце. Але фінансування Програми тягарем лягає на державний та місцеві бюджети. Недостатність бюджетних коштів та велика потреба не лише у лікуванні хворих, а і проведенні профілактичних заходів, змушує до пошуку додаткових джерел фінансового забезпечення галузі «Охорона здоров'я».

Одним із таких джерел може стати запровадження обов'язкового медичного страхування.

Медичне страхування - це система економічних відносин, що виникають між учасниками формування фондів грошових коштів, призначених для страхового захисту громадян у разі втрати здоров'я від хвороби або внаслідок нещасного випадку [1, с.270]. Ця система об'єднує економічні відносини, які впливають з обов'язкового медичного страхування (у системі соціального страхування), і відносини з добровільного медичного страхування (комерційне страхування) [2].

Ефективне впровадження медичного страхування повинно починатися із забезпечення законодавства і завершуватися оновленням механізму фінансового забезпечення галузі.

На сьогоднішній день в Україні здійснюється лише добровільне медичне страхування і розвивається воно доволі повільними темпами. Так користувачами послуги добровільного медичного страхування (ДМС) в Україні є не більше 6 % населення. За оцінкою Ліги страхових організацій України, на корпоративне ДМС в Україні припадає понад 40 % страхових премій. На ринку страхування здоров'я працюють понад 50 страховиків з досвідом роботи понад 10 років [3].

У більшості країн світу фінансування охорони здоров'я здійснюється за рахунок державних видатків, добровільного медичного страхування та обов'язкового медичного страхування. Наприклад, в Бельгії, Чехії, Німеччині, Франції, Італії, Хорватії та ін. країнах фінансування медичних послуг здійснюється від 65 до майже 80% за рахунок обов'язкового медичного страхування (рис.1).

Як свідчить і міжнародний, і власний українських досвід, коригування лише системи фінансового забезпечення соціального страхування є недостатнім і не дає потрібних результатів, а тому вкрай необхідна зміна ідеології державної підтримки та комплексне реформування стратегічного механізму функціонування інституту соціального страхування у цілому [5].

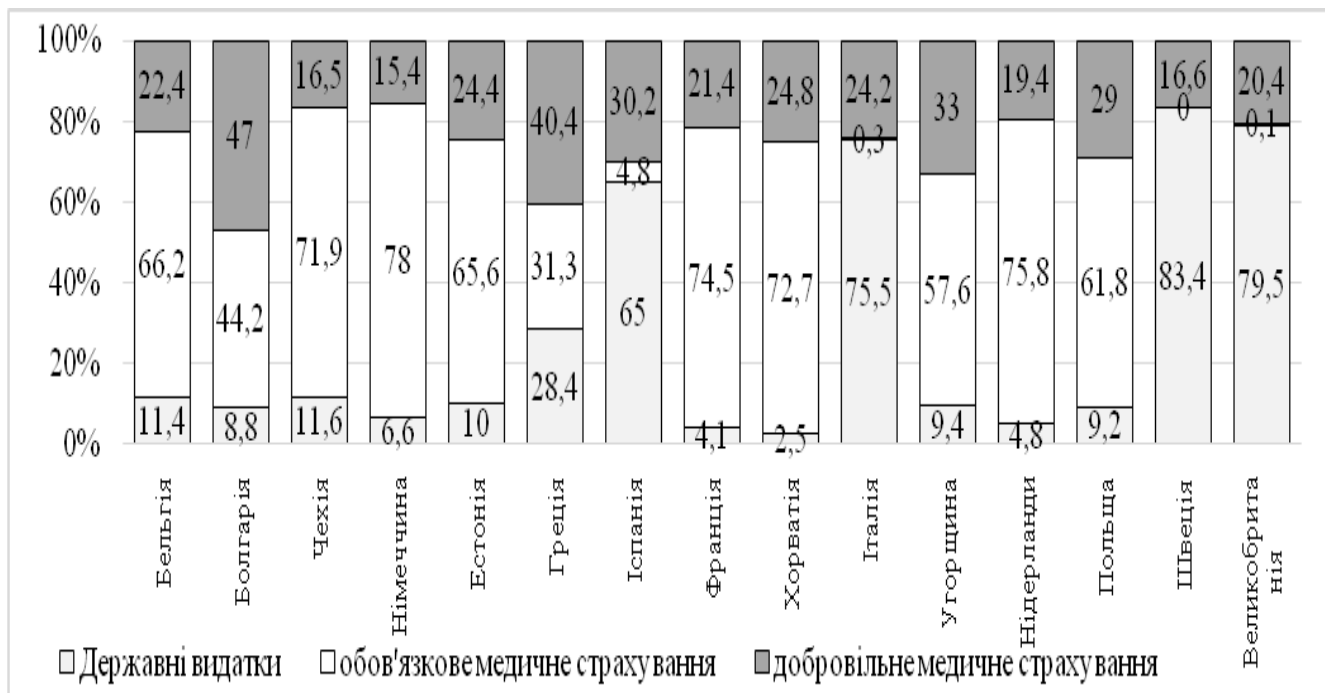

Рисунок 1. Структура витрат на охорону здоров'я в країнах світу, % [4]

На нашу думку стабілізація фінансового забезпечення галузі «Охорона здоров'я» можлива лише з впровадженням обов'язкового медичного страхування. Але на початковому етапі, сплачувати страхові внески повинні роботодавці і, вже в подальшому, враховуючи принципи солідарності, працездатне населення. Як наслідок, підвищення ефективності механізму акумуляції та розподілу страхових коштів та покращення фінансування галузі «Охорона здоров'я» в Україні.

Література

1. Кириленко О. П. Соціальне страхування : підруч. / за ред. О. П. Кириленко та В. С. Толуб'яка. Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2016. 516 с.

2. Стецюк Т.І. Медичне страхування та його роль у забезпеченні соціального захисту громадян: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.08. Київ. 2009. 23 с.

3. Ліга страхових організацій України: Чим вигідне добровільне медичне страхування? URL: <http://uainsur.com/massmedia/41915/>

4. Актуальні індикатори стану системи охорони здоров'я в країнах Євросоюзу та Україні: Економічний дискусійний клуб. URL:

<http://edclub.com.ua/analitika/aktualni-indykatory-stanu-systemy-ohorony-zdorovya-v-krayinah-yevrosoyuzu-ta-ukrayini>

5. Приказюк Н.В., Березіна С.Б., Романченко М.І. Перспективи запровадження обов'язкового медичного страхування на шляху реформування галузі охорони здоров'я України // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2016. Вип. 21. С. 138-142.

УДК: 368.013

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

У.М.Ліщинська

студентка гр. ФБ-41

Національний університет «Львівська політехніка»

О.М.Чубка

к.е.н., доцент кафедри фінансів

Національний університет «Львівська політехніка»

Страхування життя є одним з інструментів вирішення проблем суспільства, пов'язаних із забезпеченням гідного рівня життя, обслуговування осіб похилого віку та осіб, котрі через різні обставини життя передчасно втратили здатність до активної трудової діяльності або залишилися без годувальника. Також страхування життя виступає потужним джерелом внутрішніх інвестицій[2].

Протягом 2014 – 2019рр. простежується тенденція зменшення кількості страхових компаній, які функціонують на ринку України, в тому числі тих, які спеціалізуються на страхуванні життя (рис. 1).

Станом на 30.09.2019 загальна кількість страхових компаній становила 234 (СК "life" – 23 компанії, СК "non-life" – 211 компаній), тобто в порівнянні з показником аналогічного періоду 2018 року скоротилась на 21,8%. Незважаючи на чималу кількість переваг страхування життя, частка страхових компаній, що займаються таким видом страхуванням, серед усієї кількості страховиків є незначною та становить 10,9%.

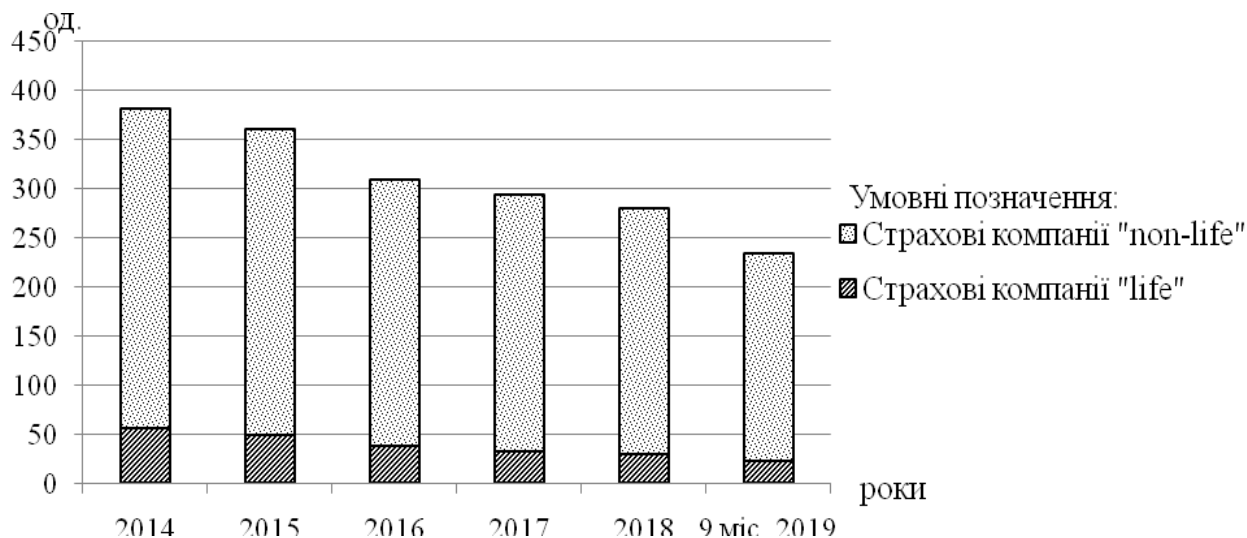

Рисунок 1. Динаміка кількості страхових компаній в Україні[1]

Основну частку валових страхових премій в Україні акумулюють ТОП-10 страхових компаній "life", до них належать "Метлайф", "УНІКА життя", "ТАС", "PZU Україна "life", "АСКА-життя", "КНЯЖА ЛАЙФ", "Greenwood Life Insurance", "КД-життя", "ІНГО Україна життя", "ARX Life" [3]. Зокрема, за 9 місяців 2019 року такими компаніями було зібрано 96,7% загального обсягу страхових платежів. Інші 13 страхових компаній акумулювали лише 3,3% страхових премій, що свідчить про неефективність їхньої діяльності.

За 9 місяців 2019 року по ринку страхування життя страховики акумулювали 3 293,7 млн грн, що на 20,2% більше в порівнянні з показником аналогічного періоду 2018 року (2 741,1 млн грн) [1].

Викупні суми за договорами страхування життя в 2018 році склали 192,5 млн грн, що на 9,1% менше показника попереднього року і майже у два рази менше, ніж у 2014 році. Це свідчить про зростання довіри населення до довгострокових соціальних накопичувальних програм.

Отже, ринок страхування життя в Україні має великі перспективи для розвитку. Оцінюючи його сучасний стан, можна виділити низку позитивних тенденцій у цьому секторі економіки: зростання кількості застрахованих осіб, збільшення обсягу надходжень страхових премій та скорочення обсягів дострокових розірвань договорів страхування життя тощо. Слід також зауважити, що процеси розвитку

вітчизняного ринку страхування життя стримуються чи навіть унеможливаються цілим рядом проблем, що потребують уважного вивчення та подолання.

Література

1. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nfp.gov.ua/>.

2. Любов О.М. Тенденції страхування життя в Україні / О. М. Лобова, М. Г. Кудря// Финансовые услуги. – 2017. – №2 – С. 27-33.

3. Бойко Л.О. Сучасні тенденції розвитку страхування життя в Україні / Л.О. Бойко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream>.

УДК 368:339.13(477)

РОЗВИТОК РИНКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

О.І. Мельник

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет

Р.О. Кожухар

здобувач вищої освіти, обліково-фінансовий факультет
Миколаївський національний аграрний університет

В умовах сьогодення питання соціальної захищеності населення України досить гостро постає за такими напрямками як: пенсійне забезпечення; медичне обслуговування; захист при настанні нещасних випадків. З метою вирішення зазначених проблем потрібно розробити дієвий механізм соціального страхування і створити сприятливі умови розвитку добровільного особистого страхування.

Особисте страхування є галуззю страхування, яка забезпечує захист від ризиків, що загрожують життю людини, її здоров'ю і працездатності. Крім того, це важливий фінансовий інструмент економіки, що дозволяє підтримувати досягнутий рівень матеріального добробуту громадян, сприяє вирішенню державних соціальних

проблем, бере участь у процесі формування внутрішніх інвестиційних ресурсів тощо. Ринок особистого страхування може допомогти з вирішенням нагальних питань сьогодення: демографічний спад; неякісна медична допомога; інвалідність; хвороби; нещасні випадки; матеріальна незабезпеченість людей похилого віку.

Однією з проблем є відсутність забезпечення ринку кваліфікованим персоналом (страхові агенти, андеррайтери, актуарії та ін.). Через значний обсяг непокритих страхуванням ризиків у держави та в суспільстві бракує коштів на відшкодування шкоди або виникає необхідність використання коштів державного, місцевих бюджетів і суспільних фондів [1]. Крім того, сучасний розвиток ринку страхування життя в Україні є нестабільним. Діяльність страхових компаній, що надають послуги зі страхування життя, не може бути здійснена в повному обсязі та на високому рівні без стабільного стану національної та світової економіки. Чисті страхові премії за страхуванням життя зменшилися з 48% у 2016 р. до 46% у 2018 році. Що стосується медичного страхування (безперервне страхування здоров'я), то чисті страхові премії також мали тенденцію до зменшення з 40% у 2016 р. до 38% у 2018 році.

У структурі ВВП України не виправдано малою є частка класичного страхового ринку, на яку припадає близько 0,9 %, у той час як середньосвітовий показник становить близько 7 відсотків [2]. Водночас, розвиток страхування значних ризиків (зокрема, в енергетичній та будівельній сферах, аграрному секторі), ризиків за масовими видами страхування, зокрема медичного страхування, страхування життя, та формування потужного довгострокового фінансового ресурсу через залучення заощаджень домашніх господарств та корпорацій до інвестиційного процесу неможливий без реформування страхового сектора економіки [2].

З метою ефективного розвитку особистого страхування в Україні необхідним є: визначити чітку роль держави і контролюючих органів у розвитку страхового ринку [3]; переглянути законодавчо-нормативну базу щодо страхування; використовувати сучасні методи управління страховими компаніями; підвищити якість страхових послуг тощо. Це сприятиме зміцненню потенціалу як ринку особистого страхування, так і страхової галузі в цілому.

Література

1. Забурмеха Є.М. Страховий ринок як об'єкт дослідження маркетингу. URL : https://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k1060&T=02&lng=1&st=0 (дата звернення: 01.03.2020).
2. Фрич А. Напрями вдосконалення ринку особистого страхування в Україні. URL : <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/965> (дата звернення: 01.03.2020).
3. Сержанов В.В., Костьов'ят Г.І. Проблеми особистого страхування в Україні. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/3704/1/ПРОБЛЕМИ%20ОСОБИСТОГО%20СТРАХУВАННЯ%20В%20УКРАЇНІ.pdf> (дата звернення: 01.03.2020р.).

УДК 368.013

ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ПРИРОДА СТРАХОВАНИЯ

Н.В. Мисаревич

к.ю.н., доцент, зав.кафедры специальных юридических дисциплин
ЧУО «БІП-Институт правоведения» Гродненский филиал БІП

В условиях кризисной экономики возрастает потребность граждан в страховой защите как личных нематериальных благ, так и материальных благ. Сущность и природа страхования проявляется в его функциях. Можно выделить несколько основных функций.

Рисковая функция. Наличие риска является основой существования страхования, и именно в рамках данной функции происходит распределение ущерба между страхователями и выплата страхового возмещения пострадавшим.

Предупредительная функция. Часть страховых взносов страхователей идет на формирование фондов предупредительных мероприятий, целью которых является снижение вероятности наступления страховых случаев и уменьшение масштабов их последствий [1, с. 112].

Сберегательная функция. Происходит формирование денежных накоплений для обеспечения определенного уровня благосостояния субъекта или, в определенной степени, его улучшения.

Функция возмещения ущерба. Право на возмещение ущерба в имуществе имеют только те физические и юридические лица, которые являются участниками формирования страхового фонда.

Выделяют еще контрольную, кредитную и инвестиционную функции страхования [1, с. 115]. Таким образом, функциональная природа договора страхования многогранна. В данном контексте страхование представляет собой синтез экономических и юридических отношений по защите имущественных интересов субъектов гражданского оборота.

Литература

1. Основы страховой деятельности: учебник /отв.ред. Т.А. Федорова. – М.: Изд-во БЕК, 1999. – 776 с.

УДК 368

ПРОБЛЕМИ ТА ФАКТОРИ ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

А.В. Присяжна

студентка 1 курсу аспірантури

кафедри аналітичної економіки та менеджменту

Науковий керівник – завідувач кафедри аналітичної економіки та менеджменту,
д.е.н., професор Паршина О.А.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Виникло страхування ще на зорі людства, як взаємне страхування – натуральне страхування, а страхова справа народилася в морі, на благо торгових суден. Відноситься страхування до таких основних категорій розвиненого господарства, як, наприклад, гроші і кредит і має свою багатовікову історію.

Страхування – це спосіб зменшення ризиків від можливих подій, що можуть привести до настання збитків, шляхом передачі страховій компанії свого майна на страхування. В свою чергу, страхова компанія гарантує захист майнових інтересів фізичних і юридичних осіб при настанні страхових випадків. Завдяки сплаті страхових премій (страхових внесків) формуються грошові фонди, які призначені для покриття збитків, понесених його учасниками.

Страховий ринок України як важлива складова фінансової системи країни

динамічно розвивається. Обсяги операцій на ринку страхових послуг неухильно зростають протягом декількох останніх років. Але розвиток страхування в Україні залишається суперечливим. Зростають потреби в якісних страхових послугах, але не всі страхові компанії можуть повністю задовольнити вибагливих клієнтів, дуже проблематично задовольнити інтереси і потреби юридичних осіб. При цьому ринок страхування є неоднорідним, що проявляється в активізації розвитку одних його сегментів під час уповільнення розвитку інших. З розвитком ринку страхування зростає число факторів, що впливають на фінансовий стан компанії і економіку країни.

На розвиток страхового ринку України держава має значний вплив. Затримують розвиток страхового ринку нестабільна політична ситуація, недосконала нормативно-правова база, зниження рівня життя. На нашу думку, однією з важливих проблем розвитку страхового ринку є недовіра населення до страхових компаній. Важливими факторами, що стримують розвиток страхового ринку, є вузький, порівняно з розвинутими країнами, асортимент страхових послуг, що надаються клієнтам, [1].

Страховий ринок в Україні вже сформувався. У 2013 році в Україні було зареєстровано 407 страхових компаній, у тому числі 62 компанії зі страхування життя і 345 non-life страховиків, але сьогодні в його функціонуванні існують досить серйозні проблеми. Останнім часом стає очевидним, що вітчизняний страховий ринок так і не подолав наслідки фінансово-економічної кризи, яка розпочалася у 2008 році [2]. Станом на 30.09.2019 р. загальна кількість страхових компаній дорівнювала 234, у тому числі СК «life» – 23 компанії, СК «non-life» - 254 компанії. Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, зокрема за дев'ять місяців 2019 року, порівняно з аналогічним періодом 2018 року, кількість компаній зменшилася на 51, або на 18% [3].

Сподіваємось, що вірний підхід керівництва страхових компаній до впровадження якісних програмних ІТ технологій, дозволить проявити зацікавленість населення до страхування та буде сприяти «оздоровленню» економіки країни. Регулювання страхового ринку України повинно відбуватись з метою його розвитку, тому що має великий потенціал.

Як свідчить міжнародний досвід - страхування являється ефективним способом захисту всіх суб'єктів ринку та кожного окремого власника та є важливим чинником стабільності суспільного виробництва, одним із головних джерел залучення інвестиційного капіталу до національної економіки.

Література

1. Журнал про страхування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн. : <http://forinsurer.com/>.
2. Стенько Т. В. Сучасні тенденції на страховому ринку України / Т. В. Стенько // Управління розвитком. – 2013. – № 5 (145). – С. 173–175.
3. Журнал FinPost [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <https://finpost.com.ua/news/15582>.

УДК 368

СТРАХОВИЙ РИНОК В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ

О. С. Прокопишин

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівський національний аграрний університет

Складова фінансового ринку України – страховий ринок. Його розвиток і застосування задля стабільного зростання національної економіки в умовах інтеграції у міжнародне економічне співтовариство та посилення процесів глобалізації – важлива умова безпеки держави. Сьогодні страховий ринок України, подібно до інших фінансово-кредитних інститутів, піддається впливу міжнародної фінансової кризи, а відтак перебуває у вкрай непростих умовах. Упродовж останніх років для його розвитку характерні спад попиту на послуги страхування, кількості укладених угод, страховиків і перестраховиків на державних страхових ринках, спад страхових премій і виплат тощо.

Ринок страхових послуг – другий за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній на 30.09.2019 р. становила 234, у тому числі СК «life»¹ – 23 компанії, СК «non-life» – 211 (на 30.09.2018 р. – 285, зокрема СК «life» – 31, СК «non-life» – 254 компаній).

Кількість страхових компаній невпинно зменшується. Зокрема за дев'ять місяців 2019 р. порівняно з аналогічним періодом 2018 р. вона зменшилася на 51 СК [3].

Важлива складова економічного розвитку для країни – добробут власних громадян. Якщо розвиток економіки в державі сталий і стабільний, жителі мають змогу здійснювати довгострокове фінансове планування, а це впевненість у майбутньому й підтримка високого рівня їхнього соціального стану.

Страховання життя – один з основних механізмів у забезпеченні соціальної стабільності у країні з кількох важливих причин: по перше, можлива мінімізація ризиків, пов'язаних із втратою прибутку через втрату працездатності або внаслідок смерті годувальника родини, а також забезпечення належного рівня життя з досягненням статусу пенсіонера. По-друге, ринок страхування життя – потужне джерело тривалого інвестування в економіку держави [2].

Виникнення страхування життя зумовлено розвитком страхування та необхідністю системнішого соціального захисту громадян: відбувається захист майнових інтересів застрахованих осіб щодо забезпечення їхніх життя і здоров'я, а також накопичення для них певного капіталу у формі страхової суми й інвестиційного доходу [1, с. 9–15.].

За оцінками деяких експертів, покриття страхового поля в Україні неабияк різниться від покриття країн Західної Європи. Через недовіру, а також український низький рівень знань про послугу, маємо низьку популярність страхування серед населення. Задля переконання пересічного українця застрахувати власне життя та життя своєї родини страхові компанії повинні діяти у двох напрямках: надання високоякісних послуг та активне пропагування їх поміж населенням.

Через економічну й політичну кризи в Україні різко спав рівень життя більшості людей і, як результат – стрімко зменшилися обсяги національного ринку страхування життя.

Кризовому на сьогодні стану в галузі страхування можливо зарадити за умови антикризових заходів: перегляд стратегії розвитку компаній, дослідження співвідношення поміж страховими преміями й виплатами, активізація розвитку інфраструктури страхового ринку, відновлення довіри громадян до страховиків.

Отож, спільно із представниками страхувальної сфери необхідно боротися за надійність та інвестиційну привабливість страхового ринку, що очевидно поверне втрачену довіру клієнтів.

Література

1. Артюх Т. М. Страхування життя в умовах сучасного страхового ринку України. *Фінанси, облік і аудит*. 2011. № 18. С. 9–15.

2. Тарасова Н. А. Аналіз розвитку ринку страхування життя в Україні. URL: http://docs.google.com/gview?a=v&q=cache:ek6Doh0YHJYJ:www.nbuv.gov.ua/Articles/Kultnar/knp73/knp73_117. - 29.09.09. – Назва з екрану.

3. <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html>

УДК 368:338

СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Н.М. Сіренко

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

К.А. Мікуляк

аспірант, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

Результати діяльності суб'єктів аграрного сектору рівнозалежні і від умов ринкового середовища, в якому вони функціонують, й від погодно-кліматичних умов. Зниження або недоотримання врожаю, загибель посівів призводять до фінансових витрат сільгосптоваровиробників. Важливим елементом гарантування захисту майнових інтересів суб'єктів аграрного сектору та їх стабільності виступає страхування. Оцінювання страхового потенціалу в аграрному секторі є важливим етапом координації тактичних та стратегічних цілей, орієнтованих на стимулювання ділової та інвестиційної активності учасників страхування.

Розгляду питань страхового захисту в аграрному секторі приділяли увагу науковці Ю. Алексєрова [1], С. Навроцький [3], О. Остапенко [4] та ін., однак проблема залишається невирішеною стосовно зацікавленості страховиків у сільгосптоваровиробниках.

Страхування є одним із пріоритетів державної агрополітики. Механізм страхування продукції сільськогосподарських товаровиробників, що здійснюється з державною підтримкою, визначається Законом України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою».

Станом на 2018 р. аналітичні дослідження розвитку вітчизняного ринку агрострахування в ринковому середовищі здійснювалися у рамках проєкту «Розвиток фінансування аграрного сектору в Європі та Центральній Азії», частина Глобальної Практики Групи Світового банку «Фінанси та Ринки», у співпраці з Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [2].

Лідерами за кількістю укладених договорів були аграрії Тернопільської (98) і Дніпровської (94) областей, а за показником застрахованої площі першість належала Полтавській (75,6 тис. га) та Хмельницькій (75,3 тис. га) областям.

Так, у 12 областях України трапились страхові випадки й було здійснено страхові виплати у межах цього проєкту [2].

Страхові програми, що діють сьогодні в Україні, надають можливість компенсувати витрати від погодних ризиків, що є найбільш актуальними для конкретного регіону. Перелік програм агрострахування України наведено на рис. 1.

Отже, страховий захист суб'єктів аграрного сектору в умовах ринкового середовища диктує потребу у формуванні системного підходу до страхування із взаємодією трьох учасників – сільгосптоваровиробників, страхових компаній та уряду з метою їх консолідації та збалансування інтересів.

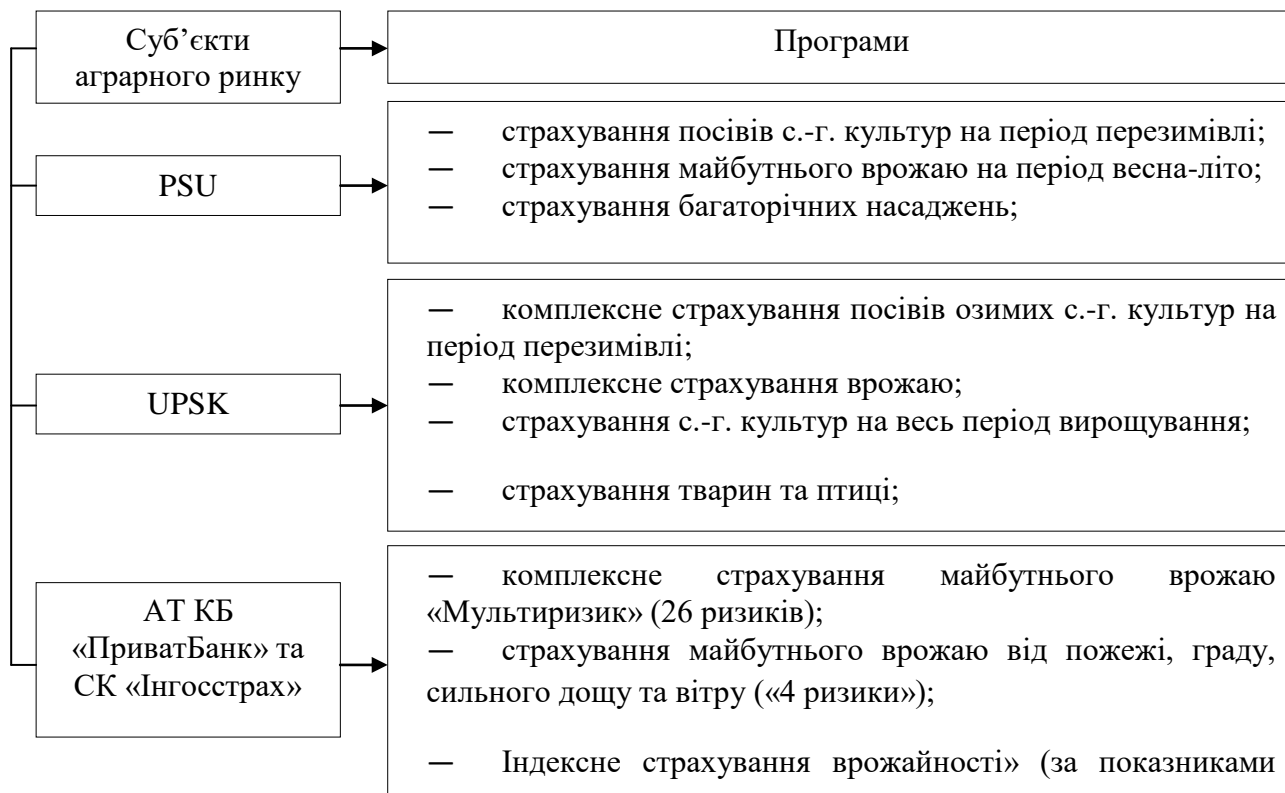

Рисунок 1. Програми агрострахування України

Джерело: побудовано з використанням [2]

Література

1. Алексеров Ю. В. Розвиток сільськогосподарського страхування: теорія, методологія, практика: моногр. ТОВ «Видавництво – друкарня Діло». 2015. 368 с.
2. Кормишкін Ю. А. Бізнес-інфраструктура аграрного підприємництва: моногр. МНАУ. 2018. С. 197-213.
3. Навроцький С. А. Стан та тенденції розвитку сільськогосподарського страхування. *Наука й економіка*. 2012. Вип. 1. С. 61-69.
4. Остапенко О. М. Удосконалення вітчизняної системи страхування з урахуванням зарубіжного досвіду. *Економіка: реалії часу*. 2013. № 5(10). С. 19-30.

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА СТРАХОВОГО РИНКУ

К.А. Сорохан

студентка 3 курсу спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Науковий керівник: Ткачук Н.М., к.е.н., доцент кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

В умовах утвердження ринкових засад господарювання важливою передумовою забезпечення фінансової стабільності держави, її сталого економічного розвитку та загального добробуту є ефективне функціонування страхового ринку. Досвід розвинутих країн свідчить, що рівень розвитку економіки країни часто визначають за рівнем організації страхової справи, яка за рентабельністю у багатьох країнах світу випереджає промисловий та банківський сектори.

Розвинута ринкова економіка передбачає функціонування багатьох ринків. Одним з таких ринків є ринок фінансових послуг. Перехід економіки України на початку 90-х років ХХ століття на засади ринкового господарювання обумовив формування та розвиток в країні ринку фінансових послуг, що було спричинено розвитком ринкових відносин, появою приватної форми власності та зменшенням у структурі власності частки держави, переходом на об'єктивні засади розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів у недержавному секторі економіки, формуванням банківської системи країни та розвитком діяльності небанківських фінансових установ.

Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», фінансовими послугами вважаються «операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів» [1]. Згідно положень даного закону фінансовими послугами з-поміж інших вважаються

й послуги у сфері страхування та накопичувального пенсійного забезпечення. Отже, за видом фінансових активів, стосовно яких надаються фінансові послуги, в складі ринку фінансових послуг виділяють страховий ринок. Тому страховий ринок є одним із сегментів ринку фінансових послуг, елементом фінансового ринку та фінансової системи держави.

Економічна природа страхового ринку зумовлена специфікою товару, попит і пропозиція на який формуються на ньому, а також виявляється в таких аспектах його теоретичної сутності [2]:

- 1) сфера економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист та формується попит і пропозиція на нього, страховий ринок – це сукупність економічних відносин, що виникають між його учасниками при формуванні попиту і пропозиції на страхові послуги, пов'язані з купівлею-продажем страхового захисту; на ці відносини впливають об'єктивні економічні закони розвитку суспільства, а також фінансова політика держави та інших господарюючих суб'єктів;
- 2) форма організації економічних відносин щодо формування та розподілу страхового фонду для забезпечення страхового захисту юридичних і фізичних осіб;
- 3) соціально-економічне середовище, у якому функціонують страхові компанії, страхувальники, посередники, що приймають участь в реалізації страхових послуг;
- 4) сукупність страхових організацій і страхових послуг;
- 5) механізм перерозподілу фінансових ресурсів страхувальників і страховиків у процесі формування страхового фонду і в разі настання страхових випадків.

Література

1. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001р. №2664-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

2. Фінанси: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Затверджено МОН / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. К., 2012. 687 с

РОЗВИТОК СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В НОВИХ УМОВАХ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Г.Г. Старостенко

д.е.н., професор кафедри економічної теорії
Університет державної фіскальної служби України

К.І.Філіпішина

здобувачка освітнього рівня бакалавр
Університет державної фіскальної служби України

Державному регулюванню функціонування діяльності страхових компаній в Україні останнім часом приділяється все більше уваги. Головним чином це викликано необхідністю формування надійного ринку страхових послуг, який би міг зберігати свою діяльність в умовах фінансової нестабільності та на етапі подолання кризових явищ у відповідному сегменті фінансових ринків.

Принципово новим для страхових компаній може бути підхід Національного банку України відносно наявності у структурі власності трастових конструкцій, через що така структура власності може бути визнана непрозорою і такий учасник ринку фінансових послуг може бути виведений з ринку [2].

Сам термін «трастової конструкції» чи не вперше визначений в нормативних документах Національного банку України[1] і передбачає, що трастовою конструкцією (трастом) є заснований на правочині (трастовому договорі, трастовій декларації тощо) режим володіння/управління майном, який передбачає розщеплення права власності на юридичне право власності, яке передається довірчому керуючому, та бенефіціарне право власності, яке передається вигодоодержувачам (бенефіціарам). Під юридичним правом власності розуміється право юридичного володіння, користування та розпорядження майном на користь та в інтересах вигодоодержувачів (бенефіціарів), а під бенефіціарним правом власності розуміється право отримання будь-якої вигоди від майна.

В якості чергового нового підходу до регулювання діяльності страхових компаній можна розглядати і вимоги до банків, в частині платоспроможності власника істотної участі, підтвердження якої вимагається не лише на етапі

придбання істотної участі, а і протягом всього періоду функціонування фінансової установи.

Додатково до діяльності страхових компаній можуть пред'являтися підвищені вимоги відносно обмеження проведення операцій з пов'язаними особами.

Відповідно до критеріїв, які встановлені Національним банком України, в сучасних умовах до пов'язаних з компанією осіб можна буде віднести досить широко коло контрагентів (за певними ознаками) [3].

Враховуючи вищевикладене, можливо зробити наступні припущення:

- передача ряду функцій Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, до Національного банку України спричинить суттєве підвищення рівня регуляторних вимог до діяльності страхових компаній;

- досвід запровадження підвищення регуляторних вимог до діяльності банків дає всі підстави вважати, що не всі учасники страхового ринку зможуть продовжувати діяльність в умовах підвищених регуляторних вимог;

-перед споживачами ринку страхових послуг постануть принципово нові завдання при виборі надійної страхової компанії.

Література

1. Положення про порядок подання відомостей про структуру власності банку, затв. Постановою Правління Національного банку України від 21.05.2015 року № 328 [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0328500>.

2. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу затв. Постановою Правління Національного банку України від 17.08.2012 № 346 [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12>.

3. Положення про визначення пов'язаних із банком осіб затв. Постановою Правління Національного банку України від 12.05.2015 № 315 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0315500-15>.

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

І.О.Чешневська

аспірант

Подільський державний аграрно – технічний університет
м. Кам'янець – Подільський, Україна

Відповідно до чинного вітчизняного пенсійного законодавства національна пенсійна система базується на принципах пенсійного страхування [1].

Формування системи пенсійного страхування характеризується довготривалим процесом, який може включати як економічні підйоми так і спади в національній економіці. У зв'язку з цим фінансово – економічна криза здійснює значний вплив на подальший розвиток і функціонування української пенсійної системи. Вона проявлялася через зменшення обсягів пенсійних внесків внаслідок згортання виробництва, зниження зайнятості та рівня заробітних плат. Значні втрати доходів паралельно зі зростанням видаткової частини справили негативний вплив на фінансовий стан системи першого рівня. Це призвело до нестачі фінансових ресурсів при проведенні пенсійних виплат по першому рівню і виникненню дефіциту бюджету Пенсійного фонду України, який постійно зростає.

Аналізуючи вплив фінансової кризи на стан пенсійних систем, аналітики у сфері пенсійного забезпечення дійшли висновків, що систему другого рівня можна кваліфікувати як інструмент підтримки першого рівня [2]. В умовах дефіциту фінансових ресурсів першого рівня саме грошові кошти накопичувальних пенсійних програм можна використати для його компенсації через створення стабілізаційного фонду. Доходи від інвестування пенсійних активів другого рівня через державні запозичення направляються до даного фонду і в період гострої фінансової кризи спрямовуються на фінансування солідарних пенсійних програм

Більшість науковців відмічають, що в умовах фінансової кризи для підтримки ефективності функціонування пенсійної системи важливим є пошук балансу між безпечними і гарантованими елементами системи пенсійного забезпечення і

компонентами, які більшою мірою залежать від стану фінансового ринку[3]. Державним фінансовим інститутам необхідно мати у своєму розпорядженні різні інвестиційні портфелі для учасників обов'язкових державних накопичувальних пенсійних програм залежно від різних вікових груп.

Міжнародний досвід показує, що багаторівневі пенсійні системи можуть оперативніше реагувати на прояви фінансових криз і скоріше виходити із них. Накопичувальні пенсійні програми, для яких характерним є довгостроковий характер використання пенсійних активів, можуть підставити плече солідарній пенсійній системі [4;5]. Їхні фінансові ресурси можуть тимчасово використовуватися для потреб солідарної пенсійної системи, а коли її фінансовий стан стабілізується, будуть повернуті на другий рівень.

Література

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9.07.2003 р. № 1058–IV – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Піщуліна О., Коваль О., Бурлай Т. Фінансові, соціальні та правові аспекти пенсійної реформи в Україні. Світовий досвід та українські реалії. К.: Центр Разумкова: Видавництво «Заповіт», 2017. 453с.
3. Основні питання реформування пенсійної системи в Україні. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору» серпень 2018р.
4. Пенсионные системы в период кризиса: Региональный доклад по странам Европы и Центральной Азии. Всемирный банк. – <http://siteresources.worldbank.org/ECAEXT/Resources/258598-1256842123621/6525333-1260213816371/PensionCrisisPolicyNotefinalru.pdf>.
5. Финансовый кризис и пенсионная система в развивающихся странах. – http://dialogs.org.ua/ru/cross/page_21953.html.

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ АВТОТРАНСПОРТНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Н. О. Шишпанова

к.е.н, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет

В сучасних умовах зростання автопарків зумовлює збільшення дорожньо-транспортних пригод, та пов'язаними з ними збитків. Підвищена криміногенна ситуація, яка призводить до збільшення угонів, викрадення автотранспорту, а недосконалість законодавчої бази в області страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів позбавляє громадян впевненості у своїй безпеці та збереженні майна. Саме тому, автострахування є актуальним та найперспективнішим у світі. В умовах розвитку страхового ринку в Україні, автострахування набуває все більшої необхідності, особливо враховуючи його соціальне значення в контексті обов'язкового страхування.

За формою проведення автотранспортного страхування виділяють два його види: добровільне та обов'язкове [2]. Найбільш популярним серед видів автострахування є страхування відповідальності, яке набуває обов'язкової форми у більшості країн світу. Зокрема, на європейському страховому ринку його частка становить майже 30 % від загального обсягу ризикових премій[1].

Страхування в цілому і автострахування як його складова частина є інфраструктурою, що сприяє підвищенню ефективності всіх сфер підприємницької діяльності. Проте на сьогодні ринок страхування в Україні має досить складне становище. На це вплинуло багато факторів, зокрема, фінансова криза, що понесла за собою тяжкі наслідки, нестабільне політичне становище країни. Також немало проблем породжуються низькою фінансовою освіченістю та страховою культурою клієнтів.

Для підняття рівня розвитку автострахування в Україні необхідні дієві інноваційні інструменти. Такими заходами, по-перше може бути розвиток нових каналів реалізації страхових послуг, особливо удосконалення розвитку Інтернет-

страхування. Створення та впровадження інформаційної системи «Електронний поліс», що дозволить забезпечити оперативне внесення повної достовірної інформації про укладені договори страхування, здійснювати контроль за наявністю чинного полісу для будь-якого транспортного засобу, зареєстрованого в Україні, унеможливити виготовлення та використання фальшивих полісів та протидіяти страховому шахрайству.

Для забезпечення ефективного функціонування вітчизняного страхового ринку має бути більш якісний та доступний сервіс, скорочення терміну розгляду справ, можливість компромісних виплат, підтримка транспортних засобів в дорозі (евакуатор, готель, квитки). Досить важливим на сьогодні є підняття рівня обізнаності споживачів та довіри до страхових компаній.

Отже, страхування автотранспортних засобів залишається основним сектором у структурі страхування в Україні. Подальший розвиток даного виду страхування буде пов'язано з впровадженням новітніх інформаційних технологій, що сприятиме залученню нових клієнтів, утримання вже залучених та підвищенню довіри споживачів страхових послуг і, як наслідок, розвитку вітчизняного ринку автострахування.

Література

1. European Insurance in Figures [Електронний ресурс] // Insurance Europe: [сайт]. – Електрон. дані // Insurance Europe Statistics. – № 46. – January 2013. – Режим доступу: www.insuranceeurope.eu.

2. Салайчук О. Інноваційні технології в автотранспортному страхуванні / О.Салайчук // Вісник КНТЕУ. – 2017. – №4. – С. 124-138

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Я.С. Янишин

к.е.н., в.о. професора кафедри міжнародних економічних відносин та маркетингу
Львівський національний аграрний університет

Г.В. Марків

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівський національний аграрний університет

Регулювання страхового сектору в Україні на сучасному етапі характеризується значною динамічністю і розширенням переліку страхових послуг з добровільних видів страхування, підвищенням вимог до порядку створення діяльності страхових компаній та їх конкурентоспроможності, подальшої інтеграції країни у міжнародні структури та необхідністю залучення страхового ринку до вирішення найважливіших питань економічного розвитку.

Ринок страхових послуг продовжує утримувати друге місце за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній (СК) станом на кінець 2018 становила 281, у тому числі СК "life" — 30 компаній, СК "non-life" — 251 компанія (табл. 1). Протягом останніх років кількість страхових компаній продовжує тенденцію до зменшення, так за 2018 рік порівняно з 2017 роком, кількість компаній зменшилася на 13 СК, порівняно з 2016 роком зменшилася на 29 СК.

Таблиця 1

Кількість страхових компаній за 2016—2018 роки

Кількість страхових компаній	2016	2017	2018
Загальна кількість Загальна кількість	310	294	281
в т.ч. СК «non-Life»	271	261	251
в т.ч. СК «Life»	39	33	30

Однією з основних причин скорочення кількості СК є затвердження влітку 2018р. Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) розпорядження №850 "Про Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика". Згідно з документом впродовж двох років страховики повинні сформувати додатковий запас ліквідності та очистити свої портфелі від неякісних активів.

З 30 червня 2020 року розмір "подушки безпеки" для ризикових СК складатиме 30 млн грн, а для компаній зі страхування життя — 45 млн грн. До кінця 2018 р. компаніям потрібно було сформувати "подушку безпеки" в розмірі 30% від необхідної суми (9 млн грн для ризикових СК і 13,5 млн грн — для "лайфових"), а до 30 червня 2019 р. — вже 60% (18 млн грн і 27 млн грн відповідно). Великі страхові компанії виконують це завдання, а ось дрібні, які не відповідають новим правилам, вже поступово залишають ринок.

Додатково регулятор підвищив вимоги до активів, які можуть враховуватися під час розрахунку нормативів платоспроможності. 20—40% страхових резервів (у залежності від виду діяльності) мають бути низькоризиковими, наприклад ОВДП, облігації міжнародних фінансових організацій, поточні рахунки і депозити в банках з рейтингом не менше АА за національною рейтинговою шкалою [4]. Нові вимоги покликані виключити з ринку страхові компанії з ліквідними активами у кілька тисяч гривень, які мають зобов'язання на десятки чи сотні мільйонів, а страхові виплати здійснюють за рахунок коштів нових клієнтів. Запровадження таких заходів стимулює вітчизняні страхові компанії мати ресурс для ефективної діяльності й повного виконання своїх зобов'язань і, як наслідок, суттєво підвищить надійність, конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість страхового ринку України.

Варто відзначити, що у зв'язку зі зміною порядку перетину кордону розвиток додаткових послуг у сфері страхування туризму змінився. Безвізовий режим, який набув чинності з червня 2017 року, надає українцям можливість подорожувати по Європі без віз на термін не більше 90 днів. Тому витрати українців на консульські збори і послуги візових центрів скоротились. Одночасно зріс попит на транспортні послуги, а це – Страхування Зелена Карта в напрямку Європи [4]. Слід нагадати, що

в Україні туристичне страхування не виділяється в окремий вид. Але аналітики відомого журналу «Insurance TOP» при формуванні рейтингу страхових компаній напрямом «туризм» розглядають як один з головних. У табл. 2 наведено рейтинг страхових компаній по добровільному страхуванню туристів за 9 місяців 2019 року.

Таблиця 2

ТОП-10 у рейтингу страхових компаній по добровільному страхуванню туристів за 9 місяців 2019 року

№ з/п	Страхова компанія	Премії, тис. грн.	Виплати, тис. грн.	Рівень виплат, %
1	PZU УКРАЇНА	218 682	50 895	23,27
2	ЄВРОПЕЙСЬКЕ ТУРИСТИЧНЕ СТРАХУВАННЯ	161 491	59 869	37,07
3	КНЯЖА	140 141	6 761	4,82
4	ГАРДІАН	135 233	1 066	0,79
5	ВУСО	111 884	25 709	22,98
6	ТАС СГ	64 843	15 561	24,00
7	ПРОВІДНА	47 025	6 048	12,86
8	УКРФІНСТРАХ	45 550	28 331	62,20
9	ARX	38 689	15 968	41,27
10	УНІВЕРСАЛЬНАЯ	36 192	6 431	17,77

За результатами проведених досліджень щодо туристичного страхування, варто визначити найбільших страховиків у сфері туризму: PZU Україна, де сума страхових премій станом на 9 місяців 2019 р. сягає 218 682 тис. грн., Європейське туристичне страхування – 161 491 тис. грн., КНЯЖА – 140 141 тис. грн., ГАРДІАН – 135 233 тис. грн., ВУСО – 111 884 тис. грн., ТАС СГ – 64 843 тис. грн., ПРОВІДНА – 47 025 тис. грн., УКРФІНСТРАХ – 45 550 тис. грн., ARX – 38 689 тис. грн., УНІВЕРСАЛЬНАЯ – 36 192 тис. грн. Але не дивлячись на високий рівень страхових премій, найбільше страхових виплат має Європейське туристичне страхування у розмірі 59 869 тис. грн., потім PZU Україна – 50 895 тис. грн. і УКРФІНСТРАХ – 28 331 тис. грн. Рівень виплат у відсотковому співвідношенні найбільший має УКРФІНСТРАХ – 62,2% [1].

Незважаючи на значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій — 97,9% — акумулюють 10 СК "non-Life" (39,8% всіх СК "non-Life") та 96,9% — 10 СК "Life" (33,3% всіх СК "Life").

Проведений аналіз основних показників діяльності страхових компаній України за 9 місяців 2019 року в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року свідчить про зміцнення тенденції до зростання обсягів вітчизняного страхового ринку.

Серед позитивних чинників слід назвати стійке зростання обсягів страхових резервів та активів, що є необхідною умовою стабільного функціонування і розвитку страхового ринку.

Незважаючи на досить високі темпи зростання кількісних показників, інституційні та функціональні характеристики страхового ринку України загалом не відповідають тенденціям світових страхових ринків та реальним потребам вітчизняної економіки, що зумовлює його істотне відставання у глобальному процесі формування світової фінансової системи.

Основними проблемами, які негативно впливають на розвиток страхового ринку в Україні визначимо такі:

- відсутність політичної та економічної стабільності, сталого зростання виробництва, неплатоспроможність населення, дефіцит фінансових ресурсів;

- слабкі зовнішньоекономічні зв'язки України у сфері страхування з іншими країнами;

- недосконала і фрагментарна законодавча база, відсутність державних преференцій на страховому ринку, неефективний контроль з боку держави, прояви монополізму;

- високий рівень інфляції, що унеможливорює реалізацію надійних інвестиційних програм, а також реальних фінансових механізмів для довгострокового розміщення страхових резервів;

- слабкий розвиток фондового ринку, що не дає змогу використовувати цінні папери як категорію активів для захищеного розміщення страхових резервів;

- відсутність вторинного ринку страхових послуг, механізмів ефективної взаємодії банківського та страхового секторів економіки, низький рівень розвитку допоміжної інфраструктури страхового ринку;

- неналежний рівень інформації про стан і можливості страхового ринку, відсутність довіри населення до страхування.

Аналізуючи перспективи розвитку туристичної індустрії в Україні, необхідно підкреслити, що сучасний туризм – це та сфера економіки і життєдіяльності суспільства в цілому, яка в тій чи іншій мірі інтегрує практично всі галузі. Саме це і визначає одне з перших місць, яке займає туризм у світовій економіці. Саме цей фактор повинен стати головним у формуванні нового державного підходу до страхового ринку туризму як тієї галузі, пріоритетний розвиток якої може позитивно вплинути на економічний і соціальний стан країни в цілому, стимулювати ряд важливих галузей економіки, сприяти зміцненню нового позитивного іміджу України на світовій арені.

Література

1. Офіційний сайт «Форіншурер» [online] Доступно: <http://forinsurer.com>
2. Рейтинг страхових компаній України. Форіншурер [online] Доступно: <http://forinsurer.com/ratings/nonlife>
3. Страховий ринок України в 2019 році. Основні тренди у страхуванні. Страховий адвокат [online] Доступно: <https://www.insa.com.ua/uk/blog/chto-zhdyot-strahovoj-rynok-ukrainy-v-2019-godu-osnovnye-trendy/>
4. Якістю, а не кількістю: Фінансові показники українського страхового ринку зростають. Бізнес журнал [online] Доступно: <https://www.business.ua/finances/4806-yakisti-ua-ne-kilkistiu-finansovi-pokaznyky-ukrainskoho-strakhovoho-rynku-zrostaiut>

СЕКЦІЯ 4.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ ТА
ІНВЕСТУВАННЯ ГАЛУЗЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В
УМОВАХ ПЕРМАНЕНТНОЇ КРИЗИ

УДК 338.314

УПРАВЛЕНИЕ ПРИБЫЛЬЮ В УСЛОВИЯХ КОНКУРЕНТНОЙ СРЕДЫ

И.А.Апанович

магистрант

УО «Гродненский государственный университет им. Я. Купалы»

Прибыль представляет собой одну из форм денежных накоплений; это экономическая категория, характеризующая конечный финансовый результат работы предприятий [1,с.113]. Анализ показывает, что в отдельных предприятиях преобладает стремление извлечь высокую прибыль в целях увеличения фонда оплаты труда в ущерб производственному и социальному развитию коллектива. Более того, выявлены факты получения «незаработанной» прибыли, т.е. образующейся не в результате эффективной хозяйственной деятельности, а путем изменения, например, структуры выпускаемой продукции. Вместо производства низкорентабельной, но имеющей большой спрос продукции, предприятия увеличивают производство более выгодной для них и более дорогой высокорентабельной продукции. В ряде случаев рост прибыли обусловлен необоснованным повышением цен на продукцию [2, с. 40]. Управление прибылью организации сводится к разработке механизма воздействия на повышение его эффективности по сравнению с затратами, поиску комплекса инструментов, позволяющих из стихийного получения доходов предприятий перейти к регулируемым доходам. В современный период рыночная конкуренция должна быть более жесткой, но не за счет фактора цены, а более изощренных, тонких методов и форм соперничества. Выживание предприятия все чаще обуславливается действием факторов долгосрочного порядка, нежели просто экономия на прямых или накладных расходах.

Литература

1. Баскакова О.В., Сейко Л. Ф. Экономика предприятия (организации). – М: Дашков и К, 2013. – 372 с.
2. Толкачева Е.Г. Текущий анализ финансовой устойчивости предприятия: методики и перспективы развития // Бухгалтерский учет и анализ. – 2016. – №3. – С. 37 – 49.

УДК 658.152

ВПЛИВ СТРУКТУРИ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

А.І. Безугла

аспірант кафедри фінансів та обліку,
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Фінансова стійкість та інвестиційна привабливість підприємств торгівлі залежать від фінансово-економічного потенціалу, що визначається обсягом, структурою, ефективністю використання власного та позикового капіталу, інвестованого в необоротні та оборотні активи торговельних підприємств.

Ураховуючи важливу роль оборотного капіталу, який є найвагомішою та наймобільнішою частиною фінансових ресурсів, за рахунок яких авансуються різні елементи оборотних активів підприємств торгівлі, особливої уваги потребує формування оптимальної фінансової структури загального та оборотного капіталу як фінансових джерел інвестування в необоротні та оборотні активи торговельних підприємств, від чого в кінцевому рахунку залежать показники ефективності фінансово-господарської діяльності, рівень фінансової безпеки та інвестиційної привабливості торговельних підприємницьких структур.

Перманентно кризові умови ведення бізнесу в Україні протягом останніх років призвели до того, що переважна більшість вітчизняних підприємств оптової та роздрібною торгівлі відчуває гостру нестачу власних фінансових ресурсів для інвестування в основний та оборотний капітал, що суттєво впливає на показники

фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, рентабельності, ефективності фінансово-господарської діяльності, а в кінцевому підсумку – на інвестиційну привабливість торговельних підприємств на ринку.

Протягом 2010–2018 рр. в підприємствах оптової та роздрібної торгівлі України спостерігалось використання переважного обсягу позикових фінансових ресурсів у вигляді залучення довгострокових та короткострокових банківських кредитів, різних видів поточної кредиторської заборгованості, що призвело до високої частки позикового капіталу в загальній структурі фінансових джерел формування основного та оборотного капіталу, структурі інвестування необоротних та оборотних активів торговельних підприємств. Частка позикових фінансових ресурсів у капіталі становила: 90,2 – 91,5% у період 2010 – 2013 рр.; 102,1%; 104,8%; 101,5% період 2014 – 2016 рр., коли позикові кошти у структурі балансу повністю «витіснили» власний капітал торговельних підприємств; у 2017 – 2018 роках питома вага позикового капіталу трохи знизилася до рівня 98,7 – 98,4%.

Негативні явища, що проявилися в процесі формування фінансової структури активів і капіталу, вплинули на погіршення фінансового стану та фінансової безпеки підприємств оптової та роздрібної торгівлі України, про що свідчать основні коефіцієнти фінансової стійкості (фінансової автономії, концентрації позикового капіталу, фінансового ризику, маневреності власного капіталу), погіршення показників фінансових результатів, прибутковості (збитковості), рівнів рентабельності, що можна пояснити суттєвим впливом макроекономічних чинників, пов'язаних із загальною кризовою політичною та фінансово-економічною ситуацією, яка склалася в Україні протягом досліджуваного періоду.

Формування збалансованої оптимальної вертикальної та горизонтальної структури активів і капіталу, зростання рівнів рентабельності використання власних та позикових коштів дозволить мінімізувати рівень фінансового ризику, підвищити фінансову стійкість, платоспроможність, забезпечити фінансову безпеку, підвищити ринкову вартість та інвестиційну привабливість підприємств торгівлі України.

Література

1. Структура балансу підприємств за видами економічної діяльності станом на 31.12.2010 – 31.12.2018 років. Статистична інформація Державної служби статистики України. URL : www.ukrstat.gov.ua/.

2. Аналітична записка щодо розвитку банківської системи. Кредити, надані в економіку України. URL : www.me.gov.ua/Documents/Download?id=10c2858d.

3. Близнюк О.П. Брезинська А.П. Іванюта О.М. Управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібною торгівлі: монографія. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2016. 253 с.

УДК 658.153:336

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМ КАПІТАЛОМ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ

О.П. Близнюк

канд. екон. наук, доцент, професор кафедри фінансів та обліку
Харківський державний університет харчування та торгівлі

О.М. Іванюта

доцент кафедри фінансів та обліку,
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Фінансова стратегія та політика управління позиковим капіталом займають ключове місце серед підтримуючих стратегій, що розробляються на визначений період часу з урахуванням специфіки функціонування й розвитку з метою досягнення довгострокових цілей підприємства торгівлі.

Фінансова стратегія, як одна з базових функціональних стратегій підприємства, відповідає за прогнозування фінансових показників, оцінку інвестиційних проектів, розподіл і контроль фінансових ресурсів. Розробка обґрунтованої фінансової стратегії є основою для забезпечення життєздатності та ефективної діяльності підприємства торгівлі у довгостроковій перспективі. Найважливішою її складовою є прийняття рішення про оптимальну для

підприємства структуру капіталу. Важливим компонентом антикризової фінансової стратегії є розробка політики управління позиковим капіталом. Треба чітко усвідомлювати де, на який час, у яких обсягах, під який відсоток торговельне підприємство планує залучити позикові ресурси.

Враховуючи сказане вище, на нашу думку, найважливішою складовою в системі формування генеральної корпоративної стратегії торговельних підприємств має стати розробка ефективної політики управління фінансовими ресурсами, зокрема, позиковим капіталом як ключового елемента формування й реалізації антикризової фінансової стратегії підприємств торгівлі.

Критичний аналіз наукових джерел [1-3] дозволив з'ясувати місце і роль політики управління позиковим капіталом в системі стратегічного управління підприємством, де вона є невід'ємною складовою загальної корпоративної, конкурентної та функціональної стратегій, елементом формування антикризової фінансової стратегії та важливим напрямом реалізації фінансової політики підприємства торгівлі в розрізі найбільш важливих аспектів фінансової діяльності на окремих етапах її здійснення.

Слід враховувати, що надмірне використання позикового капіталу генерує найбільш загрозливі фінансові ризики для підприємства – зниження фінансової стійкості та можливу втрату платоспроможності, що знижує рівень фінансової безпеки. Недоліком позикового капіталу є також висока залежність його ціни від коливань кон'юнктури фінансового ринку. Активи, сформовані за рахунок позикових коштів, генерують меншу норму прибутку, внаслідок необхідності сплати позикового відсотка за користування кредитними ресурсами.

В системі стратегічного управління необхідно прогнозувати вплив ключових екзогенних та ендогенних чинників на формування фінансової стратегії та політики управління позиковим капіталом підприємств торгівлі. Кожне торговельне підприємство повинно ретельно аналізувати та оцінювати вплив чинників на абсолютні та відносні показники фінансово-господарської діяльності, які свідчать про ефективність реалізації тактичних завдань та стратегічних планів розвитку підприємства в поточному та довгостроковому періодах і надає можливість

своєчасно виявити ризики і загрози зовнішнього та внутрішнього середовищ на фінансову безпеку як складову загальної економічної безпеки підприємств торгівлі.

Література

1. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр : Эльга, 2004. – 720 с.
2. Наливайко А. Теорія стратегій підприємства. Сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / А. Наливайко – К. : КНЕУ, 2001. – 227 с.
3. Жилякова, О. В. Формування антикризової стратегії підприємств роздрібною торгівлі : автореф. канд. екон. наук, спец.: 08.00.04 – екон. та упр. підпр. (за видами екон. діяльності) / Жилякова О. В. – Х. : ХДУХТ, 2016. – 21 с.

УДК 343.359.2

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНСЬКОМУ СЬОГОДЕННІ

В. Є. Власюк

д.е.н., професор кафедри економіки та соціально-трудових відносин
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Трансформація економічних відносин у новому столітті, яка відбувається в умовах поширення цифрової економіки, внаслідок перетворень, що виявляють комунікативно-інформаційні технології, формують інші види (риси) інноваційного розвитку господарської діяльності.

Технологічні зміни, які відбуваються у світовому масштабі все активніше просуваються в сферу господарювання, маючи цілий ряд переваг над існуючими інструментами проведення підприємницької діяльності, але є ще цілі напрями в яких інтернет-технології, а більше всього криптовалютні механізми, биткоїн та й інші електронні послуги в змозі проявити себе як в межах певних країн, так і на світовому рівні, розкриваючи трансграничні види державного та приватного значення.

Незважаючи на цілий ряд законодавчо визначених умов проведення господарської діяльності за допомогою електронних носіїв, в світовій практиці існує й ще інший сегмент інформаційних технологій, які застосовуються як вагомий важель впливу на господарську діяльність. Мається на увазі не тільки статистична і бухгалтерська звітність, за допомогою інструментів звітності, яка надає можливість виявляти стан і перспективи результатів діяльності суб'єктів господарювання, а й покладаючись на ці дані прогнозувати майбутній розвиток їх спрямувань в економічній системі.

Коливання криптовалюти, які час від часу відбуваються на світових ринках електронних носіїв, не відлякують майнерів, оскільки вони не працюють собі у збиток при певних значеннях цих коливань, а от підвищення вартості електроенергії, що намагалися зробити в уряді Китаю, передбачалося як інструмент, за допомогою якого хотіли відсікти частину гравців з цього ринку. На той час три чверті електроенергії, яка споживається для майнінгу биткоїну припадала саме на Китай [1, 14].

Інтернет-технології розвиваються дуже стрімко, набуваючи все нових рис і спрямувань. Достатньо нагадати, що функціонування електронних носіїв надало нового змісту цілому ряду напрямів ведення бізнесу та все ж відмітимо, що ще п'ять років тому електронні послуги, електронна торгівля розглядалися не тільки як наукове дослідження, а й комплексне дослідження перспективних сфер діяльності, де відбувалися помітні зрушення відносно напрямів впровадження Е-торгівлі. Наприклад, були відмічені практичні рішення в українських реаліях, коли спираючись на електронні технології, почали розвиватися сфери: інформаційного права; е-грошей; технічного та програмного забезпечення; інформаційного менеджменту й Internet-маркетингу; Internet-логістики; Internet-страхування та туризму; зв'язків з громадськістю (Internet-PR); Internet-бенкінгу; Internet-трейдингу; Internet-реклами; інформаційної безпеки й е-консалтингу тощо [2, с. 85].

На сьогодні є всі підстави для введення електронного «загального» підходу до впровадження показника введення бізнесу для всіх суб'єктів господарювання та показників фінансових індикаторів у діяльності різнорідних за значенням,

величиною й напрямками підприємництва заходів для підприємств і організацій, що проводять свою діяльність на певних ринках.

Література

1. Власюк В. Є. Мережеві впливи у побудові економіки майбутнього. [Електронний ресурс]. Journal of science. № 4. 2020. Vol .1. С. 10 – 18. Режим доступу: Email Journal of science.Lyon 37 Cours Albert Thomas, 69003, Lyon, France. (issuu; calameo; SlideShare; indecs copernicus).

2. Дмітрієва Н. О., Поліванов В. Є. Активізація електронної торгівлі України в контексті попиту на інформаційні послуги. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право: Науковий журнал. Серія: Економічні науки. – 2015. - № 5-6 (82-83). – К.УДУФМТ. – С. 84-94.

УДК332:361.115.11

СПЕЦИФІКА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

Л.Б. Гнатишин

д.е.н., в.о. професора кафедри обліку та оподаткування
Львівський національний аграрний університет

Розмаїття умов функціонування фермерських господарств, відмінність ступеня їх залучення до інноваційного процесу, різні стадії життєвого циклу інновації кожного окремо взятого господарства чи укладу загалом потребують створення відповідної управлінської підтримки розвитку інноваційного процесу, адаптованого до галузевих потреб та особливостей функціонування фермерства, що забезпечить зміцнення стратегічної платформи та конкурентоспроможності фермерських господарств. Зокрема визначальним фактором конкурентоспроможності фермерських господарств є модернізація технічної складової виробничого потенціалу та впровадження нових інноваційних форм управління виробництвом і господарством загалом. Однак через недостатність фінансування річні обсяги

інвестицій в основний капітал сільськогосподарських підприємств і прямих іноземних інвестицій у аграрну сферу залишаються на вкрай низькому рівні.

Власне однією з основних причин такого стану речей, що також підтверджують науковці, є відсутність інвестиційно-привабливого середовища для припливу інвестицій в АПК, яка зумовлена низкою інституційних проблем вітчизняної економіки [1, с. 12]. У ході дослідження ми з'ясували, що попри позитивну динаміку, рівень інвестиційного забезпечення фермерських господарств становить 8-10% від загальної потреби в інвестиційних ресурсах. Цей надзвичайно низький показник не тільки не забезпечує розширене відтворення виробничого потенціалу фермерських господарств, а й не дає змоги фермерству вийти із кризового стану. Інвестиційна база сільського господарства Львівської області за окремими показниками вирізняється вищим рівнем порівняно з Україною. Так, навіть на тлі спадної тенденції частки прямих іноземних інвестицій у акціонерний капітал сільськогосподарських підприємств, 2018 року питома вага цього показника була у 2,5 раза вища, порівняно із загальнодержавним значенням. По-перше, спільний кордон Львівської області із Європейським Союзом сприяє активізації процесів іноземного інвестування, а по друге, іноземний інвестор, уникаючи підприємницьких ризиків, досить часто в інвестуванні надає перевагу невеликим проектам, що успішно реалізують у малоземельних фермерських господарствах Карпатського регіону.

Основним рушієм активізації інвестиційних процесів у середовищі фермерства все-таки є показники результативності. Для фермерських господарств, зважаючи на простоту розрахунку та містку критеріальну основу, таким значенням, на нашу думку, доцільно вважати норму прибутку. Норма прибутку показує ступінь зростання капіталу, що авансований на виробництво сільськогосподарської продукції заради отримання прибутку фермерським господарством. Отже, цей показник можна вважати критерієм інвестиційної привабливості фермерських господарств. Водночас ми не виявили впливу розміру фермерського господарства на рівень норми прибутку – у дрібних та більших господарствах він має приблизно однакові значення.

Фермерські господарства сьогодні виходять на новий щабель свого розвитку, але їх конкурентоспроможність та інвестиційна привабливість суттєво нижчі ніж у велетнів агробізнесу. Втім, підвищення ефективності сектору фермерських господарств та пришвидшення відтворення можливі винятково за рахунок переходу на інноваційну модель розвитку. Отже, виходить замкнутий цикл, коли інтенсивне відтворення залежить від інновацій, але є умовою для інвестицій. При цьому слід пам'ятати, що інновації для фермерів – це передусім нова техніка, тому, очевидно, пріоритетом має бути впровадження нових ефективних технологій.

Література

1. Білецька Н. В. Інституційний механізм розвитку аграрної економіки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2012. 20 с.
2. Гнатишин Л. Б. Виробничий потенціал фермерських господарств: монографія. Львів: Сполом, 2018. 404 с.
3. Дудник О. В. Інвестиційні стратегії підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2016. № 5. С. 79–86.

УДК 33.338

РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

М.С. Дубровка

магістрант,

УО «Гродненский государственный университет им. Я. Купалы»

В Республике Беларусь формируются экономические условия, которые вносят конкретные изменения в производственно-финансовую деятельность субъектов предпринимательства. Малый и средний бизнес активно развивается. Так, если в 2012 г. количество субъектов насчитывало 99986 единиц с годовой выручкой от реализации 61,83 млрд. руб., то в 2018 г. – 111214 субъектов с выручкой 147,5 млрд. руб. [1, с. 55]. В отчете Всемирного банка «Ведение бизнеса 2020» Беларусь заняла 49-е место среди 190 экономик мира. Одновременно наша страна получила 74,3 баллов из 100 возможных по показателю благоприятности условий ведения бизнеса.

При этом условия для осуществления международной торговли на протяжении последнего ряда лет в нашей стране оцениваются как лучшие, среди членов ЕАЭС. (Беларусь занимает 24 место, Армения – 43, Кыргызстан – 89, Казахстан – 105) [2]. Согласно данным отчета отмечено снижение по семи из десяти позиций рейтинга, две позиции остались на прежнем уровне. Следует отметить, что в Беларуси приняты меры по либерализации предпринимательской деятельности, которые не были охвачены исследованием Всемирного банка. Также отчет не отражает такие аспекты делового климата, как макроэкономическая стабильность, оптимизация контрольно-надзорной деятельности, создание условий для привлечения иностранных инвестиций, декриминализация экономических рисков, самозанятости.

Литература

1. Веракса С. Поддержка субъектов малого и среднего предпринимательства в рамках проекта «Гарантийный фонд» / Банкаўскі веснік. – 2019. – № 8. – С. 53-59.

2. DOING BUSINESS 2020 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: doingbusiness.org.

УДК 336.671

МЕХАНИЗМ ПОВЫШЕНИЯ ПРИБЫЛИ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

П.В.Каврус

магистрант,

УО «Гродненский государственный университет им. Я. Купалы»

В экономике Республики Беларусь наблюдается тенденция снижения прибыли предприятий [1, с. 379]. Проблемы формирования прибыли затрудняют осуществление расширенного воспроизводства основных средств, технологического обновления производства, сдерживают рост конкурентоспособности товаров и снижают эффективность отечественной экономики [2, с. 15]. Направлениями обеспечения прибыли являются: активизация инновационно-инвестиционной деятельности белорусских предприятий, повышение конкурентоспособности национальной экономики; концентрация капитала на предприятиях страны на

основе синтеза макро- и мікроекономіки, партнерства бізнеса і держави, створення фінансово-промислових груп, кластерів, холдингов, об'єдинень крупного, середнього і малого бізнесу; створення високоєфективної системи підготовки кадрів [3, с. 29]. Так як проблема формування прибутку і її зростання на підприємствах є системною, то її рішення потребує організації комплексного і гнучкого управління прибутком, розробки і реалізації організаційно-економічного механізму підвищення прибутку, який включає блоки: ринкового саморегулювання; державного нормативно-правового регулювання; центральний блок.

Література

1. Харченко С. В. Сучасні інформаційні моделі облікового забезпечення управління і формування прибутком // Молодий учений. – 2018. – №12. – С. 377-382.
2. Головачев А.С. Методологічні основи управління формуванням прибутку на підприємстві в умовах його інноваційного розвитку // Економіка і управління. – 2016. – № 1. – С. 13-20.
3. Головачев А.С. Прибуток – справа системна // Директор. – 2013. – № 11. – С. 28–30.

УДК 338. 001. 36

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ГАЛУЗЕЙ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Д.Д.Карпова

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Я.В. Колеснік

к.е.н, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В галузях національного господарства на сучасному етапі економічного розвитку країни спостерігається недоотримання капіталовкладень та скорочення державного фінансування інвестиційних процесів.

Зростання інвестиційної привабливості є основним завданням будь-якої країни, для залучення іноземних вкладень та розвитку галузей національного господарства.

В Україні кошти, якими володіють підприємства є мізерними, тому такими важливими є капіталовкладення іноземних інвесторів.

Не менш важливим є питання забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в країні для перспективного розвитку економіки. Для оцінки сучасного стану інвестиційної привабливості та її прогнозування використовують такі принципи:

- рівень перспективного розвитку, рентабельність діяльності підприємств окремих галузей та їх динаміка;
- інвестиційний клімат в галузі та рівень інвестиційного ризику[2].

Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність», інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект [1].

Однією із найперспективніших сфер для залучення інвестицій експерти вважають фармацевтику. На ринку України більш-менш продуктивно працюють декілька солідних національних фармвиробників, а також представництва відомих зарубіжних компаній[3].

"Іноземні інвестори відзначають наявність в Україні кваліфікованого кадрового потенціалу, відносну незайнятість ринку, а також державні програми підтримки бізнесу у галузі фармацевтики. Вони вважають, що українські виробничі потужності мають значний потенціал для нарощування, де можна виготовляти широкий спектр препаратів за найновішими світовими рецептурами", - вважає генеральній директор інвесткомпанії Concorde Capital Ігор Мазепа.

Населення планети зростає, а отже росте і попит на продукти харчування, і тому сільське господарство лишатиметься перспективним напрямком розвитку для будь-якої країни. Україна у цьому плані має безліч переваг – сприятливі погодні умови, чорноземи, традиційна спеціалізація на агропромисловості. Не вистачає – модернізації виробництв, технологій, капіталу, "господарської руки".

Сфера ІТ, проперспективи цієї галузі можна говорити безкінечно і лише позитивно. Інтелектуальний потенціал України в цьому питанні вже давно привернув увагу світової громадськості. Ми займаємо перше місце в Європі за

кількістю сертифікованих фахівців. Вітчизняний ІТ-бізнес вже нині працює на зарубіжного замовника майже на 100%. Інвестори у цих галузях вже з'являються. Поте для масовості явища ще багаточого не вистачає [3]. Перш за все, потрібні реальні реформи та зміни в законодавстві:

- Судова реформа, яка забезпечила би реальні можливості захисту бізнес-інтересів.

- Податкова реформа, яка систематизувала би фінансову діяльність підприємств, стабілізувала та знизилат иск на бізнес.

- Проведення приватизації, в тому числі із залученням іноземного капіталу, яка би дозволила підприємствам набути господаря й розпочати, системний бізнес.

- Дієві кредитні механізми. Насправді список можна суттєво подовжити.

Перспективи подальших досліджень потребують визначення нової інвестиційної моделі зростання, яка б враховувала всі особливості та суперечності сучасної економічної сфери та позитивний досвід інвестиційної діяльності, щодо залучення капітальних вкладень інших країн.

Література

1. Про інвестиційну діяльність. – Закон України дійсний з 18.09.1991 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/pro_investitsijnu_diyal_nist.htm

2. Михайловська О.В. Сучасний стан інвестиційної привабливості України [Електронний ресурс] / О.В. Михайловська // Збірник наукових праць Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Економіка/Режим доступу:http://www.rusnauka.com/14_npvt_2010/economics/66417.doc.

3. Чернюк О.В. Пріоритетні галузі для іноземної інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / О.В. Чернюк, К.В.Сидоренко // – Режим доступу: jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/.../228

ІНВЕСТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ РИТЕЙЛУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Н.Б. Кащена

к.е.н., професор кафедри фінансів та обліку

Харківський державний університет харчування та торгівлі

В умовах динамічних змін і нестабільності сучасного бізнес-середовища, що посилюються глобалізацією та інтеграцією України у світовий економічний простір, високий рівень конкурентоспроможності вітчизняних підприємств ритейлу, зростання їх ринкового потенціалу у діловому співробітництві та стале економічне зростання зумовлені можливістю забезпечення інноваційного розвитку та залученням інвестицій. Тому питання обґрунтування потреби в додаткових фінансових ресурсах, вибору схем фінансування інвестиційних проектів і програм набувають особливої гостроти і актуальності.

Проведені дослідження довели, що для визначення потреби в інвестиційних ресурсах нового підприємства ритейлу чи великого проекту реального інвестування, які мають доволі високий рівень ризику, слід використовувати балансовий метод. Для середніх чи невеликих інвестиційних проектів із середнім рівнем ризику доцільним є використання менш точного, але найбільш простого методу визначення потреби в інвестиційних ресурсах – питомої капіталомісткості.

При виборі схем фінансування інвестиційних проектів і програм підприємствам ритейлу слід дотримуватися обраної інвестиційної політики, її відповідність затвердженій стратегії розвитку та обов'язково ураховувати особливості залучення додаткових фінансових ресурсів з різних джерел. Так, фінансування інвестиційних проектів лише за рахунок власних коштів підприємства пов'язане з мінімальними ризиком і прибутковістю, залучених – з високим, а власних і залучених – із середнім рівнем цих показників. Виходячи з цього рекомендуємо консервативним інвесторам для фінансування інвестиційних проектів обирати самофінансування, компромісним – змішане фінансування або акціонування, а агресивним – кредитування. Незалежно

від схем фінансування головними критеріями вибору оптимального співвідношення різноманітних джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємства повинні бути: забезпечення високого рівня фінансової стійкості підприємства; максимізація рентабельності (прибутковості) власного капіталу; мінімізація вартості залучення інвестиційних ресурсів.

При застосуванні критерію мінімізації вартості інвестиційних ресурсів важливого значення набувають питання оцінки їх вартості. В практиці інвестиційного менеджменту вартість інвестиційних проектів і програм, що реалізується, традиційно визначають на підставі середньої арифметичної зваженої, де в якості ваг виступає питома вага окремих складових інвестиційних ресурсів. При цьому до складу інвестиційних ресурсів підприємства поряд з власним капіталом, довгостроковими банківськими кредитами і облігаційними позиками слід включати короткострокові кредити і кредиторську заборгованість за всіма розрахунками. Вважаємо, що врахування кредиторської заборгованості за розрахунками (з обов'язковим її розподілом на кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги і кредиторську заборгованість за розрахунками) доцільне лише за умов вирішення тактичних інвестиційних питань підприємства.

Загалом, при складанні стратегії залучення інвестиційних ресурсів підприємствам ритейлу необхідно: пристосовуватися до потреб ринку, враховувати його довготермінову кон'юнктуру, а також власний економічний потенціал і залежність від надання кредиту; найбільш ризикові інвестиційні проекти фінансувати за рахунок власних коштів підприємства; інвестиції з тривалими термінами окупності фінансувати за рахунок довготермінових коштів (за умови, що не передбачається суттєвого зростання відсоткових ставок за кредит); здійснювати планування із можливістю забезпечення платоспроможності підприємства у будь який час; для всіх джерел фінансування необхідно обирати найбільш дешеві методи інвестування.

Вищевикладене дозволить підприємствам ритейлу обґрунтовувати потребу в інвестиційних ресурсах, обирати максимально ефективні схеми фінансування інвестиційних проектів і програм, оптимізувати склад інвестиційних ресурсів і тим самим збільшити рентабельність інвестицій.

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Я. В. Колеснік

к.е.н. доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський аграрно-економічний університет

М.А.Рондова

студентка групи ФБС-1-16
Дніпровський аграрно-економічний університет

Г.В.Крюкова

студентка групи ФБС-1-16
Дніпровський аграрно-економічний університет

О.І.Іванова

студентка групи ФБС-1-16
Дніпровський аграрно-економічний університет

Однією з найпотужніших галузей, яка потерпає від нестачі інвестиційного капіталу, є сільське господарство України, зважаючи на необхідність переоснащення галузі, втілення інноваційних технологій та техніки. Дивлячись на те, що підприємства не здатні самотійно оновити виробничі ресурси, залучення інвестиційних ресурсів має велике значення для вирішення вказаної проблеми. Крім цього, це дасть поштовх для економічного зростання країни та покращення рівня життя населення.

Інвестиційна привабливість розглядається досить широко, хоча немає однозначних підходів щодо визначення як самого поняття, так і системи критеріїв та показників її оцінки. Це один з основних факторів, що впливає на прийняття рішень інвесторами щодо їх капіталовкладень. Аналіз характеристики інвестиційної привабливості виконується для вирішення питання куди й як економічно вигідніше вкласти капітал за мінімальних ризиків. Вона формується залежно від економічних, соціальних, політичних, правових, екологічних та інших чинників, які безпосередньо впливають на функціонування інвестиційного проекту. На стабільність інвестиційної діяльності сільського господарства України впливають конкуренція, тиск на господарювання, слабка система гарантування прав власності, відсутність економічної стабільності тощо [3].

Інвестиційна привабливість підприємства як об'єкта інвестування є важливим показником, під яким слід розуміти його інтегральну характеристику з точки зору наявного фінансового стану, можливостей розвитку техніко-економічного та організаційного рівня виробництва, соціальної безпеки та інформаційної забезпеченості тощо. Приймаючи рішення про вкладання капіталу у той чи інший інвестиційний об'єкт, інвестор розглядає інвестиційну привабливість комплексно. Інвестору необхідно враховувати забезпечення високої привабливості на всіх етапах інвестиційних рішень — від вибору країни-реципієнта до визначення конкретного інвестиційного проекту.

На даний час в Україні зберігається тенденція зростання інвестицій в аграрний сектор. Загальний обсяг залучення коштів у січні–березні 2019 року склав 10,9 млрд грн, що на 57,9% більше порівняно із 2018-м. На 1 гривню капітальних інвестицій у виробництво харчових продуктів і тютюнових виробів у січні-березні 2019 року припало 3,38 грн інвестицій у сільське господарство. За прогнозами науковців Інституту аграрної економіки, темп 2018 року і першого кварталу 2019-го дозволив збільшити загальний обсяг капітальних інвестицій з 49,7 млрд. до 75+ млрд. грн [1].

За рейтинговими оцінками інвестиційна привабливість галузі сільського господарства шляхом рейтингових оцінок, можна спостерігати, що агропромисловий комплекс у м. Київ та Київській області займає перше місце за інвестиційною привабливістю в Україні. Друге, третє та четверте місця поділяють Запорізька, Дніпропетровська та Полтавська області. Найнепривабливішою для іноземного інвестування є аграрна галузь Волинської, Рівненської, Тернопільської, Чернівецької, Закарпатської, Житомирської, Чернігівської областей. Це пояснюється тим, що перераховані регіони мають недостатньо сприятливі для ведення аграрного виробництва природно-кліматичні умови, невелику площу зрошуваних земель, а також віддалені від основних закордонних ринків збуту аграрної продукції [4].

До основних факторів що негативно впливають на надходження іноземних інвестицій, а точніше бажання розвинутих країн інвестувати саме в АПК України, можна віднести:

- нестабільність і невизначеність законодавства в сфері АПК;
- високі темпи інфляції, що є значно вищими, ніж у країнах ЄС;
- скорочення платоспроможного попиту населення на продовольство;
- високі відсоткові ставки за кредитами;
- непередбачувані зміни в податковій політиці держави;

–збереження монополізованої структури промислового сектору вітчизняного АПК.

Для того, щоб забезпечити вирішення даних проблем, інвестиційна політика в системі АПК має бути спрямована на розвиток всіх його ланок, відновлення виробничого потенціалу, підвищення ефективності роботи, використання досягнень науково-технічного прогресу, освоєння ресурсозберігаючих технологій, модернізацію й реконструкцію виробництва.

У даний період пріоритетним напрямом інвестування в сільське господарство має стати оновлення та модернізація сільськогосподарської техніки. А саме необхідно здійснити технічне переозброєння і реконструкцію тваринницьких ферм і комплексів, замінити парк якісними машинами нової генерації. Таким чином досягнемо того, що польові роботи будуть виконані якісно та у встановлені агротехнічні терміни, що гарантує стабільну врожайність. Перспективним напрямом інвестиційної діяльності на підприємствах АПК є впровадження прогресивних енергоощадних технологій вирощування сільськогосподарських культур, спрямованих на економію ресурсів та зберігання і підвищення родючості ґрунтів при достатньому рівні врожайності [2].

Отже, інвестиційний клімат в аграрному секторі України є несприятливим на сучасному етапі, оскільки ризики інвестицій залишаються високими, а фактори, що негативно впливають на інвестиційну діяльність не контролюються державою. Для того, щоб вирішити дані проблеми необхідно побудувати чітку антикризову стратегію, завдяки якій агробізнес стане одним з найперспективніших видів бізнесу в Україні, що обов'язково приверне увагу іноземних інвесторів.

Література

1. Вернер І. Є. Статистичний щорічник України: статистичний збірник / І. Є. Вернер. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посібник / О.Б. Чернега, В.С. Білозубенко, І.А. Іваненко [та ін.]. – Львів : Магнолія, 2017.-135 с.
3. Готра В. В. Сучасний стан, фактори забезпечення та напрями активізації інвестиційної діяльності у сфері сільського господарства / В. В. Готра – Київ, 2015. – №6. – 168 с.
4. Кремень О. І. Основи оцінки інвестиційної привабливості регіону / О. І. Кремень, В. І. Куберка. – Львів: 2016. – № 4. – С. 62–66.

ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

О. М. Краснікова

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія

Навряд чи хто заперечуватиме, що для України, де зосереджено до $\frac{1}{3}$ світових чорноземів, сільське господарство з давніх-давен мало провідне значення. Більше того, сільськогосподарське виробництво має велике значення не лише у межах України, але і у світі загалом, адже потреба у продукції сільського господарства зростатиме як унаслідок планетарного збільшення чисельності населення, так і через природню урбанізацію, зростання кількості міст, у яких концентрується усе більше людності, що потребує відповідного продовольчого забезпечення.

Незважаючи на численні проблеми сільськогосподарське виробництво у нашій країні протягом останніх років має певні і, головне, стабільні успіхи, адже ще донедавна Україна виробляла близько 30 млн. тон зерна, тоді як у 2018 р. цей показник перевищив 70 млн. [1]. За свідченням фахівців, і це не межа, адже в Україні є усі можливості збільшити відповідний показник удвічі за умови, що середня урожайність зернових буде не 40 центнерів з гектару, а 90-100, як у США і Франції. Щоб досягти таких показників, потрібно здійснити цілий ряд кроків як на рівні законодавчої влади, так і на рівні безпосередніх виконавців на центральному та місцевому рівнях у межах нових, більш широких повноважень місцевого самоврядування.

Із цієї точки зору досить актуальним, є досвід інвестування у сільськогосподарське виробництво, який мав місце на українських землях після скасування у 1861 р. кріпосного права та інших реформ аграрних відносин другої половини XIX – початку XX ст. Це той період нашої історії, коли здійснені владою ринкові реформи у галузі фінансового права, банківської політики та у сфері дрібного кредиту у поєднанні із розширенням громадянських прав і свобод дрібних

товаровиробників вивели тогочасну країну в число світових лідерів із виробництва зерна і, відповідно, його експорту на європейські ринки.

У другій половині XIX ст. актуальність вирішення проблем фінансово-кредитної діяльності у сфері сільськогосподарського виробництва повною мірою усвідомлювалось сучасниками. Як теоретики, так і практики аграрного сектору економіки Російської імперії дійшли, врешті-решт, висновку про те, що розбудова капіталістичної економіки вимагає урегулювання проблем як довгострокового, так і короткострокового кредиту, включаючи і його кооперативну форму. Саме тому упродовж другої половини XIX ст. і на початку XX ст. царський уряд крок за кроком вибудовував систему іпотечного кредитування. Почавши з приватної ініціативи формування кооперативних за своєю суттю ощадно-позичкових товариств, уряд у 70-х роках XIX ст. створив досить розгалужену мережу акціонерних земельних банків, орієнтованих на задоволення потреб землевласників. Однак для вирішення урядових завдань щодо модернізації сільського господарства в умовах світової аграрної кризи кінця XIX ст. було не достатньо діяльності акціонерних іпотечних установ, що, саме і зумовлювало курс уряду на відкриття потужних державних (Селянського і Дворянського) земельних банків та перебудови у 90-х роках XIX ст. системи кредитування сільськогосподарських товаровиробників Державним банком, який, зокрема, сприяв розвитку й кредитної кооперації [2].

Утвердження ринкових відносин в усіх сферах народного господарства після скасування в 1861 р. кріпосного права та інших реформ 60-70-х років XIX ст., має цілий ряд рис, притаманних і сучасній Україні, ринкова трансформація економіки якої ще далека від свого логічного завершення. Маємо на увазі не лише усвідомлення нашою економічною елітою необхідності формування, як державних, так і акціонерних земельних банків, але й дискусії навколо надання власникам сільськогосподарських угідь права вільного розпорядження своїми земельними ділянками. У цьому зв'язку слід нагадати сучасним політикам про те, що і в Російській імперії другої половини XIX ст. було немало противників обмеження прав селян щодо своїх сільськогосподарських угідь, ідеї яких у 1893 р. трансформувались в ухваленому законі про заборону непривілейованим станам

(селянам) продавати свою землю. Проте закони ринкової економіки примусили, врешті-решт, урядові кола вже у роки столипінських реформ, відмовитись від вищезгаданого закону, дозволивши не лише привілейованим станам в особі поміщиків-дворян, але і селянам вільно розпоряджатися своєю земельною власністю, заставляти її як у державних, так і в акціонерних земельних банках, а також у системі кооперативного та дрібного земського кредиту. Як у другій половині XIX ст. в Російській імперії, так і сьогодні в Україні, сутність перебудови аграрних відносин зводиться переважно до такого явища, як перетворення сільськогосподарських угідь на товар. А товар, згідно загальноновизнаного підручника з ринкової економіки авторства Макконела і Брю, має властивість переходити від одного власника до іншого [3]. Саме так і формується, як свідчить досвід європейських країн світу, земельний ринок, який, розвиваючись стає єдиним національним ринком, забезпечуючи потреби споживачів у продуктах харчування. Наше минуле дає усі підстави для використання того позитивного досвіду організації сільськогосподарського кредиту на українських землях Російської імперії, який мав місце на рубежі XIX-XX ст. Про наявність цього досвіду свідчить, величезна за своїм обсягом і різноманітна література різних історичних епох, включаючи і сучасні вітчизняні та зарубіжні праці істориків, економістів.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.org.ua>.
2. Селіхов Д. А. Сільськогосподарський кредит на українських землях російської імперії у 1861-1917 рр. : історико-правове дослідження [монографія]. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. Справ, 2019. 294 с.
3. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: пер. с англ. 11-го изд. К.: ХаГар, 2000. 785 с.

ФОРМИ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ФІНАНСОВИМИ УСТАНОВАМИ В УКРАЇНІ

А. В. Линенко

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Запорізький національний університет

У сучасних умовах функціонування національної економіки, що характеризуються перманентними кризовими явищами, підприємства відчують брак фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проєктів, спрямованих на посилення їхніх конкурентних переваг і створення стратегічних перспектив розвитку.

Як слушно зауважила В. В. Огородник [1], фінансова взаємодія між підприємствами та банками є вигідною для всіх учасників цих відносин. Наприклад, підприємства мають змогу отримати додаткові фінансові ресурси, а банки забезпечити диверсифікацію кредитно-інвестиційного портфеля. Втім коло потенційних учасників таких фінансових відносин не обмежується лише банками, до взаємодії можуть долучатися й інші фінансові установи (лізингові, інвестиційні, страхові компанії та інші учасники фінансового ринку).

Світова практика доводить ефективність спільної діяльності суб'єктів бізнесу в межах фінансово-промислових груп, звісно за умови, що така діяльність не порушує чинного антимонопольного законодавства. Проте, як зазначають Н. А. Ясинська та Г. Г. Сердюкова [2], сьогодні в Україні не діють відповідні механізми правового регулювання діяльності таких інтегрованих структур.

Обґрунтовуючи переваги об'єднання підприємств із фінансовими установами, треба також обов'язково зважати на загрози утворення трастових конструкцій, або ж використання банків суто для цілей кредитування пов'язаних осіб. Національний банк України визначає таку фінансову установу як «банк-пилосос», що збирає кошти вкладників та фінансує ними інші бізнес-проєкти власника [3]. Але, щоб уникнути таких негативних проявів інтеграції та консолідації бізнесу, мають бути задіяні відповідні запобіжники з боку того ж Національного банку України з його

розширеними повноваженнями в рамках проекту «спліт», Антимонопольного комітету України тощо.

Сьогодні в Україні ще досить багато неформальних об'єднань бізнесу у вигляді фінансово-промислових груп, які офіційно не зареєстровані. Якщо ж аналізувати передбачені правовим полем форми об'єднання підприємств реального сектору економіки та фінансових установ, то напевне найбільш доцільними з юридичних, організаційних і економічних аспектів виявляються консорціуми [4] та холдингові компанії [5].

Консорціум може бути створений для реалізації спільних бізнес-проектів, а холдинг утворюється для постійної спільної діяльності з підпорядкуванням усіх учасників материнській компанії, що контролює та координує взаємодію інтегрованого об'єднання.

Література

1. Огородник В. В. Механізм фінансової взаємодії підприємств та банків із державною участю в Україні. *Бізнес-навігатор*. Херсон, 2018. Вип. 1-2 (44). С. 115–120.

2. Ясинська Н. А., Сердюкова Г. Г. Сучасні підходи до розуміння економічного сенсу існування фінансово-промислових груп. *Ефективна економіка*. Дніпро, 2019. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2019/8.pdf (дата звернення: 01.03.2020).

3. Структура та «бізнес-моделі» виведених банків. URL: <https://badbanks.bank.gov.ua/#structure> (дата звернення: 02.03.2020).

4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 13.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 02.03.2020).

5. Про холдингові компанії в Україні : Закон України від 15.03.2006 р. № 3528-IV. Дата оновлення: 01.01.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-15> (дата звернення: 01.03.2020).

ORGANIC PRODUCTION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

W. Meyers

Ph.D, Howard Cowden

Professor of Agriculture and Applied Economics,
University of Missouri, USA

The need for sustainable and environment-friendly behaviour has been increasing recently. Organic farming is a system that significantly contributes to fulfilling the above-mentioned need by the means of its production processes and practices. That is basically why the state is inclined to the organic farming sector and contributes – not only by the program documents but as well by a substantial financial support – to its successful development. All the more, the need for investing public financial resources in this particular sector and its purposefulness should be explained to both professionals and the general public. Even if the sector development and its evaluation has been given attention in the recent years (e.g. the Ministry of Agriculture of the Czech Republic, control bodies – KEZ o.p.s., ABCERT AG and Biokont CZ Ltd.; the Institute of Agricultural Economics and Information – Division of Agro-environmental Policy Brno; the Pro-Bio Association of Organic Farmers), a vast room for economic evaluation of organic farming as a whole certainly exists and remains open.

There is a wide range of methods to monitor its economic profit. The examples include: – The comparison of costs and yields within the chosen organic products – the focus of e.g. Jánský (2004) or Poláčková et al. (2006), or as well Šarapatka and Urban (2006); Kouřilová (2010) is concerned with the effectiveness of organic and conventional agriculture in the mountain and submontane areas – McCrory (2001), Connolly (2002) and Moudrý (2005) deal with the effectiveness evaluation of organic and conventional agriculture – Kouřilová et al. (2009) consider the subsidies influence on the profitability development of organically and conventionally farming enterprises. However, the research in our conditions remains (due to a rather complicated searching for economic effects and data) mostly theoretical or it is usually carried out within smaller samples that are provided by own surveys of the authors, e.g. Brožová (2010).

The existing databases (the Ministry of Agriculture of the Czech Republic, the Institute of Agricultural Economics and Information) administered by state authorities

mostly lack the relevant economic data. These data are monitored only on a limited scale whereas the main focus is on the data concerning the production base of the enterprises.

The Institute of Agricultural Economics and Information Prague is concerned with the detailed economic characteristics in the FADN (Farm Accountancy Data Network) data network. Nevertheless, this database (comprising both conventional and organic enterprises) includes only about 8% of the organically farming agricultural enterprises. In the view of the above mentioned information, the research was concerned with the analysis of agricultural enterprises economic performance (within a greater sample of organic farms than ever before) and a variable evaluation of their farming operation, i.e. including or excluding subsidies.

For the sake of the economic performance analysis, the following data were exploited: – financial statements of 139 organic farms (legal entities) December 2008. The data were retrieved from the Creditinfo database – Company Monitor (Creditinfo Czech Republic, Ltd.); – database of the Ministry of Agriculture of the Czech Republic – a free-of-charge public database – List of Organically Farming Enterprises – as at 31st December 2008. The sample of organic farms represented 36.3% of the total number of legal entities. Apart from the above mentioned data, several complementary data (enterprise size, area of farmed land, information on combining organic or conventional farming etc.) were verified by the author of this paper (by the means of on-the-spot enquiries or telephone surveys within the development of a map portal of eco farms in the Czech Republic – Vaněk et al. (2010) and then confronted with public databases. A wide range of complementary resources was used comprising the Farm Accountancy Data Network (FADN), the Institute of Agricultural Economics and Information – Brno database and the Land Parcel Identification System (LPIS). The following analytical tools and methodology were adopted in order to meet the main research objective:

- document analysis – focused on mapping the production base of the enterprises, subsidy policies in organic farming and evaluation of the previous economic research within organic farms;

- economic data analysis – on the basis of the corporate financial statements;

- elementary technical analysis also within the framework of the individual kinds of enterprises;

- synthesis in which the findings were processed and evaluated.

СТАН ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В.Ю. Мрочко

студентка групи ФБС-1-16

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В сучасних глобалізаційних процесах економічний розвиток країни, регіону, підприємства є неможливим без залучення і використання інвестиційних ресурсів – власних і залучених. Закарпатська область є активним учасником інвестиційного процесу і намагається створити всі умови для інвестиційної діяльності шляхом залучення іноземного капіталу і як наслідок активізації діяльності підприємств регіону. З кожним роком ситуація щодо залучення іноземного капіталу загострюється. Це зумовлено як внутрішніми так і зовнішніми чинниками. Потенційні інвестори маючи великий вибір об'єктів інвестування зважують всім оживі ризики і вигоди від реалізації кожного з пропонованого інвестиційного проекту і це в кінцевому результаті відображається на обсягах і напрямках вкладення інвестиційних ресурсів.

Закарпатська область за останні роки займає «золоту» середину (13 – 14 місце в загальному рейтингу) за обсягами прямих іноземних інвестицій серед регіонів, що дає можливість говорити про стабільні вливання іноземного капіталу. За даними Головного управління статистики в Закарпатській області у 2016 році в область інвестовано 23,9 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій (2015 р. – 13,0 млн. дол. США, 2014 р. – 10,5 млн. дол. США), що на 10,9 млн. дол. США більше аналогічного періоду 2015 року та 13,4 млн. дол. США більше аналогічного періоду 2014 року.

Щодо географічної структури іноземних інвестицій, то вона представлена 47 країнами. До 10 найбільших інвесторів належать наступні країни: Нідерланди, Польща, Австрія, Японія, Сполучені Штати Америки, Італія, Угорщина, Мальта, Кіпр. Близько 77% від загального обсягу надходжень забезпечують країни Європейського Союзу, інші країни – 23% (серед них на Японію припадає близько – 10,6% інвестицій, США – 8%).

Незалежно від країни – інвестора, можна говорити про спільну зацікавленість інвесторів, що відображається у спрямуванні інвестицій за видами економічної

діяльності. Лідером є промислове виробництво, а саме машинобудування, де акумулюється 82% від всіх залучених коштів. Жодна інша галузь не може з нею конкурувати (оптова та роздрібна торгівля, ремонт транспортних засобів і мотоциклів – 1,3%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 6,3%, сільське господарство, лісове та рибне господарство – 0,7%, будівництво – 0,6%, операції з нерухомим майном – 4,0%, тимчасове розміщення й організація харчування – 2,7%, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 2,1%, інші види – 0,4 % (інформація та телекомунікації; фінансова та страхова діяльність; професійна, наукова та технічна діяльність; освіта; охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; мистецтво, спорт, розваги та відпочинок).

Оскільки найбільше інвестицій спрямовано у промисловість, важливим є визначення частки промислової продукції, реалізованої підприємствами з іноземними інвестиціями у загальному обсязі реалізованої продукції Закарпатської області. Цифри кажуть самі за себе - за 9 місяців 2016 року промисловими підприємствами з іноземними інвестиціями реалізовано продукції, що складає 8,3 млрд. грн., що становить 67,3% загального обсягу реалізованої продукції області (12,4 млрд. грн.).

Розташування підприємств з іноземними інвестиціями визначає інвестиційну активність міст і районів Закарпатської області. Найбільші обсяги інвестицій за підсумками 2016 року залучені у наступні міста та райони області: Ужгородський район – 32,1% загального обсягу залучених прямих іноземних інвестицій у область; м. Ужгород –14,8%; Виноградівський район –12,6%; м. Мукачево –10,1%; 5. Великоберезнянський район –6,2%; Мукачівський район –5,3%; м. Чоп –4,2%; м. Берегово –3,8%; Свалявський район –3,0%; Тячівський район –2,4%.

Отримані результати свідчать, що залучення і ефективне використання іноземних інвестицій в Закарпатській області активізує розвиток промислового виробництва, сприяє зайнятості населення, впровадженню інновацій, активізації експортно-імпортової діяльності тощо і як результат забезпечує достатньо стабільний економічний розвиток регіону.

Література

1. Головне управління статистики в Закарпатській області [Електронний ресурс] /Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>

ФІНАНСОВІ ПРОБЛЕМИ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

С.О. Нікола

к.е.н, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

О.Г. Колеснікова

студентка 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Тіньова економіка в Україні стала однією з найважливіших не тільки фінансовою але і економічною проблемою. За вітчизняними та іноземними підрахунками, обсяг тіньової економіки складає в нашій державі від 40-60 % ВВП. Тіньова економіка властива багатьом країнам. В Україні залишається гострою проблема корупованості, нелегального виробництва і збуту продукції, фіктивних грошових операцій. Неefективна податкова політика веде до зменшення надходжень до бюджетів всіх рівнів, тобто змушує підприємства та підприємців приховувати свої прибутки. Дослідження у даному напрямку ускладнюється ще й тим, що достовірної і повної інформації про рівень тінізації економіки отримати практично неможливо [1].

Розвиток тіньової економіки є, з одного боку, реакцією на сам факт державного регулювання. Регулювання, в свою чергу, неможливе без обмежень, а нерозумні обмеження провокують їх порушення, особливо якщо це вигідно. Значна кількість видів тіньової економіки (наприклад, ухилення від податків) пояснюються саме недоліками державного регулювання – бюрократизацією управління, занадто високими податками тощо [2].

В загальному вигляді, основними причинами, які гальмують процес виходу економіки України з тіні, є:

– системні вади податкової політики (чинна податкова система фактично зосереджена на максимальному залученні надходжень до бюджету, без урахування можливих негативних наслідків надмірного фіскального тиску на суб'єктів господарювання та громадян);

- відсутність повноцінного ринкового середовища (уповільнення інституційних, структурних та економічних змін, недосконалість ринкових механізмів призводять до неузгодженості державної економічної політики з інтересами суб'єктів господарювання, які змушені самостійно розробляти неформальні механізми взаємної співпраці);

– високий рівень корупції та некомпетентність державних службовців (корупція є одним з головних чинників, який впливає на розвиток України та залишається одним з найбільших перепон на шляху її інтеграції до світового співтовариства);

– нестабільність інвестиційного та підприємницького клімату;

– недостатній захист інвесторів;

– нестабільне політичне середовище та інші [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що кореневою першопричиною формування тіньового сектору економіки є наявні вимоги та обмеження, які висуваються державою до суб'єктів економічної діяльності. В свою чергу, порушення цих вимог, обмежень та заборон є підґрунтям для виникнення та існування будь-якого виду тіньової економічної діяльності. Чим інтенсивнішими є дані вимоги та обмеження, тим ширший є простір потенційних можливостей для ефективного функціонування тіньового сектору.

Література

1. Предборський В.А. Тіньова економіка як загроза національній безпеці // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – №9(52). – С.14–18.
2. Проблеми детінізації економіки України в сфері оподаткування: шляхи вирішення [Електронний ресурс]. URL: <http://www.legalactivity.com.ua>
3. Варналій З.С. Детінізація економіки як чинник забезпечення національної безпеки України / З.С. Варналій // Науковий вісник. – Львів, 2009. – Вип.1 – С. 3-20.

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

І.Б. Стенічева

аспірант, асистент кафедри економіки і підприємництва
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

І. І. Чижик

студентка
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Перспективи розвитку суспільства залежать в значній мірі від здатності його продукувати та впроваджувати інновації.

Усі чинники, які впливають на здійснення інноваційних процесів, поділяються на три групи:

- 1) економічні й технічні;
- 2) організаційно-управлінські;
- 3) культурні.

Результативність такого розвитку залежить від регіональної, галузевої та структурної специфіки національної економіки, а також від спрямованості новацій на інтенсивний чи екстенсивний характер суспільного відтворення.

Завдяки використанню інтенсивних інновацій «розширюються можливості для задоволення усе зростаючих потреб населення та поліпшення умов праці, і водночас, скорочується зайнятість серед працездатних осіб унаслідок упровадження технічних й організаційних новацій; за екстенсивних – імітуються позитивні зміни, але у дійсності має місце подальше відставання від розвинутих країн світу економічного потенціалу підприємств (галузей та економіки у цілому), а з тим умов праці та рівня її оплати» [1].

В депресивних регіонах та в сільській місцевості й надалі зростатиме соціальна напруга (головним чином, через втрату доходів й поглиблення бідності). Саме тому зростає актуальність узгодження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки з положеннями національної стратегії запобігання бідності (зокрема, у частині попередження бідності) [2].

Результати розрахунку рейтингу регіонів-лідерів за кількістю підприємств, що впроваджували інновації (перелік регіонів неповний)

Регіон	Нормоване значення (рейтинг регіону)					Місце регіону в рейтингу				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Дніпропетровська	0,278	0,564	0,214	0,309	0,230	9	4	5-6	3	4
Запорізька	0,368	0,559	0,224	0,224	0,182	5	5	4	5	5-6
Київська	0,246	0,336	0,214	0,219	0,182	11	9	5-6	6	5-6
Львівська	0,432	0,671	0,309	0,293	0,235	3	3	3	4	3
Харківська	0,878	1,000	0,501	0,479	0,543	1	1	1	1	1
м. Київ	0,564	0,878	0,400	0,448	0,373	2	2	2	2	2

Розраховано автором

Строки проведення заходів і характер спрямованості інтенсифікації виробництва в галузі (регіоні), залежать від ролі і місця в національній економіці на даному етапі розвитку, від специфіки відтворювального процесу, міжгалузевих диспропорцій, домінування виробництва засобів виробництва чи предметів споживання [3].

Задля досягнення Україною світових стандартів сучасна загальнодержавна і регіональна стратегія розвитку повинна заохочувати економічних суб'єктів до розробки та впровадження інновацій, створювати сприятливі умови для розвитку та стимулювання підприємств, що впроваджують інновації.

Література

1. Мельниченко О. А. Інтенсифікація інноваційно-інвестиційної моделі розвитку національної економіки та її вплив на рівень добробуту населення України / О. А. Мельниченко // Інноваційні моделі та механізми української економіки в умовах глобалізації : тези XV міжвуз. наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 квітня 2010 р.). – Х. : Видво ПВНЗ ХІЕРВМ, 2010. – С. 97–99

2. Мельниченко О. А. Державна політика щодо підвищення рівня та якості життя населення : дис. ... д-ра держ. упр. : спец. 25.00.02 – механізми державного управління / О. А. Мельниченко. – Запоріжжя, 2010. – 448 с.

3. Павлов К. В. Инвестиции и инновации интенсивного и экстенсивного типа: макроэкономический подход / К. В. Павлов // Вісник економічної науки України. – 2009. – № 2. – С. 101–108.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В ОЦІНЦІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

С.М.Халатур

д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сільськогосподарське виробництво є достатньо рентабельним порівняно з іншими галузями національної економіки України. В 2000-2018 роках рентабельність операційної діяльності по національній економіці становила 2,7-6,2 %, тоді як по сільському господарству -1,6-29,4 %. Аналіз фінансового стану підприємств ґрунтується головним чином на відносних показниках, оскільки абсолютні показники балансу в умовах інфляції практично неможливо привести в зіставний вигляд. Оцінка фінансового стану дозволяє встановити й охарактеризувати:

- ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому, а також ефективність використання фінансових ресурсів зокрема;
- рівень кредитоспроможності підприємства як позичальника фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності;
- рівень підприємницького ризику щодо можливості погашення зобов'язань, здатність до нарощування активів, залучення інвестицій;
- основні пріоритети якісного планування, прогнозування, бюджетування;
- політику розподілу і використання прибутку для потреб суб'єкта господарювання;
- причини відповідних змін, а також тенденції і пріоритетні напрями розвитку підприємства за показниками його фінансового стану.

Системний підхід до аналізу фінансового стану сільськогосподарського підприємства передбачає розгляд підприємства як складної, багаторівневої і взаємопов'язаної системи, що характеризується рядом специфічних принципів, до яких належать: цілісність; структурність; взаємозалежність системи і середовища; автономність; адаптивність; ієрархічність; унікальність; множинність описів.

Для виконання вимог системності при оцінці фінансового стану підприємства необхідно оцінювати не тільки окремі коефіцієнти, але і їх співвідношення, структуру, що дасть змогу звести і відобразити в об'єднаному показнику множинні взаємозв'язки фінансових показників підприємства. Дотримуючись принципів системного підходу, необхідно перейти до використання для аналізу не окремих коефіцієнтів, а їх поєднань, для чого коефіцієнти треба об'єднати в блоки відповідно до їх економічного змісту. Опираючись на принцип ієрархічності, можна об'єднати блокові оцінки в цілісну систему комплексної оцінки фінансового стану підприємства. З позиції принципу цілісності є підстави припускати, що узагальнений показник дасть оцінку, яка якісно перевершує сукупність коефіцієнтів, котрі входять у цей блок.

Сучасні умови господарювання вимагають від сільськогосподарських підприємств оперативного реагування на зміни у зовнішньому, і відповідно, внутрішньому середовищі, що безпосередньо впливають на прибутковість ведення бізнесу і викликані дією ряду чинників. Серед них слід виділити ті, що не залежать від діяльності підприємства, а саме соціально-економічну та політичну стабільність в країні, податкову, кредитну та інвестиційну політику держави, розвиток фондового і страхового ринків, рівень реальних доходів населення, демографічні тенденції тощо. Серед внутрішніх чинників – це обсяг та структура активів підприємства і, що важливо, вартість і структура джерел їх фінансування, якість управління як активами, так і капіталом, здатність формувати необхідний фінансовий результат та інші. Врахувати дію цих факторів можливо на основі здійснення всебічної оцінки фінансового стану, фахової інтерпретації її результатів та вчасного впровадження відповідних заходів щодо його зміцнення.

Література

1. Вишнеvsька О.М. Ресурсний потенціал аграрного сектора економіки України: соціально-економічні та екологічні аспекти : монографія. Миколаїв: Дизайн і поліграфія, 2014. 487 с.

2. Демчук Н.І., Халатур С.М., Хідірян М.О. Теоретичні основи аналізу фінансового стану сільськогосподарських підприємств // Економіка та суспільство. 2017. №9. С. 396-400.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Б.В. Явтошук

магистрант

УО «Гродненский государственный университет им. Я. Купалы»

Мировой опыт развития сельского хозяйства в два последние десятилетия свидетельствует о возрастании роли государства в регулировании сельскохозяйственного и продовольственного рынков. В экономически развитых странах аграрный сектор рассматривается как система, не способная к саморегулированию, а средства, выделяемые на поддержку сельского хозяйства, – как компенсация потерь отрасли в условиях нестабильности рынка. Размер этой компенсации в отдельных странах может достигать 70% стоимости продукции сельского хозяйства. Объём государственной поддержки напрямую зависит от уровня доходов страны [1].

В белорусской практике могут быть использованы следующие инструменты регулирования и поддержки сельского хозяйства, применяемые в экономически развитых странах: 1) ценовая политика, гарантирующая доходы производителей; 2) компенсация части издержек по приобретению удобрений, кормов, субсидирование процентов по полученным кредитам, выплат по страхованию имущества, агролизинг; 3) бюджетное финансирование программ развития рынка, а также всех транспортных перевозок продовольственных товаров; 4) бюджетное финансирование развития инфраструктуры АПК, в том числе строительных работ, ирригационных проектов; 5) финансирование региональных программ развития аграрного производства; 6) инструменты косвенной финансовой политики (налогообложение, экспортные и импортные таможенные тарифы, квоты).

Литература

1. Кучин С.А. Мировой опыт финансовой поддержки аграрного сектора экономики и возможность его адаптации в России //Управление экономическими

УДК 336.77

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

І.Ф. Ясіновська

к.е.н, доцент кафедри фінансового менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка

Під управлінням інвестиційними ризиками проекту слід розуміти: сукупність процесів, пов'язаних з ідентифікацією й аналізом ризиків, розробкою заходів реагування на ризикові події, які включають максимізацію позитивних і мінімізацію негативних наслідків настання ризикових подій; сукупність заходів та методів аналізу й послаблення впливу чинників ризику, об'єднаних у етапи ідентифікації, оцінки, планування, регулювання та моніторингу ризику; ймовірність виникнення несприятливих наслідків у формі втрати очікуваного доходу в ситуації невизначеності умов здійснення проекту [1, с. 194].

В економічній літературі проектні ризики поділяють за кількома класифікаційними ознаками. З огляду на причини виникнення, проектні ризики поділяють на наступні види: ризик, що пов'язаний зі зміною нормативно-правової бази та економічної ситуації, умов інвестування та розподілу прибутку; ризик політичних змін; ризик неякісної інформації проекту; зовнішньоекономічний ризик; ризик зміни ринкової кон'юнктури; виробничий та технологічний ризик; ризик катаклізмів; ризик дій учасників проекту.

За місцем виникнення проектні ризики поділяють на зовнішні та внутрішні. Внутрішні чинники залежать від організації роботи над проектом, зовнішні – від рішень керівництва та діяльності учасників проекту не залежать. Водночас, виділяють передбачувані та непередбачувані зовнішні ризики проекту. До непередбачуваних зовнішніх ризиків відносять зміну політичної ситуації, зміну законодавства щодо оподаткування, ціноутворення, експортно-імпорتنих операцій, охорони довкілля, землекористування, тощо; банкрутство учасників проекту,

затримки у фінансуванні; природні катаклізми (землетруси, повені, урагани, тощо). Дані ризики передбачити практично неможливо.

До передбачуваних зовнішніх ризиків відносять: ризик зміни ринкових цін, валютних курсів, кон'юнктури, рівня інфляції, вимог споживачів; операційний ризик, що пов'язаний із відступом від цілей проекту та неможливістю підтримання управління проектом; ризик негативних соціальних наслідків та шкідливого впливу на навколишнє середовище; тощо. Ці ризики можна спрогнозувати та врахувати при аналізі проекту. До внутрішніх ризиків відносять планово-фінансові та технічні, перші пов'язані із порушенням термінів робіт та перевитратою коштів, другі – із зміною технологій, неточностями в проектно-технічній документації, невідповідністю проектним стандартам, тощо. В ході реалізації проекту можуть виникати і інші ризики, зокрема транспортні; митні; правові; ризики, пов'язані зі здоров'ям людей, пошкодженням майна тощо.

Виділяють такі етапи управління ризиками, як: виявлення (ідентифікація) ризику; оцінка ризику; відбір методів та засобів управління, контролювання, запобігання ризику; оцінка результатів. Перші два етапи називають аналізом ринку.

Аналіз ризиків є кількісний та якісний. Кількісний аналіз спрямований на виявлення та кількісне визначення ризиків та їх розмірів, якісний – на встановлення факторів, меж та видів ризиків. З метою аналізу ризику використовують ряд методів, зокрема метод аналогії, метод доцільності витрат, метод експертних оцінок, розрахунково-аналітичний метод, статистичний метод.

В теорії та на практиці реалізації схем проектного фінансування виділяють ключові методи управління проектними ризиками, а саме уникнення ризику, попередження та контроль ризику, страхування ризику та поглинання ризику. Найбільш поширеними інструментами нейтралізації інвестиційних ризиків в проектному фінансуванні є: страхування, диверсифікація, лімітація, хеджування, банківські гарантії, формування резервів, придбання додаткової інформації.

Ризики існують на усіх етапах реалізації проекту, тому функція управління ними є актуальною аж до закриття проекту. Тому важливо періодично та правильно оцінювати, моніторити та прогнозувати ризики, забезпечити належне інформаційне забезпечення управління ризиками.

Література

1. Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / А.О. Єпіфанов, Т.А. Васильєва, С.М. Козьменко та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т.А. Васильєвої. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. 283 с.

СЕКЦІЯ 5.

ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

УДК 330.35.011

ИНФОРМАЦИОННОЕ ПРОСТРАНСТВО КАК ФАКТОР ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Е. Бакрадзе

Грузинский институт общественных дел (GIPA)

В настоящее время информация является мощным, быстродействующим, быстроразвивающимся и быстро перемещающимся во времени и пространстве фактором экономического роста. Формирование информационной структуры значительно облегчит внедрение инновационных процессов, улучшит все сферы экономики, качество экономического роста, а обладание своевременной информацией позволит национальной экономике быть конкурентоспособной на международном рынке.

Информационная экономика - термин, используемый для обозначения двух понятий. Во-первых, информационная экономика есть современная стадия развития цивилизации, которая характеризуется преобладающей ролью творческого труда и информационных продуктов. Во-вторых, информационная экономика - это экономическая теория информационного общества.

Особенностью информационной экономики является направленность на массовость и глобальный характер хозяйственного взаимодействия, а также распределения созданных благ среди потребителей в глобальном масштабе. В отличие от традиционных методов хозяйствования общепринятой экономики, основанных на менеджменте и рыночной модели ведения бизнеса (на основе схемы «спрос-предложение»), информационная экономика базируется на месседжменте, инновационном предпринимательстве, информационном инжиниринге и автоформализации (автоструктурировании) экономических процессов.

Информация существовала на всех стадиях развития общества, но именно на постиндустриальной она становится важным ресурсом экономики. Необходимо рассматривать влияние информации на поведение индивидуума, на возникновение

нового информационного общества, на появление нового класса когнитариата, на общее развитие науки, техники, экономики. Информационно-коммуникационные технологии, способствуют возникновению синергетического эффекта. Однако существование некоторого противоречия, заложенного в самой информации, способно оказывать как созидательное, так и разрушительное воздействие на человека и его поведение. Поэтому среди рассматриваемых проблем особо остро стоит вопрос о необходимости гуманизации факторов экономического роста, и в данном случае гуманизации информации.

Исследования экономических дискуссий в СМИ и их влияния на экономическое и политическое поведение людей достаточно редки, особенно по сравнению с аналогичными исследованиями, касающимися политических или социальных вопросов. Целью данного исследования является систематизация информации об экономических новостях в академической литературе, а также описание взаимосвязи между информацией в СМИ, общественным мнением и реальным положением дел.

Отмечено наличие негативного уклона в экономических новостях. Большое внимание необходимо уделить исследованиям экономических дискуссий в СМИ, посвящённых финансовому кризису 2008 г. Внимание к данному кейсу обусловлено тем, что значительная часть исследований освещения экономических событий в СМИ посвящена этому кризису.

Выявлено, что именно в условиях нестабильности экономической ситуации возрастает интерес людей к информации такого рода, а также профессиональная ответственность экономических журналистов. Во время кризиса влияние СМИ на общественное мнение становится более сильным; кроме того, значение средств массовой коммуникации возрастает при освещении вопросов и тем, в отношении которых у населения отсутствует личный опыт.

Вместе с тем существует и обратная связь: общественное мнение и представления людей о важности тех или иных вопросов могут отражаться на характере дискуссии в СМИ. Экономические новости и реальная ситуация также находятся в состоянии взаимного влияния. С одной стороны, СМИ до некоторой степени, однако не в точности отражают реальность. С другой стороны, они опосредованно, через формирование общественного мнения, влияют на положение

дел. Взгляды людей, формирующиеся под влиянием массовых коммуникаций, могут определять их экономическое и политическое поведение.

УДК 336

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН І ВПРОВАДЖЕННЯ ЙОГО В ПОДАТКОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Л. І.Бровко

доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Є. І. Бровко

студентка групи МгФБС-1-19, факультет обліку і фінансів
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

М. С.Попенко

студентка групи ФБС-1-18, факультет обліку і фінансів
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Пройшовши еволюційний шлях розвитку податкових систем, зарубіжні країни запровадили ефективні засоби та методи управління процесами справляння податків. Тому дослідження зарубіжного досвіду адміністрування податків впливає на підвищення ефективності діяльності фіскальних служб України.

У США для надання допомоги платникам податків існують центри Податкового Управління США (IRS), які є місцями індивідуальної допомоги, якщо особа вважає, що існуюче питання, пов'язане з податками, не може бути вирішене ні через інтернет, ні по телефону, і бажає особистої зустрічі з консультантом. Якщо ж платник податку проживає за межами Сполучених Штатів, то він може звернутися в одне з чотирьох посольств і консульств США, де постійно працюють співробітники Податкового управління США (IRS). У цих відділеннях надають відповідь з питань оподаткування, допомагають з податковим рахунком або з поверненням переплачених податків, а також у підготовці податкових декларацій за поточний і попередній податкові роки. У США платники податків повинні подавати органам податкового адміністрування всі відомості, що можуть бути використані під час визначення бази оподаткування, навіть якщо вони містять інформацію не на користь

платника. Органи податкової служби мають право перевіряти житло, листування, в тому числі особисте, чого не дозволяється жодній іншій державній службі.

Відносини між податковим органом і платником податків у Франції побудовані у формі обміну думками, тобто кожна сторона доводить свою правоту, причому податковий орган зобов'язаний надати письмову відповідь на будь-які запити платника податків, які він має право використати для свого захисту. Проте в разі регулярного невиконання платником своїх обов'язків податки можуть стягуватися з його рахунків у безспірному порядку. Подання звітності у Франції відбувається через Інтернет, де можна порахувати свої податки, вибираючи потрібне поле, заповнюючи обов'язкові рядки та відповідаючи на запитання. Причому, зробити калькуляцію можна як на поточний період, так і підрахувати свої податки на майбутнє.

В Азербайджані, впродовж п'яти років, функціонує безкоштовна телефонна інформаційна служба «195» на основі системи «Call-center», яка застосовується для обробки великої кількості викликів за допомогою телефонної мережі. Крім надання відповідей громадянам з питань оподаткування та діяльності податкових органів, служба «195» приймає від громадян скарги на дії податківців (за винятком анонімних).

Реформування роботи податкових органів у Швеції здійснюється під гаслом «єдина декларація – єдиний рахунок – єдиний платіж – єдина адреса (платежу)». Кожному громадянину в податковій службі відкривається особовий рахунок. Він ведеться як звичайний розрахунковий рахунок: за дебетом відображаються всі прямі податки, що нараховуються на нього, а за кредитом – всі суми переплат або повернень податку під час перерахування по завершенню звітного періоду. Платіж здійснюється на єдиний рахунок і єдиним платіжним дорученням. Потім податковий орган розподіляє отримані суми відповідно до нарахувань за окремими податками, відображеними в особистому рахунку платника податків. Можливі переплати по податках за бажанням платника податку перераховуються на його банківський рахунок. Усі громадяни Швеції мають єдиний фіскальний (соціальний) номер, який реєструється в податкових органах і замінює всі види державного обліку по лінії медичного та пенсійного забезпечення, органів внутрішніх справ, міждержавної міграції тощо.

Вивчення досвіду зарубіжних країн та його адаптування до вітчизняних умов сприяє підвищенню ефективності та результативності роботи податкових органів

України. Але без урахування особливостей соціально-економічної ситуації в нашій державі просте запозичення чужого досвіду не принесе позитивних результатів. Перспективними у подальшому є наукове дослідження питань, пов'язаних із удосконалення механізмів гарантування прав та забезпечення інтересів платників податків.

Література

1. Міжнародний досвід реформування податкових систем: види податків та електронна звітність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=326529&cat_id=310882&showHidden=1.

2. Програми роботи з платниками податків: досвід країн-членів СНД [Електронний ресурс] // Інформаційний бюлетень «Вісті». – 2009. – № 75 (6 квітня). – Режим доступу : http://sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=214711&cat_id=45661.

3. Теремецький В. І. Адміністративно-правове регулювання податкових відносин в Україні : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 / Теремецький Владислав Іванович ; МВС України ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2012. – 408 с.

4. Internal Revenue Service's United States Department of the Treasury [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.irs.gov/individuals/article/0,,id=240998,00.html>.

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Л. І.Бровко

доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Є. І. Бровко

студентка групи МгФБС-1-19 Дніпровський державний аграрно-економічний
університет

Т. В.Рубан

студентка групи ФБС-1-18
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Економічна безпека будь-якої країни залежить від ефективного управління державним боргом. Подолання економічних труднощів та нестабільна ситуація в економіці потребує вирішення нагальних потреб, з-поміж яких однією з ключових видається забезпечення достатньої фінансової бази для функціонування економіки. Досягнення стратегічних цілей може потребувати залучення коштів ззовні держави, які утворюють зовнішню державну заборгованість.

Наразі в Україні зосереджено значний обсяг зовнішнього державного боргу та простежуються тенденції щодо його постійного зростання. Саме тому, першочерговим завданням перед державними структурами має бути реалізація ефективної стратегії управління зовнішньої державної заборгованості із врахуванням міжнародного досвіду.

Зростання зовнішньої заборгованості і ризиків оголошення нових дефолтів можна вважати невіддільною частиною сучасної системи міжнародного кредитування. Аналіз даних Світового банку підтверджує, що постійне зростання обсягів боргів характерне як для розвинених країн, так і для країн, що розвиваються.

За даними Світового банку, загальний державний борг у країнах Європи, в основному, зростає. Це стосується Греції, Італії, Фінляндії та України. При цьому слід зазначити, що у Греції та Італії частка загального державного боргу суттєво

перевищує рівень ВВП країни. Що стосується України, то чітко прослідковується стратегічний курс країни на зростання боргів держави.

За офіційними даними Міністерства фінансів України на 31 жовтня 2018 року його загальна сума становила 2 093 075,5 млн. грн., що на 48 598,9 млн. грн. менше, ніж на початку цього ж року. Якщо ж порівнювати розмір державного боргу за весь аналізований період, то він зріс на 1 577 564,9 млн. грн.

У європейських країнах, що не належать до великих позичальників, цілі, здебільшого зосереджені на мінімізації позик. Приміром, порівняно з країнами-членами Європейського Союзу показник співвідношення державного боргу до ВВП у Польщі знаходиться нижче середнього значення і становить 54,4% ВВП у 2018 році.

Необхідно зазначити, що досвід управління державним боргом Польщі може стати корисним для України. Основним здобутком в боротьбі з державним боргом є затвердження стратегії управління державним боргом. Варто підкреслити, що Міністерство фінансів розробляє стратегію управління боргом сектору публічних фінансів і одночасно представляє стратегію регулювання боргу державного сектору. Надалі обидві стратегії об'єднуються в одному документі, адже така послідовність передбачена положеннями Конституції Республіки Польща.

Слід звернути увагу, що Польща планує створити агентство управління ризиками державного боргу. Ця практика можлива й в Україні та може бути ефективним елементом вдосконалення інституційної складової механізму регулювання державного боргу. Проте, незважаючи на всі позитивні наслідки створення такого агентства в Україні, слід враховувати й негативні сторони цього впровадження, а саме збільшення витрат на утримання такого апарату, витрати на здійснення постійного моніторингу кон'юнктури ринків капіталу та підготовку аналітичних матеріалів, застосування передових методів і прийомів хеджування ризиків. Варто додати, що значною перешкодою у формуванні ефективного підходу до управління державним боргом в Україні є відсутність цілісної системи законодавчого забезпечення регулювання державного боргу.

Можна зробити висновок, що в розвинених країнах політика управління державним боргом передбачає розробку відповідних стратегій, затвердження

урядових директив, а також ухвалення щорічних програм фінансування і планів здійснення боргових запозичень. Для проведення боргових операцій та забезпечення фінансування державного бюджету створюються автономні державні установи-агентства з питань управління державним боргом. Досвід деяких країн може бути використаний та впроваджений в практику під час розбудови системи управління державним боргом в Україні.

Література

1. Міжнародний досвід управління зовнішнім державним боргом: уроки для України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_4_2017-36-46.pdf

2. Державний борг як індикатор фінансової безпеки країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://cibs.ubs.edu.ua/wp-content/uploads/2019/04/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B31_nr.pdf.

УДК 669.713.7

ОЦЕНКА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ МАЛОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

И.И.Бычек

к.э.н., доцент, заведующий кафедрой экономики и управления на предприятии
УО «Гродненский государственный университет им. Янки Купалы»

В.А.Михальчик

магистр экономики и управления
заместитель директора ООО «Хупер»

Объектом для проведения исследований по изучению конкурентоспособности малого предприятия выступило ООО «Хупер» (г.Гродно). Данное предприятие занимается производством широкого ассортимента комплектующих и панелей, готовых секционных ворот различных типов и видов. Для оценки конкурентной позиции ООО «Хупер» нами были рассмотрены его основные конкуренты: торговательно-сервисная компания ООО «Интел-Хаус» и производственно-коммерческая фирма

ООО «ПРО-Монтаж». В ходе проведенных исследований установлено, что доля рынка анализируемого предприятия составляет 35 %. ООО «Хупер», являясь открытой системой, функционирующей во внешней среде, подвергается воздействию различных факторов этой среды. Проведенный анализ конкурентоспособности и конкурентной стратегии ООО «Хупер» показал, что абсолютная эффективность анализируемого предприятия снизилась. Изучение показателей ликвидности и платежеспособности ООО «Хупер» показало, что предприятие не является абсолютно платежеспособным. Конкурентная стратегия ООО «Хупер» соответствует стратегии концентрированного роста, которая направлена на расширение предлагаемых для продажи товаров и (или) позиции в отрасли. В качестве основного способа повышения конкурентоспособности ООО «Хупер» в результате исследований рекомендована реализация стратегической корпоративной социальной ответственности. С этой целью определены возможные перспективные направления деятельности ООО «Хупер» по реализации стратегической КСО в контексте управления в сфере взаимодействия со стейкхолдерами; развития кадрового потенциала; развития экологической безопасности и местных сообществ.

УДК 339.5:330.15

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ

Y.I. Gritsan

D.b.s., Vice-rector for scientific work

Professor,

Dnipro State Agrarian and Economic University

Ecological economics takes a different approach than its neoclassical counterpart. In ecological economics, efficient allocation is important, but far from being an end in itself. Take the example of a ship. To load a ship efficiently is to make sure that the weight on both sides of the keel is the same, and the load is distributed from front to back so that the ship floats evenly in the water. While it is extremely important to load the cargo efficiently, it is even more important to make sure that not too much cargo is placed on the ship. It is of little comfort if an overloaded ship founders efficiently! Who is entitled to

place their cargo on the ship is also important; we wouldn't want the passengers in first class to hog all the cargo space so that those in steerage lack adequate food and clothing for their voyage. Ecological economists look at the Earth as a ship and gross material production of the economy as the cargo. The seaworthiness of the ship is determined by its ecological health, the abundance of its provisions, and its design. Ecological economists recognize that we are navigating unknown seas and no one can predict the weather for the voyage, so we don't know exactly how heavy a load is safe. But too heavy a load will cause the ship to sink.

Neoclassical economists focus solely on allocating the cargo efficiently. Environmental economics, a subset of neoclassical economics, recognizes that welfare also depends to a large extent on ecosystem services and suffers from pollution, but is still devoted to efficiency. As markets rarely exist in either ecosystem services or pollution, environmental economists use a variety of techniques to assign market values to them so that they, too, may be incorporated into the market model. Ecological economists insist on remaining within the weight limits (or in nautical terms) determined by the ship design and the worst conditions it is likely to encounter, and making sure that all passengers have sufficient resources for a comfortable voyage. Once those two issues have been safely resolved, the hold is efficiently loaded. Substantial evidence exists that the cargo hold is already too full for a safe voyage, or at least nearing capacity, and many passengers have not been allowed to load the basic necessities for the voyage. Certainly we seem to have too many greenhouse gases in the hold, too many toxic compounds. To make room for an ever-growing cargo, we have ripped out components of the ship we deem unimportant. But we live on a very complicated ship, and we know very little about its design and the impact of our choices on its structural integrity. Ecological economics addresses these issues. It also assumes that our goal is not simply to load the ship to the limit, but to maintain areas of the ship for our comfort and enjoyment, to revel in the exquisite beauty of its craftsmanship, and to maintain it in excellent condition for future generations.

More contentious (and more important) is the call by ecological economics for an end to growth. We define growth as an increase in throughput, which is the flow of natural resources from the environment, through the economy, and back to the environment as waste. It is a quantitative increase in the physical dimensions of the economy and/or of the waste stream produced by the economy. This kind of growth, of course, cannot continue indefinitely, as the Earth and its resources are not infinite.

While growth must end, this in no way implies an end to development, which we define as qualitative change, realization of potential, evolution toward an improved, but not larger, structure or system—an increase in the quality of goods and services (where quality is measured by the ability to increase human well-being) provided by a given throughput. Most of you have ceased growing physically, yet are probably studying this text in an effort to further develop your potential as humans. We expect human society to continue developing, and indeed argue that only by ending growth will we be able to continue developing for the indefinite future.

The market economy is an amazing institution. Market forces are justly credited with an unprecedented and astonishingly rapid increase in consumer goods over the past three centuries. Poor people in affluent countries today have many luxuries that kings of Europe could not have dreamed of in centuries past, and we have achieved this through a system that relies on free choice. In the market in its pure form, individuals are free to purchase and produce any market good they choose, and there is no controlling authority apart from the free will of individual humans. Of course, the pure form exists only in textbooks, but competitive markets do show impressive powers of self-regulation. Arguments for modifying such an admittedly impressive system must be persuasive indeed. However, a brief detour into the history of markets and economics suggests that such modifications occur all the time.

УДК:339.1:338

ECONOMIC PRINCIPLES OF ECOLOGICAL PRODUCTION

Jose Manuei Recio Espejo
Professor Plant Physiology,
University of Cordoba, Spain

Ecological economists must go well beyond the fusion of ecology and economics alone. The complex problems of today require a correspondingly complex synthesis of insights and tools from the social sciences, natural sciences, and humanities. We frequently see research in which teams of researchers trained in different disciplines separately tackle a single problem and then strive to combine their results.

Much of what we present is more contentious and less cut-and-dried than what you

would find in a standard economic principles text. While we are especially critical of standard economics' excessive commitment to GNP growth and its neglect of the biophysical system in which the economy is embedded, we also recognize that much environmental destruction and other forms of misery are caused by insufficient attention to standard economics. For example, subsidized prices for natural resources, neglect of external costs and benefits, and political unwillingness to respect the basic notions of scarcity and opportunity cost are problems we join standard economists in decrying. As will be clear to any economist, the sections presenting basic microand macroeconomics, as well as other parts discussing distribution and trade, are based on standard economics.

Just as effective problem solving requires the insights and tool sets of a variety of disciplines, defining the goals toward which we should strive would benefit from open discussion of the value sets of different ideologies. Unfortunately, the two dominant ideologies of the twentieth century seem to lack sufficient diversity within their value sets to stimulate this discussion. Specifically, the former USSR and the West, though differing in important ways, shared a fundamental commitment to economic growth as the first priority.

The Marxist's deterministic ideology of dialectical materialism refused any appeals to morality or justice. The "new socialist man" would emerge only under objective conditions of overwhelming material abundance, which in turn required maximum economic growth. Bourgeois selfishness would disappear only with the disappearance of scarcity itself.

After all, most policy makers are "non-economists," a fact for which we are sometimes grateful. We accept more of traditional economics than we reject, although we certainly do reject some of the things we were taught. We have little patience with anti-economists who want to abolish money, who consider all scarcity to be an artificial social construct, or who think that all of nature's services should be free.

In the U.S. and the West generally, the bulk of society did not reject appeals to justice and morality, but we did come to believe that our moral resources were very scarce relative to our natural resources and technological powers. Our strategy was to grow first, in the hope that a bigger pie would be easier to divide than a smaller one. Infinite growth in a finite system is an impossible goal and will eventually lead to failure. The USSR

failed first because its system of central planning, along with its neglect of human rights, was more inefficient than the decentralized markets and greater respect for human rights in the West.

The USSR was less mindful of the social and environmental costs of growth than the West, so it collapsed sooner. Because of its greater efficiency, the West can keep going for a bit longer in its impossible quest. But it, too, will collapse under the accumulating cost of growth. However, thus far the collapse of the USSR has been recognized by the West only as a validation of our superior efficiency. The possibility that efficiency only buys time and that unlimited growth must eventually fail in the West as well is something we have not yet considered.

Economics is the study of the allocation of limited, or scarce, resources among alternative, competing ends. We can choose, for example, to allocate steel to plowshares or SUVs. These products in turn are apportioned to different individuals-Somalian farmers or Hollywood stars, for example.

Of course, as a society we don't consciously choose to allocate steel to a particular number of plows or SUVs. But we do have collective desires, the sum of the individual choices that each of us makes to buy one thing or another. Really, economics is about what we desire and what we're willing to give up to get it.

УДК 339.138

СТАДІЇ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Л.С.Крючко

к. е. н., доцент кафедри маркетингу
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У сучасних умовах розвитку господарської сфери життя суспільства, що характеризується подальшим загостренням конкурентної боротьби на світових ринках, усе більш складними і технологічними, і організаційними моделями виробництва, надзвичайною інформаційною насиченістю і комунікативністю, ефективність зовнішньоекономічної діяльності, як і економічної активності взагалі, також тісно зв'язана з цілями і методикою використання інструментів маркетингу.

Причому його міжнародні аспекти значно актуалізуються завдяки подальшій інтернаціоналізації світової економіки, розширенню міжнародної торгівлі, більш динамічному й масовому переміщенню капіталів і робочої сили.

Основне призначення міжнародного маркетингу полягає в тому, щоб виявити реальні потреби і потреби споживачів товару на зарубіжних ринках і забезпечити їх задоволення краще, ніж це роблять конкуренти.

Зробити так буде можливо лише тоді, коли менеджери фірми ухвалюватимуть обґрунтовані управлінські рішення, направлені на усунення проблем, що не дозволяють на належному рівні здійснювати зовнішньоекономічну діяльність. Обґрунтоване вирішення вказаних проблем і повинно забезпечити проведення міжнародних маркетингових досліджень. Міжнародне маркетингове дослідження є вивченням деякої проблеми на зовнішньому ринку і розробкою на цій основі рекомендацій по забезпеченню її ефективного рішення.

Починаючи вивчення зовнішніх ринків, слід враховувати, що світовий ринок включає більше 200 національних ринків зі своїми особливостями, що є основою для вироблення стратегії міжнародного маркетингу.

Без детального дослідження ринків, гарного знання ринку практично неможливо дати правильну оцінку своїм можливостям, оскільки така оцінка вимагає зіставлення елементів і вимог ринку з відповідними параметрами діяльності фірми.

Міжнародному маркетинговому дослідженню передуює аналіз загальних відомостей про країну, що цікавить, зокрема: чисельність населення; розміри території; національні ресурси; державний устрій; структура економіки; грошова система; соціально-культурні особливості. Незалежно від масштабів міжнародних маркетингових досліджень можна виокремити наступні основні етапи проведення будь-якого з них: визначення мети маркетингового дослідження; розробка плану міжнародного маркетингового дослідження; визначення вимог до інформації; відбір та групування джерел інформації; збір та аналіз вторинної інформації; вибір методики збору первинної інформації; аналіз даних, розробка висновків та рекомендацій; розробка інструкцій для практичного використання результатів дослідження.

Якісне виконання робіт на кожній з попередніх стадій є запорукою успішного

проходження наступної стадії та вчасного завершення дослідження (досягнення цілей та завдань маркетингового дослідження). Суттєвою рисою організації сучасного бізнесу є те, що міжнародний маркетинг стає для багатьох підприємств розвинених країн найважливішою складовою частиною планування, особливо стратегічного. Останнє є основою прийняття рішень щодо початку, розширення і пристосування іноземного ангажементу; структурних, кадрових і організаційних змін; фінансування і використання правових норм функціонування. Ефективна постановка маркетингового планування визначає внутрішню динамічність фірми її здатність до швидкого переборення труднощів, що виникають на ринку і стосовно повного використання наявних можливостей.

Вітчизняна економічна наука має великий досвід розробки проблем планування. Водночас певна випередженість досліджень, орієнтація їх на офіційні догми призвели до певної однобічності. Особливо це стосується розуміння взаємозв'язку плану і ринку.

Тому необхідно враховувати наукові розробки планування, виконані зарубіжними вченими. Ось одне з тлумачень, дане. Планування у його найзагальнішому розумінні являє собою проектування в формі творчої діяльності, яке спрямоване на досягнення в майбутньому нового становища відповідно до поставлених цілей. На відміну від прогнозу планування несе в собі компоненти активності й перетворення.

Література

1. Гринин Л. Е. Глобализация и национальный суверенитет//Л.Е. Гринин//История и современность. № 1-2005. С. 6-31.
2. Башинська Г.І. Особливості розвитку глобалізації світової економіки// Національна бібліотека України В. Вернадського - www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_6/7.pdf.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОПЛАТЫ ТРУДА В МОЛОЧНОМ СКОВОДСТВЕ

А.Д. Кулеша

аспирант

УО «Гродненский государственный аграрный университет»

Как показал анализ состояния организации и оплаты труда работников животноводства по группе сельхозпредприятий Гродненского района, оплата труда работников молочного скотоводства состоит из окладов с переменной премиальной частью. Рассмотрим оплату труда оператора машинного доения: минимальный месячный оклад составляет 267,5 руб., к этой сумме по индикаторам оплаты он может получить премию в размере 200% месячного оклада. Как показали расчеты, с учетом индикаторов оплаты труда, установленных в сельхозпредприятиях региона, заработная плата оператора машинного доения за месяц может составить в среднем 882,8 руб. Считаем целесообразным изменить размер премиальных процентов в пределах 100% месячного оклада, так как (переменная) премиальная часть оплаты не должна превышать основной заработок. В этой связи предлагается установить для оператора машинного доения оклад в размере 411,5 руб. и внести ряд изменений в систему индикаторов качества работы оператора, направленных на увеличение объема производства продукции, повышение ее качества, соблюдение установленной технологии трудовых процессов. С учетом предлагаемых мероприятий при окладе в 411,5 руб. и максимальной части премии (100%) заработная плата оператора машинного доения с учетом аналогичных выплат за стаж работы составит 905,3 руб., что на 22,5 руб. превышает его прежнюю среднюю заработную плату на предприятии, при выполнении всех критериев качества работы. Оптимизации соотношения постоянной и переменной частей заработной платы оператора машинного доения не приведет к уменьшению общего заработка и будет способствовать повышению производительности труда работника в целом.

**FOREIGN EXPERIENCE OF ORGANIC PRODUCTION
OF AGRICULTURAL ENTERPRISES**

W. Meyers

Ph.D, Howard Cowden
Professor of Agriculture and Applied Economics,
University of Missouri, USA

Austrian organic farming is far more developed compared to the Czech organic farming, therefore also the problems vary. Several general problems that have been present now in the Czech Republic, had already been solved in Austria, but further problems that Austrian organic farming faces to at this time will appear in the Czech Republic in the future yet. If we studied current problems of advanced Austrian organic farming we might be able to prevent Czech organic farming from future problems or partially eliminate them at least. Correspondingly our experience can be useful for other countries with beginning organic farming

According to expert estimates, the cumulative impact of Ukraine's accession to the WTO is positive for national economy. However, liberalization of foreign trade revealed problems of weakening of competitive positions of producers of agricultural food products. In addition, most of the exports of agricultural products have raw character with low added value and the capacity of the domestic market is limited by many factors of specific direction of agribusiness development and state regulation of the industry. The limitation of the capacity of domestic agricultural market reorients the efforts of producers to the export marketing direction, the production of commercial products that are in demand on the world market.

The analysis of recent researches and publications. Domestic scientists pay much attention to such issues as the dynamics, structure, prospects of exports of agricultural food products to the countries of European Union, the structure of agricultural exports, the benefits and problems of grain export from Ukraine, the demand for grain products on the international market, which is formed under the influence of the growth of planet population, geographical structure of Ukrainian exports of agricultural products and others. However, studies of export of agricultural food products that were conducted make

it difficult to establish reserves and limitations of export potential of enterprises of agricultural sphere of the economy.

The **aim** of the article is the analysis of sales activity of agricultural producers, evaluation of the effectiveness of exports of agricultural food products, determination of ways of increasing the export potential of marketing of agricultural enterprises.

Legislative and normative acts of the Verkhovna Rada and the Cabinet of Ministers of Ukraine, the official data of the State Statistics Service of Ukraine, materials of agricultural enterprises, analytical and review and scientific and methodical publications of this problem which were received as a result of personal research served as information source of the research. To achieve this goal the methods of analysis of time series of agricultural products and sales channels for the comparison, the index method for production volumes in foreign trade, summing up and synthesis conditions for the release of agricultural enterprises on the international market were used.

The consequences of accession to the world trade organization were considered. The capacity of internal food market, its limiting factors and development potential was established. General volumes and product sales channels by agricultural enterprises, structure and balance of export-import agricultural food products for worthy indicators of volume and price index of foreign trade overall and product groups were analyzed. Experience of spreading of the production of organic products is highlighted. The cost of logistics in Ukraine and EU countries is established. Actions of state support of agricultural food products export and recommendations of increasing export potential of agricultural enterprises are prompted.

The priority task of agricultural enterprises on the safety and quality of food products on the basis of certification Global GAP for marketing their products in domestic and foreign agro-food market. A shift from traditional to organic production, whose products are in demand in the European market. The experience spread organic production.

Proven importance of certification of organic produce to market participants and the importance of its implementation on the basis of the basic standards of international organizations, used in the production of organic products, and Ukrainian legislation. Established logistics costs in Ukraine and the EU. The measures of state support for exports of agri-food products and recommended increasing the export potential of

agricultural marketing enterprises.

Organic farming principles that conform to legislative binds for fulfilment of further nonproduction functions compared to conventional farming systems bring organic farmers particular problems that conventional farmers do not encounter much or at all. These limitations result in lower yield and higher costs per production unit reached within organic farming. Even under optimal conditions and by using the most suitable crops, organic farming does not reach yields comparable with conventional farming and price per labour unit is always higher, which eventuates the necessity of grant support or marked bioproducts price rise in case of economic independence, or combination of both. However, higher price of bioproducts that should compensate for hardly expressible or nonexpressible benefits of organic farming causes some potential buyers to reconsider their decision to buy a bioproduct. There is generally accepted fact, that the less developed country the higher unwillingness of average customer to buy bioproducts. Important role plays also overall bioproduction and organic farming support and customers intelligence. Other important role represent cheap imported rival products. This price comparison with these rival products on the background of global food shortage has been another problem of organic farming arising. Organic farming systems encounter these problems in general even in most developed countries.

Some organic farmers are predominantly dependent on grants which results from one-sided organic farming focused on non-milk beef raising on permanent grasslands using minimal stocking rates combined with insufficient earnings and activities diversification. In addition to this fact this problem is also increased due to insufficient processing capacities and generally low consumption of bioproducts. Measures: While finding solutions important role will play very good information background about products diversification possibilities for primary producers, grants policy trends assessment, supporting economic, social and political independence and farmers education development. Effective bioproduction will be less dependent on grants, whereas energy management efficiency needs to be increased and multifunctionality needs to be supported in all aspects (agrobiodiversity, production diversity, income sectors etc.) Supporting communication and cooperation between young organic farmers should be useful as well. Further steps of this measure should concern customers interested in bioproduction. Here

accessibility of information for customers needs to be increased and middle-class and low-income class customers to be motivated to buy. Direct bioproduction sell volume rise can be achieved by customer education increase.

Література

1. [Электронний ресурс] – Режим доступу: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/650.pdf>

2. [Электронний ресурс] – Режим доступу: http://orgprints.org/21037/1/Moudry_-_organic_farming...2009_en-f_%282009_-_RumunskoI%29.pdf

УДК 336.22

НАЛОГОВАЯ ПОЛИТИКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Н.А.Макаревич

студентка 4 курса,

УО «Гродненский государственный университет им. Я. Купалы»

В настоящее время в Республике Беларусь намечена положительная тенденция в области налогообложения. Перечень взимаемых налогов ежегодно конкретизируется (как правило, в сторону уменьшения). Кроме того, с целью создания благоприятного налогового климата и оптимизации процедуры исполнения налоговых обязательств для отдельных категорий плательщиков действуют особые налоговые режимы [1]. Постоянно ведется работа по упрощению налогового законодательства путем его систематизации, сокращения перечня налогов и величины налоговых ставок. Так, были отменены малоэффективные отчисления во внебюджетные фонды, сокращены ставки по НДС, налогу на прибыль, некоторым местным налогам. Тем не менее налоговая нагрузка у нас остается выше, чем в ряде государств с переходной экономикой, например, в странах Балтии, Чехии, Польше, Венгрии, Словакии, России. В условиях кризиса это немаловажно. Правда, есть мнение, что показатель налоговой нагрузки к ВВП не столь и важен, поскольку он отражает лишь степень централизации доходов бюджета [2]. Для успешного функционирования налоговой системы должны быть созданы соответствующие экономические условия: устойчивость, стабильность

налоговой системы, позволяющая товаропроизводителям прогнозировать результаты хозяйственной деятельности, обеспечивать гарантии для долгосрочных инвестиционных проектов.

Литература

1. Новожилова Е. МНС не согласно с критиками белорусской налоговой системы // http://news.tut.by/economics/92420_print.html.
2. Василевская Т.И. Оценка налоговой системы Республики Беларусь // <http://www.ucpb.org/rus/library/econpolitics/16.shtml>.

УДК 330.556

DEMARCATIION OF ACTIVITY AND STRUCTURE AS AN ATTRIBUTIVE CONTRADICTION OF SOCIOLOGICAL EDUCATION

Osterreich A.Malasai
Universitat Wien

In sociology, the analytical distinction between the “individual” and “society”, or, as E. Giddens put it, “activities” and “structures” seems to be a *sub specie aeternitatis* problem, similar to what Marx has identified for the philosophy of the “main issue”. In science itself, implicitly, this contradiction constitutes as an intrasociological discourse and a discourse of all kinds of “interdisciplinarity”. Explicating really, that is, being a social problem, this demarcation everyday determines the entire hierarchy of individual and social reflection. Indeed, the endless withdrawal and acceptance of the individual social and vice versa - is a universal objectivity of reflection.

Humanities is the reflexive mechanism of its subject. This is its fundamental difference from natural science, justified by Rickert. Sociology, in this case, and, by the way, as Comte theoretically believed it, is social reflection. Consequently, the sociologist’s supreme task, as the subject embodying the idea, is the endless removal of the social in itself, the potentiation of the complete objectification of the subject, the desire to break the above-mentioned contradiction. A complete break is impossible, but the pursuit of zero here is the only true *modus* of sociological activity.

The fidelity of this direction is confirmed by a stunningly frank representation of the improbability of this overcoming in the system of the relationship of activity and structure. This incredibility is actualized in sociological education. In the reforming system of Russian higher education today, a general educational orientation dominates, which can be described as a “traditionalist” ad hoc. It can be described in the following categories: unification and formalization; technicalization; socio-economic targeting; practical orientation; professionalization. The traditionalist model does not have to be considered “prescribed” or, all the more, “imposed”. It is attributive to the modern social space of Russia, although it is not attributive to symbolic and archetypal spaces. The latter circumstance, on the one hand, emphasizes the organicity of assimilation of the traditionalist model by the consciousness of the individual, and on the other hand, clearly indicates the potentiality of transformation.

Following the principles of institutionalization, the entire listed set is automatically transferred to the education of sociologists. Accordingly, the applicant finds himself in a situation of double conditionality: an internalized social space, constituting the need vector in education and the educational model itself, acting from the outside. Moreover, the educational model, which should be emphasized once again, is a socio-situational, and, therefore, also the subject of sociological analysis. In other words, the sociologist in training is faced with the problem of the need to reflect on the process of his own education as the emerging super-task of his sociological activity. And the main problem is that the educational model strives to completely neutralize the possibility of such reflection based on its essential properties. Let's consider in order.

Sociology acquires the property of “procedurality,” which, firstly, contradicts the essence and purpose of any science, and secondly, it is incompatible with the specific humanistically determined tasks of sociology. The presentation of sociological activity in education as a procedure prevents the sociologist from finding his super-task and, especially, its potential fulfillment. On the other hand, such an obstacle creates the necessary tension, a breakthrough of which potentially brings a few to the level in the absence of tension, which is not subject to anyone.

The technicalization of education is closely connected with the unification of common intellectual principles and takes education to the peak and, at the same time, the

completion of the "vicious circle" of human mechanization. Given the aforementioned nature of humanities and the sociology orientations indicated by Berger, a similar trend in sociological education is unacceptable. On the other hand, with its unhindered adoption, sociology runs the risk of appearing as a reflective mechanism of the life of the Machine.

The socio-economic goal-directedness of sociological education translates future sociological activities into a limited plane of social order and labor market needs. What is important is the essential meaning of limitedness - this is the need to abandon the objectification of the subject of analysis, that is, from social analysis itself. A social order is nothing more than a contract between a structure and its reflecting entity. This is the production of reflection simulations. In the modern social space of economic determinism, this formulation acquires special significance.

УДК 330.556

EKONOMIA PSYCHOLOGICZNA - NOWA GALAŻ

NAUK EKONOMICZNYCH

M. Serhieieva

Psychology SWPS University of Warsaw, Poland

Każdemu kryzysowi gospodarczemu, niezależnie od przyczyn jego wystąpienia, zawsze towarzyszy spadek produkcji związany ze spadkiem popytu ze strony potencjalnych nabywców. Producenci zmuszeni są do oszczędzania i ograniczania produkcji. Jednym z najczęstszych sposobów oszczędzania jest zmniejszenie liczby pracujących pracowników, zmniejszenie wynagrodzeń pracowników. Wszystkie te czynniki wpływają na ludzkie zachowanie gospodarcze.

Przez długi czas, biorąc pod uwagę udział człowieka w procesach gospodarczych, rola osobistego, indywidualnego czynnika psychologicznego była w niewielkim stopniu brana pod uwagę, ponieważ zakładano, że ma on znikomy wpływ na skalę makroekonomiczną.

Zrozumiano, że osoba jako racjonalna istota, która ma także interesy materialne, jest w stanie podejmować decyzje w oparciu o racjonalne, logiczne myślenie, dlatego jej

zachowanie powinno być zgodne z obiektywnymi prawami ekonomicznymi i może być przewidywane z dużym prawdopodobieństwem.

Sytuacja zmieniła się wraz z pojawieniem się nowej gałęzi nauk ekonomicznych - ekonomii psychologicznej, której uznanie wykazało przyznanie Nagrody Nobla w 2002 roku autorowi tej dziedziny, Danielowi Kahnemanowi. W jego pracach (od końca lat 80. XX wieku) modele opracowane w dziedzinie psychologii (przede wszystkim psychologii poznawczej - procesy podejmowania decyzji przez człowieka) zostały przeniesione do nauk ekonomicznych.

W teorii matematyczno-psychologicznej D. Kahneman wykazał, że nie można przewidzieć zachowania ekonomicznego osoby w sytuacji niepewności, opierając się wyłącznie na logicznych obliczeniach, bez uwzględnienia głębokiej motywacji osobistej. Decyzje podejmowane przez człowieka i uformowane przekonania oparte są na regułach heurystycznych, które mogą znacznie różnić się od tych wynikających z teorii prawdopodobieństwa. Jest to tak zwana „teoria perspektyw”, która obala „teorię racjonalnych oczekiwań” przyjętą wcześniej w celu wyjaśnienia zachowań ekonomicznych ludzi.

Podstawą „teorii perspektyw” jest taki mechanizm psychologiczny jak przeniesienie, w ogólnym przypadku, zdolności osoby do ekstrapolacji przeszłych doświadczeń na obecną sytuację. I w tej decyzji, podjętej wcześniej w sytuacji niepewności, jest ona szczególnie istotna psychologicznie i staje się w przyszłości regułą heurystyczną, która jest ściśle przestrzegana, nawet jeśli jest sprzeczna z logiką i odbiega, jak się wydaje, od najbardziej prawdopodobnej prognozy.

Odpowiedź na pytanie, dlaczego tak się dzieje, osiąga się dzięki kolejnym krokom integracji ekonomicznej i psychologicznej, przeniesieniu modeli ekonomicznych do modeli i praktycznych zaleceń opracowanych przez psychologię praktyczną i psychoterapię.

W standardowych sytuacjach osoba reaguje co najwyżej stereotypowo, podejmując decyzje na podstawie racjonalnego myślenia na lewej półkuli. W niestandardowej sytuacji następuje powrót do ewolucyjnej, bardziej starożytnej formy myślenia - heurystycznej (zmiana poznawcza, zdaniem A. Becka, lub przejście do tak zwanego procesu pierwotnego, według Z. Freuda). Te sytuacje niepewności, stresu informacyjnego wiążą

się z wysoką odpowiedzialnością, wysokimi kosztami decyzji, znaczącym ryzykiem, brakiem czasu i brakiem informacji niezbędnych do podejmowania decyzji.

W takich sytuacjach osoba stosuje strategie myślenia podświadomego dla prawego mózgu. A ponieważ w normalnym stanie, świadomie, osoba rzadko stosuje takie strategie, w niestandardowych sytuacjach po prostu nie jest przystosowana do odpowiedniego przetwarzania informacji. W tym przypadku uruchamiane są instynktowne mechanizmy zachowania, które są określone w konstrukcji układu nerwowego i stają się w sytuacji braku logicznej kontroli bezpośrednim przewodnikiem po działaniu. Poleganie na tych podstawowych mechanizmach psychiki wiąże się ze skutecznością psychologicznych technologii sprzedaży.

Jednocześnie mechanizmy te zawierają kolejny ważny pozytywny zasób dla udanej działalności biznesowej biznesmena - samoregulację, ponieważ to z „prawymi półkulami” mechanizmów psychiki wiąże się credo życiowe osoby, jej głęboka motywacja i odporność na stres.

УДК 336.64

ЗАЛЕЖНІСТЬ ОПЕРАЦІЙНОГО ВАЖЕЛЯ ВІД ЗМІН У ЦІНІ Й ЗМІННИХ ВИТРАТАХ ТОВАРУ ПІДПРИЄМСТВА

В. М. Собчишин

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія

Так звана концепція Shareholder-Value, що визначає за головну мету діяльності суб'єктів господарювання максимізацію доходів власників, актуалізує дослідження в напрямі управління прибутком підприємств, адже останній є запорукою реалізації цієї концепції. Одним із інструментів управління прибутком підприємства є операційний важіль (леверидж).

Сила впливу операційного важеля (левериджу) розраховується за формулою (1) і показує, у скільки разів змінюється прибуток залежно від зміни виручки на один відсоток:

$$OB_{CB} = \frac{BM}{\Pi}, \quad (1)$$

де OB_{CB} – сила впливу операційного важеля (левериджу), разів;

BM – валова маржа, грн;

Π – прибуток, грн [1, с. 68].

За очікуваного зростання виручки від реалізації товару підприємству краще мати якомога більший операційний важіль, і навпаки, якщо прогнозується її зниження в плановому періоді, то менший.

Застосування на практиці формули (1) дало змогу дійти висновку про певні методичні наслідки зміни сили впливу операційного важеля / левериджу залежно від змін у ціні й змінних витратах окремого товару підприємства (табл. 1).

Збільшення (зменшення) сили впливу операційного важеля (левериджу), крім розглянутих у табл. 1 змін факторних ознак, забезпечує швидший (повільніший) темп зростання з розрахунку на одиницю товару валової маржі ніж прибутку.

Таблиця 1

Залежність сили впливу операційного важеля (левериджу) від змін у ціні й змінних витратах окремого товару підприємства

Зміна результативної ознаки – сили впливу операційного важеля (левериджу) залежно від зміни факторних ознак	Зміна факторних ознак		
	ціни товару	змінних витрат із розрахунку на одиницю товару	прибутку з розрахунку на одиницю товару
Збільшення	Зростання	Відсутні зміни	Відсутні зміни
	Відсутні зміни	Зниження	Відсутні зміни
	Зростання	Зниження	Відсутні зміни
Зменшення	Зниження	Відсутні зміни	Відсутні зміни
	Відсутні зміни	Зростання	Відсутні зміни
	Зниження	Зростання	Відсутні зміни

Джерело: власна розробка

Таким чином, рішення у сфері управління прибутком підприємства мають прийматися, зважаючи, що збільшенню (зменшенню) сили впливу операційного важеля (левериджу) сприяє:

- зростання (зниження) ціни товару за відсутності змін у прибутку і змінних витратах із розрахунку на одиницю товару;

- зменшення (збільшення) змінних витрат на одиницю товару за умови незмінності ціни і прибутку з розрахунку на одиницю товару;

- одночасне зростання (зниження) ціни та зменшення (збільшення) змінних витрат на одиницю товару за незмінності прибутку з розрахунку на одиницю товару;

- швидший (повільніший) темп зростання з розрахунку на одиницю товару валової маржі ніж прибутку.

Обґрунтована залежність збільшення (зменшення) сили впливу операційного важеля/левериджу від змін у ціні товару, змінних витратах і валовій маржі є корисною у забезпеченні прибутковості діяльності та управлінні прибутком підприємства.

Література

1. Крючко Л. С., Бережко Я. В., Семиліт І. В. Використання операційного левериджу в управлінні прибутком підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 7. С. 67–70.

УДК 657.32

АНАЛИЗ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РУП «БЕЛОРУСНЕФТЬ-ГРОДНООБЛНЕФТЕПРОДУКТ»

Е.С. Сорокина

магистрант

УО «Гродненский государственный университет им. Я. Купалы»

РУП «Гроднооблнефтепродукт» создано в соответствии с приказом Госкомнефтепродукта БССР в 1988 году и действует на принципах полного хозрасчета. В ходе проведенного анализа установлено, что предприятие предлагает потребителям следующие нефтепродукты: бензины; дизтопливо различных марок; газ сжиженный; печное топливо; керосин осветительный; мазут топочный; нефтебитумы; масла и смазки. Для обеспечения роста объемов продаж нефтепродуктов на предприятии предлагается расширение рынка сбыта с использованием всех видов маркетингового подхода. Как показал анализ структуры реализации нефтепродуктов по видам отпуска, по итогам 2019 года наблюдается невыполнение планового показателя, что вызвано невыполнением

задания мелкооптовой реализации через склады хранения нефтепродуктов. Так, реализация нефтепродуктов оптом в 2019 г. составила 11,5 тыс. т, что на 9,3 % ниже уровня 2018 г. В ходе проведенных исследований было установлено, что основными причинами сокращения объемов реализации явились: окончание строительства в 2019 г. объектов республиканского значения – Белорусской АЭС, автомагистрали М6 Минск – Гродно; снижение мелкооптовой реализации нефтепродуктов; снижение объемов реализации предприятиям АПК за счет обновления автопарка с уменьшением линейных норм расхода топлива, а также оптимизация выполняемых сельхозработ. Вместе с тем, несмотря на указанное снижение объемов реализации, предприятием выполнены все ключевые показатели эффективности работы. Так, предприятием получено чистой прибыли на 567 тыс.руб. или 76,6 % больше доведенного задания. В то же время рентабельность продаж составила 0,5%, что соответствует установленному заданию.

ЗМІСТ

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ	3
ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАУКОВІ ІНСТИТУТИ, ПРЕДСТАВНИКИ ЯКИХ БРАЛИ УЧАСТЬ В РОБОТІ КОНФЕРЕНЦІЇ	4
СЕКЦІЯ 1.	5
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
Проблеми фінансового планування на підприємствах Л.І. Бровко	5
Основні фактори необхідності планування та управління грошовими потоками на підприємстві Н.В. Гавриленко, К.І.Філіпішина	7
Вплив ризику незбалансованої ліквідності на діяльність сільськогосподарського підприємства Я. А. Дроботя, В. О.Гаращенко	9
Аналіз порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості при оцінці фінансового стану підприємства Н.П. Дуброва	11
Концептуальні засади фінансів сільськогосподарських підприємств А.В. Зеленський, В.А. Зеленський	13
Вплив фінансового регулювання на розвиток підприємства Г.П. Костенко, Д.О. Георгінова	16
Економічна сутність оборотних коштів підприємства І.В.Лисухо	18

Ведення обліку на підприємстві при використанні криптовалюти А.А. Макурін	20
Необхідність та роль аналізу фінансового стану підприємства А. І. Міхалець	22
Методичний підхід до формування фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства О. О. Олійник	25
Перспективи розвитку фінансування і кредитування підприємств аграрного сектору економіки України І.Л. Солодовникова	27
Композиція інституціонального забезпечення фінансово-економічного механізму сталого розвитку підприємства торгівлі Т.О. Ставерська	29
Проблеми теоретико – правового регулювання відносин в системі управління фінансово – економічною безпекою підприємства в період кризи Д. В. Ясинська	31
СЕКЦІЯ 2. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА НАПРЯМКИ ВИХОДУ З КРИЗИ	35
Забезпечення стабільності банківської системи України Т. Я. Андрейків	35
Стан та розвиток безготівкових розрахунків в Україні І.В.Баришевська	37
Проблеми підвищення ефективності кредитних операцій банків О. М.Бартош	39

Развитие сферы платежных карт в ОАО «АСБ БЕЛАРУСБАНК» В.С. Гальцов	41
Інтеграція кредитного ринку в інноваційно-орієнтовану економіку Н.І. Демчук, А.Є.Сергієнко	42
Впровадження стандарту ІВАН в Україні Н.М. Жидовська	44
Перспективи розвитку р2р кредитування в Україні С.В. Запорожець	46
Криза банківського сектора Л.І. Катан, Д.К.Павлова	48
Депозитні вклади у банківській системі України: стан та оцінка окремих показників А.В. Колодій	50
Управління прибутковістю як пріоритетне завдання менеджменту банку Л.І. Лачкова, Н.О. Масюк	52
Реформа банківського сектору: основні тенденції та ризики Ю.В. Масюк, Є.І.Бровко	54
Особливості інноваційного кредитування Г.Є. Павлова	56
Імплементація європейського досвіду банківського регулювання та банківського нагляду в Україні О.В. Пирог, В.О. Катан	59
Виды мировых и белорусских платежных систем, сформированных с использованием платежных карточек Е.И.Платоненко	61

Глобалізація банківського сектора: причини та наслідки О.В. Ткаліч	62
Оцінка консолідаційних процесів у банківській системі Н.М. Ткачук	64
Банки як особливі учасники фінансового ринку М.М. Шелега	67
СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ	70
Проблеми та перспективи розвитку медичного страхування в Україні Л.І. Бровко, А.Ю. Сірко, В.Ю. Рудакова	70
Регіональні особливості експорту страхових послуг О.Й. Жабинець	72
Страхування життя – інструмент подолання соціальних наслідків економічної кризи О.В. Жилякова	73
Управлінська тріада страхового менеджменту Т.О.Журавльова, І.Г. Аберніхіна	75
Медичне страхування в Україні: стан та перспективи розвитку С. В. Качула	78
Сучасний стан ринку страхування життя в Україні У.М.Ліщинська, О.М.Чубка	81
Розвиток ринку особистого страхування в Україні О.І. Мельник , Р.О. Кожухар	83
Функціональна природа страхування Н.В. Мисаревич	85

Проблеми та фактори які впливають на розвиток страхового ринку України А.В. Присяжна	86
Страховий ринок в Україні: проблеми й перспективи О. С. Прокопишин	88
Страховий захист суб'єктів аграрного сектору в умовах ринкового середовища Н.М. Сіренко , К.А. Мікуляк	90
Економічна природа страхового ринку К.А. Сорохан	93
Розвиток страхових компаній в нових умовах регулювання ринку фінансових послуг України Г.Г. Старостенко, К.І.Філіпішина	95
Вплив фінансових кризових явищ на розвиток системи пенсійного страхування в Україні І.О.Чешневська	97
Пріоритети розвитку автотранспортного страхування в Україні Н. О. Шишпанова	99
Оцінка сучасного стану та перспектив функціонування ринку страхування в Україні Я.С. Янишин, Г.В. Марків	101
СЕКЦІЯ 4. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ ТА ІНВЕСТИВАННЯ ГАЛУЗЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ПЕРМАНЕНТНОЇ КРИЗИ	106
Управление прибылью в условиях конкурентной среды И.А.Апанович	106

Вплив структури оборотного капіталу на фінансову стійкість підприємств торгівлі А.І. Безугла	107
Політика управління позиковим капіталом як складова фінансової стратегії підприємства торгівлі О.П. Близнюк, О.М. Іванюта	109
Цифрова економіка в українському сьогоденні В. Є. Власюк	111
Специфіка інвестиційних процесів у фермерських господарствах Л.Б. Гнатишин	113
Развитие предпринимательства в Республике Беларусь М.С. Дубровка	115
Механизм повышения прибыли предприятий Республики Беларусь П.В.Каврус	116
Інвестиційна привабливість галузей національного господарства України Д.Д.Карпова, Я.В. Колеснік	117
Інвестування підприємств ритейлу в умовах сучасних викликів Н.Б. Кащена	120
Інвестиційна привабливість галузі сільського господарства України Я. В. Колеснік, М.А.Рондова, Г.В.Крюкова, О.І.Іванова	122
Іпотечне кредитування: історичний досвід, проблеми та перспективи О. М. Краснікова	125
Форми об'єднань підприємств із фінансовими установами в Україні А. В. Линенко	128
ORGANIC PRODUCTION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES W. Meyers	130

Стан іноземного інвестування в Закарпатській області В.Ю. Мрочко	132
Фінансові проблеми тінізації економіки в Україні С.О. Нікола, О.Г. Колеснікова	134
Особливості інноваційно-просторового розвитку національної економіки І.Б. Стенічева, І. І. Чижик	136
Системний підхід в оцінці фінансового стану сільськогосподарських підприємств С.М.Халатур	138
Зарубежный опыт финансового обеспечения сельского хозяйства Б.В. Явтошук	140
Управління ризиками проектного фінансування І.Ф. Ясіновська	141
СЕКЦІЯ 5. ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	144
Информационное пространство как фактор экономического развития Е. Бакрадзе	144
Досвід зарубіжних країн і впровадження його в податкову систему України Л. І.Бровко, Є. І. Бровко , М. С.Попенко	146
Світовий досвід управління державним боргом і перспективи його застосування в Україні Л. І.Бровко, Є. І. Бровко , Т. В.Рубан	149
Оценка конкурентоспособности малого предприятия И.И.Бычек, В.А.Михальчик	151

Екологізація економіки України в умовах кризи Y.I. Gritsan	152
ECONOMIC PRINCIPLES OF ECOLOGICAL PRODUCTION Jose Manuei Recio Espejo	154
Стадії міжнародного маркетингового дослідження Л.С.Крючко	156
Совершенствование оплаты труда в молочном скотоводстве А.Д. Кулеша	159
FOREIGN EXPERIENCE OF ORGANIC PRODUCTION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES W. Meyers	160
Налоговая политика Республики Беларусь Н.А.Макаревич	163
DEMARCATIION OF ACTIVITY AND STRUCTURE AS AN ATTRIBUTIVE CONTRADICTION OF SOCIOLOGICAL EDUCATION Osterreich A.Malasai	164
EKONOMIA PSYCHOLOGICZNA - NOWA GAŁAŻ NAUK EKONOMICZNYCH M. Serhieieva	166
Залежність операційного важеля від змін у ціні й змінних витратах товару підприємства В. М. Собчишин	168
Анализ хозяйственной деятельности РУП «БЕЛОРУСНЕФТЬ- ГРОДНООБЛНЕФТЕПРОДУКТ» Е.С. Сорокина	170

Наукове видання

**ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СИСТЕМА
ТА СТРАХУВАННЯ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В КРИЗОВІЙ
ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ**

Збірник матеріалів
міжнародної науково-практичної
конференції
02-03 березня 2020р.

Подається в авторській редакції

Відповідальний редактор – Демчук Н.І., д.е.н., професор